

Nr 99.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till statens växtskyddsanstalt för budgetåret 1952/53, m. m.; given Stockholms slott den 7 mars 1952.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Sam B. Norup.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen behandlas de förslag, som 1949 års växtskyddsutredning framlagt rörande organisationen av den statliga växtskyddsverksamheten. Med hänsyn till den ökade betydelse, som denna verksamhet fått på grund av utvecklingen på jordbrukets område, föreslås att statens växtskyddsanstalt skall erhålla ökade resurser för sin forsknings- och upplysningsverksamhet. Några nya tjänster föreslås därför skola inrättas vid anstalten, bland annat för upplysnings- och inspektionsverksamheten. Även anstaltens omkostnadsanslag föreslås skola uppräknas.

Den lokala upplysningsverksamheten anses böra i högre grad än hittills bedrivas av hushållningssällskapens befattningshavare. Med hänsyn härtill föreslås att medel skola anvisas för anordnande av fortbildningskurser i växtskyddsfrågor för dessa befattningshavare.

En ny filial till växtskyddsanstalten anses böra inrättas från och med nästa budgetår i Röbbäcksdalen vid Umeå. Vidare föreslås, att de nu befintliga filialerna i Alnarp, Linköping och Skara skola bibehållas och att den förstnämnda av dessa skall erhålla en viss förbättring av utrustning och lokaler. Utredningens förslag om en ytterligare utbyggnad av det statliga

filialsystemet har däremot — med hänsyn främst till vad nyss sagts om hushållningssällskapens befattning med den lokala upplysningsverksamheten — ej ansetts böra genomföras.

Försäljningen av växtskyddsmedel anses i enlighet med utredningens förslag böra ställas under offentlig kontroll såtillvida, att tillverkare och importörer av dylika medel skola åläggas att göra anmälan till växtskyddsanstalten samt att såväl vid dylik anmälan som vid försäljningen av medlen lämna vissa uppgifter angående dessas sammansättning.

I anslag till växtskyddsanstaltens avlöningar och omkostnader för nästa budgetår äskas sammanlagt 763 000 kronor eller 252 300 kronor med än vad som upptagits för ändamålet i riksstaten för innevarande budgetår. Därjämte äskas ett anslag på 50 000 kronor till utrustning för anstalten samt ett investeringsanslag på 46 000 kronor till vissa byggnadsarbeten för anstaltens filial i Alnarp.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars 1952.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, DANIELSON, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anför chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Norup, följande:

I årets statsverksproposition (IX ht p. 17) har Kungl. Maj:t på min hemställen föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1952/53 till Statens växtskyddsanstalt: Avlöningar och Omkostnader beräkna två förslagsanslag å 488 000 kronor respektive 99 000 kronor.

Jag torde nu få återkomma till dessa anslagsfrågor och vissa därmed sammanhängande problem.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade min företrädare i ämbetet den 1 april 1949 sakkunniga för att utreda frågan om organisationen av den statliga växtskyddsverksamheten. De sakkunniga, vilka antogo benämningen 1949 års växtskyddsutredning, voro ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren J. A. Andersson i Tungelsta, tillika ordförande, sekreteraren i Malmöhus läns hushållningssällskap B. T. Lanke samt ledamoten av riksdagens första kammare, professorn K. H. Osvald.

Utredningen har den 2 november 1951 avgivit betänkande med förslag rörande det statliga växtskyddets organisation (stencilerat).

Över betänkandet ha, efter remiss, yttranden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, lantbruksstyrelsen, kommerskollegium, styrelserna för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, statens växtskyddsanstalt, statens centrala frökontrollanstalt, statens lantbrukskemiska kontrollanstalt och statens institut för folkhälsan, arbetarskyddsstyrelsen, lantbruksakademien, jordbrukets forskningsråd, Hushållningssällskapens förbund, hushållningssällskapen i Östergötlands län, Kalmar läns södra område, Gotlands, Malmöhus, Hallands, Skaraborgs, Örebro och Västerbottens län, statens plantskolenämnd, Röbbäcksdalsutredningen, de sakkunniga för översyn av folkhälsoinstitutets arbetsuppgifter och organisation m. m., Riksförbundet Landsbygdens folk, Sveriges lantbruksförbund, Civila statsförvaltning-

ens tjänstemannaförbund, Civilförvaltningens personalförbund och Föreningen Bekämpningsmedels-Leverantörer.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök har vid sitt utlåtande fogat ett gemensamt yttrande av lärarkollegiet och försökskollegiet. Kommerskollegium har med sitt utlåtande överlämnat yttranden av Sveriges kemiska industrikontor och Sveriges färghandlares riksförbund. Därjämte har Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund inkommit med yttrande över betänkandet.

Slutligen ha avdelningsföreståndaren vid växtskyddsanstalten O. Ahlberg och överassistenten därstädes E. Johansson inkommit med en promemoria i ämnet.

I skrivelse den 21 augusti 1951 har styrelsen för statens växtskyddsanstalt hemställt om medelsanvisning till anstaltens avlöningar och omkostnader för nästa budgetår.

Jag torde först få lämna en sammanfattning av betänkandet och yttrandena över detta samt därefter redogöra för de särskilda avsnitten av utredningens förslag jämte motiveringen för dessa ävensom för detaljerna i yttrandena.

I. Huvuddragen av utredningens förslag och yttrandena däröver.

Utredningen.

Utredningen framhåller inledningsvis att växtskyddet på grund av de stora ekonomiska förluster, som årligen vållas av växtsjukdomar och skadedjur, bör betraktas som en produktiv verksamhet. Växtskyddet bör därför i princip ges en omfattning som står i relation till de vinster, som det kan tillföra folkhushållet. Utredningen har dock i sina förslag till förbättringar av växtskyddsverksamheten beaktat nödvändigheten av stor återhållsamhet i fråga om de statliga utgifterna. Även andra omständigheter — såsom den begränsade tillgången på fackkunnig personal — hindra ett omedelbart förverkligande av ett fullständigt växtskyddsprogram. Förslagen omfatta därför endast vad som enligt utredningens mening är ett minimum för att man skall kunna påräkna bästa utbyte av de kostnader, som nedlagts i växtskyddet. I första hand ha föreslagits sådana åtgärder, vilka beräknats kunna ge den redan befintliga växtskyddsorganisationen en betydligt ökad effekt med en relativt begränsad kostnadsökning.

Förslagen förklaras vara ett försök till en åtminstone för nu överskådlig tid giltig lösning av frågan om växtskyddets organisation. Samtidigt betonas att förändringar i fråga om vetenskap, teknik och samfärdsel liksom i fråga om sjukdoms- och skadedjursangreppens art och frekvens kunna påkalla åtgärder i olika avseenden. Dylika förändringar kunna dock lätt vidtagas inom den organisatoriska ram, som utredningen föreslagit.

Enligt utredningen kan den genomsnittliga totalförlusten per år för vårt land till följd av angrepp av växtsjukdomar och skadedjur inom jordbruk och trädgårdsskötsel med en försiktig uppskattning värderas till omkring 300 miljoner kronor. Härtill kommer ett belopp av 100 å 150 miljoner kronor för förluster, som orsakas av ogräs. Utredningen finner med hänsyn härtill att ett effektivt växtskydd blir en synnerligen lönande verksamhet även om det endast kan förebygga en del av dessa skador.

Utredningen har av en överblick över det aktuella läget på växtskyddsområdet, som lämnats i betänkandet, dragit den slutsatsen, att växtskyddsorganisationen i vårt land icke är tillräckligt rustad för att fylla de krav, som numera rimligen måste ställas. En förbättring av växtskyddsanstaltens resurser förklaras vara nödvändig över hela linjen, alltså såväl i fråga om forskning och försök som beträffande upplysnings- och kontrollverksamheten. De många nya kemiska växtskyddsmedlen böra enligt utredningens mening underkastas särskild kontroll.

I fråga om anstaltens *f o r s k n i n g s m ö j l i g h e t e r* föreslås icke några genomgripande förändringar. Utredningen förordar emellertid, att personalen å anstaltens botaniska och zoologiska avdelningar skall förstärkas med sammanlagt två assistenter och två laboratoriebiträden, att filialsystemet skall utvidgas och att den vetenskapliga utrustningen skall kompletteras. Härigenom anses en viss förstärkning av forskningsresurserna kunna åstadkommas. Den betydelsefullaste förändringen av forskningsmöjligheterna ligger emellertid i att anstalten föreslås skola erhålla ett kemiskt laboratorium. Detta laboratorium skulle dock icke endast ha forskningsuppgifter utan framför allt ha till uppgift att analysera växtskyddsmedel, häri inräknat medel mot ogräs. Förslaget betingas av att kemien på senare tid fått en alltmer framträdande betydelse för växtskyddet och av att en offentlig kontroll av växtskyddsmedlen ansetts nödvändig.

I vad avser avgränsningen av forskningsuppgifterna och formerna för anstaltens samarbete med andra statliga institutioner föreslås icke några mera betydande förändringar.

I fråga om anstaltens *u p p l y s n i n g s v e r k s a m h e t* uttalas, att denna i betraktande av anstaltens mycket begränsade resurser hittills bedrivits med stor intensitet. Resurserna ha emellertid icke motsvarat det föreliggande behovet. Med hänsyn härtill föreslås flera olika åtgärder för att förbättra anstaltens möjligheter att bedriva upplysning i växtskyddsfrågor. Enligt utredningen är en utbyggnad av filialsystemet det utan jämförelse effektivaste medlet. En dylik utbyggnad förordas jämväl ehuru, bland annat av kostnadsskäl, endast i begränsad omfattning. Vidare föreslås väsentligt förbättrade rese-möjligheter för anstaltens tjänstemän, förstärkning av personalen på upplysningsavdelningen, ökad kontakt med jordbrukets upplysningsnämnd, ökade insatser från hushållningssällskapens och försöksgårdarnas sida, utbildningskurser i växtskyddsfrågor för jordbrukets konsulenter m. fl. samt en aktivisering av anstaltens rapportörkår.

Anstaltens kontrollverksamhet gäller såväl import- och exportkontroll som åtgärder mot potatiskräfta, potatisål, koloradoskalbagge och blodlus inom landet. I vad avser import- och exportkontrollen, speciellt den förstnämnda, konstaterar utredningen att anstalten erhållit en väsentligt ökad arbetsbörda såväl genom utrikeshandelns ansvällning som genom att risken för import av vissa farliga skadedjur ökat jämfört med förkrigstidens förhållanden. Utredningen har funnit, att det i detta läge främst gäller att förbättra växtinspektionens tekniska möjligheter. Därvid beröras möjligheterna att anordna gasning av växter och växtdelar som komplettering av inspektionen vid import samt att anskaffa enkla maskiner för förpackning av undersökta varupartier. Vidare föreslås att inspektörerna skola förse med goda optiska instrument och med erforderlig skrivhjälp under högsåsongerna.

I betänkandet har behovet av en offentlig kontroll över växtskyddsmedlen ingående övervägts. Därvid har utredningen konstaterat, att den frivilliga kontroll, som för närvarande utövas genom Stiftelsen Kontrollmärkningen av bekämpningsmedel, är av betydande värde. Med hänsyn till de synnerligen viktiga såväl ekonomiska som hygieniska intressen, som här föreligga, anser utredningen det dock icke tänkbart att låta hela ansvaret vila på denna organisation. Efter mönster av de bestämmelser som gälla utomlands, bland annat i Danmark och Norge, föreslås därför att en offentlig kontroll över växtskyddsmedelsmarknaden skall anordnas och läggas i växtskyddsanstaltens händer.

Beträffande organisationen vid huvudanstalten föreslås dels att bekämpningsmedelskontrollen, vilken nu är direkt underställd anstaltens chef, skall återföras till fackavdelningarna, dels att upplysnings- och kontrollavdelningen skall uppdelas på två avdelningar, nämligen en upplysningsavdelning direkt underställd anstaltschefen samt en inspektionsavdelning under en särskild föreståndare. Om det senare förslaget genomföres, skulle anstaltschefen i större utsträckning än hittills kunna ägna sig åt de egentliga chefssysslorna. Detta anser utredningen vara en viktig förutsättning för ett förbättrat växtskydd. För att chefen skall kunna befrias från åtskilliga administrativa göromål föreslås vidare att en sekretariatstjänst skall inrättas. Då utredningen, såsom förut nämnts, anser att en kemisk avdelning bör inrättas, innebär dess förslag, att anstalten skall arbeta på fem avdelningar, nämligen en botanisk, en zoologisk och en kemisk avdelning samt en inspektionsavdelning och en upplysningsavdelning. Härtill komma kansliet samt vakt- och hantverkarpersonalen.

Enligt betänkandet bör personaluppsättningen på de olika avdelningarna i viss mån förstärkas. Var och en av de botaniska och zoologiska avdelningarna samt inspektionsavdelningen anses sålunda böra tillföras en assistenttjänst och en biträdestjänst, varjämte upplysningsavdelningen bör erhålla en tjänst i 27 lönegraden. Den förstärkning som förordats för de botaniska och zoologiska avdelningarna är föranledd av förslaget om utvidgad växt-

skyddsmedelskontroll. För den nya kemiska avdelningen föreslås tre tjänster för kemister och tre biträdestjänster. Vidare föreslås att kontorspersonalen skall ökas med tre biträden samt att en förmanstjänst skall inrättas för vissa yttre arbeten.

I betänkandet föreslås även i vissa fall löneförbättringar för huvudanstaltens personal. Sålunda anses chefstjänsten för närvarande vara alldeles för lågt avlönad. Utredningen framhåller att detta förhållande, som blivit mer påfallande genom den senaste löneregleringen för chefstjänstemän, accentueras i den mån verksamheten ökar i omfattning. Chefstjänsten föreslås därför skola placeras i lönegrad Cp 14. Vidare föreslås en uppflyttning från 27 till 29 lönegraden för de befattningshavare på botaniska respektive zoologiska avdelningen, som stå närmast under avdelningsföreståndaren. Även för assistentpersonalen och växtinspektörerna föreslås vissa smärre förändringar, delvis i form av reglerad befordringsgång.

Styrelsen föreslås skola utökas med en ledamot till sju ledamöter. Utredningen anser vidare att föreståndarnämnden bör utvidgas och att dess ställning som remissorgan bör förstärkas.

Såsom förut nämnts föreslår utredningen, främst i syfte att förbättra upplysningsverksamheten, en viss utbyggnad av filialsystemet. Sålunda föreslås att de tre nuvarande filialerna i respektive Alnarp, Linköping och Skara skola få personalförstärkningar, komplettering av utrustningen och större rese-möjligheter samt delvis också bättre lokaler. Utredningen förutsätter att en Norrlandsfilial redan från och med nästa budgetår i begränsad skala skall kunna träda i verksamhet vid den planerade forskningsinstitutionen för jordbruksfrågor i Röbbäcksdalen. Därjämte föreslås att i första hand en ny filial skall inrättas och förläggas till Kalmar. Förslaget motiveras med att Öland samt delar av Kalmar och Blekinge län ha vidsträckta och värdefulla specialodlingar. Filialsystemet föreslås därefter successivt och med ett par års mellanrum efter det Kalmarfilialen kommit till stånd skola utbyggas med filialer i Örebro län respektive på Gotland.

I fråga om filialernas arbetsområden föreslår utredningen att dessa skola vara begränsade på sådant sätt, att de kunna bli föremål för en direkt och intensiv bearbetning, även i form av personliga besök av filialtjänstemännen. Vid en dylik avgränsning komma vissa delar av landet att ligga utanför filialernas arbetsområden. För att icke dessa områden — i den mån de ligga utanför huvudanstaltens direkta aktionsradie — skola vara helt vanlottade i fråga om växtskydd ifrågasätter utredningen, att genom växtskyddsanstaltens försorg försök skall göras att inom sådana områden på frivillig grund organisera rapport- och upplysningscentraler för växtskyddsfrågor. Utredningen har här särskilt räknat med insatser från hushållnings-sällskapens tjänstemän och från försöksgårdsföreståndarnas samt från lantbruks- och lantmannaskolelärarnas sida.

Den viktigaste arbetsuppgiften för filialerna bör enligt utredningens mening vara upplysningsverksamheten. I betänkandet förklaras emellertid, att

denna verksamhet icke kan bedrivas helt isolerad från alla forskningsmöjligheter. Bland annat av denna orsak böra filialerna vara utrustade med vissa resurser för försök och forskning. Forskningen bör helt naturligt främst vara inriktad på lokala problem men även kunna utgöra en komplettering till anstaltens centrala forskningsresurser.

Anstaltens årliga avlöningskostnader beräknas vid full utbyggnad enligt utredningens förslag komma att stiga från cirka 490 000 kronor till cirka 868 000 kronor. Utbyggnaden föreslås emellertid skola ske successivt och kostnadsökningen beräknas skola fördelas med omkring en tredjedel på vart och ett av de tre närmaste budgetåren. För budgetåret 1952/53 räknar utredningen med avlöningar om cirka 625 000 kronor.

En utvidgning av växtskyddsanstaltens organisation och verksamhet enligt utredningens förslag beräknas även medföra vissa öknningar av omkostnader na. Dessa öknningar ha delvis karaktären av engångsutgifter för byggnadsarbeten samt för nyanskaffning av vetenskaplig utrustning m. m. Utredningen förutser för dylika utgifter ett medelsbehov av omkring 295 000 kronor. Detta belopp anses likaledes kunna uppdelas med omkring en tredjedel på vart och ett av de närmast följande tre budgetåren. Anstaltens anslag till löpande omkostnader utgör för budgetåret 1951/52 136 000 kronor. De verkliga utgifterna uppgingo budgetåret 1950/51 till omkring 156 000 kronor. Utredningen beräknar att de löpande omkostnaderna, om utredningens förslag genomföres och hänsyn toges till den inträdda prisstegringen, komma att stiga till 234 000 kronor för budgetåret 1952/53 och vid full utbyggnad till omkring 276 000 kronor årligen.

Yttrandena.

Så gott som samtliga de remissinstanser, vilka yttrat sig över betänkandet i dess helhet, ha anslutit sig till utredningens ståndpunkt att växtskyddet bör betraktas såsom en produktiv verksamhet och därför i princip bör ges en omfattning, som står i relation till de vinster det kan tillföra folkhushället. Likaså dela remissinstanserna utredningens uppfattning att växtskyddsanstaltens resurser för forskning och försök samt för en betryggande upplysnings- och kontrollverksamhet för närvarande äro otillräckliga. Utredningens förslag om utbyggnad av växtskyddet tillstyrkas i enlighet härmed av flertalet remissinstanser.

I några yttranden uttalas emellertid att utredningens förslag äro alltför begränsade. Sålunda framhåller *styrelsen för statens växtskyddsanstalt* att det visserligen är förståeligt, att utredningen beaktat nödvändigheten av att iakttaga återhållsamhet i fråga om de statliga utgifterna, men att utredningen enligt styrelsens mening i vissa hänseenden drivit denna återhållsamhet för långt. *Styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt* uttalar att utredningens förslag på några väsentliga punkter icke äro tillräckliga. Detta gäller främst de personella resurserna och utrustningen vid huvudanstalten.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, lantbruksakademien och jordbrukets forskningsråd ävensom *styrelsen för statens lantbrukskemiska kontrollanstalt* understryka utredningens uttalande om att de förbättringar av växtskyddsverksamhetens villkor som föreslagits äro att betrakta såsom ett minimum.

Sveriges lantbruksförbund anför att förbundet utgår från att anledningen till att utredningen begränsat sina förslag främst är bristen på fackkunnig personal. Förbundet anser det icke rimligt att minimiförslag skulle godtagas av besparingsskäl, då en intensifierad växtskyddsverksamhet skulle kunna rädda avsevärda summor åt vårt land.

Däremot uttalar *statskontoret* att ekonomiska förutsättningar för någon mera vittgående förstärkning av växtskyddsanstaltens organisation svårigen kunna anses vara för handen i rådande statsfinansiella läge. Med hänsyn härtill avstyrker ämbetsverket i huvudsak utredningens förslag.

Vad speciellt angår växtskyddsanstaltens *f o r s k n i n g s m ö j l i g h e t e r* uttrycker *Sveriges kemiska industrikontor* sin förvåning över att utredningen icke föreslagit några genomgripande förbättringar på biologiens område. Jämväl *Föreningen Bekämpningsmedels-Leverantörer* och *Sveriges färghandlars riksförbund* anmärka att utredningens förslag innebär en mycket begränsad personalförstärkning för anstaltens biologiska avdelningar.

Med allenast få undantag biträda remissinstanserna förslaget om inrättande av en kemisk avdelning vid anstalten. Till undantagen höra *statskontoret* och *Riksförbundet Landsbygdens folk*.

Utredningens förslag rörande en intensifierad *u p p l y s n i n g s v e r k s a m h e t* tillstyrkas i allmänhet i remissyttrandena. Vissa remissinstanser såsom *Hushållningssällskapens förbund*, *Sveriges lantbruksförbund* och *Riksförbundet Landsbygdens folk* ge dock uttryck åt den uppfattningen, att upplysningsverksamheten bör anknytas till hushållningssällskapen i högre grad än som föreslagits i betänkandet. *Lantbruksförbundet* uttalar vidare att de åtgärder, som utredningen föreslagit i fråga om upplysningsarbetet, enligt förbundets mening icke äro tillräckligt omfattande. Förbundet anser att förslagen i denna del endast böra betraktas som ett provisorium. *Styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt* förklarar, att den finner den föreslagna ökningen av upplysningsavdelningens personal alldeles för knappt tilltagen.

I den promemoria, som ingivits av *avdelningsföreståndaren Ahlberg* och *överassistenten Johansson*, uttalas att upplysningsverksamheten i sin helhet bör omhänderhas av sällskapens konsulenter och instruktörer.

Några erinringar mot vad i betänkandet anförts rörande *k o n t r o l l v e r k s a m h e t e n* göras i allmänhet icke i remissyttrandena. *Styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt* uttrycker dock önskemål om en förbättring av anstaltens personella resurser för övervakning av de bekämpningsåtgärder mot växtparasiter, vilka regleras i särskilda kungörelser. *Sve-*

riges handelsträdgårdsmästareförbund förordar i sitt yttande en viss utvidgning av importkontrollen.

Remissinstanserna ansluta sig i huvudsak till utredningens ståndpunkt rörande behovet av en offentlig kontroll över växtskyddsmedlen. I fråga om utformningen av kontrollen ha dock delade meningar yppats. Vidare framhålles från flera håll, bland annat från *Hushållnings-sällskapens förbund* och *Sveriges lantbruksförbund*, att kontrollen även bör omfatta en kontinuerlig och grundlig efterkontroll av växtskyddsmedlen. Såsom tidigare berörts förorda bland andra *Sveriges kemiska industrikontor* och *Föreningen Bekämpningsmedels-Leverantörer*, att anstaltens botaniska och zoologiska avdelningar skola erhålla ökade resurser för att kunna genomföra de för provningen av växtskyddsmedel grundläggande biologiska undersökningarna.

Jämväl huvuddragen av utredningens förslag i fråga om organisationen vid huvudanstalten tillstyrkas i remissyttrandena. Vissa remissinstanser förorda dock, såsom framgått av det föregående, större personalförstärkningar än som föreslagits i betänkandet. Vidare ha framställts önskemål om förbättringar i löneställningen för tjänstemännen utöver vad utredningens förslag innebära.

Icke heller förslagen rörande filialsystemet ha föranlett några principiella erinringar från det stora flertalet remissinstansers sida. I *Ahlbergs* och *Johanssons promemoria* anföres emellertid, att växtskyddsfilialer endast böra upprätthållas i Alnarp och i Röbbäcksdalen.

II. Omfattningen och organisationen av den statliga växtskyddsverksamheten.

Utredningen.

I betänkandet redogöres i fyra inledande kapitel för utredningsuppdraget och vissa principiella utgångspunkter, växtsjukdomarnas och skadedjurens ekonomiska betydelse samt den moderna utvecklingen inom växtskyddet, växtskyddsanstaltens nuvarande organisation ävensom för vissa äldre utredningar m. m. I fråga om innehållet i dessa redogörelser torde få hänvisas till betänkandet (s. 1—29).

Utredningen diskuterar därefter först vissa frågor rörande omfattningen och organisationen av den statliga växtskyddsverksamheten. Den behandlar därvid i särskilda avsnitt forsknings- och försöksverksamheten, upplysningsverksamheten samt kontrollverksamheten. Jag torde nu få i stora drag redovisa utredningens ståndpunktstaganden och motiveringar härför. Beträffande de närmare detaljerna av förevarande avsnitt torde få hänvisas till betänkandet.

Forsknings- och försöksverksamheten. Utredningen framhåller att en mångsidig och aktivt bedriven forsknings- och försöksverksamhet på längre sikt är en grundläggande förutsättning för växtskyddsanstaltens mera utåtriktade verksamhet, nämligen upplysningsarbetet bland odlarna och kontrollarbetet. I betänkandet (s. 30—41) lämnas en detaljerad redogörelse för den forsknings- och försöksverksamhet, som under de senaste åren bedrivits vid anstalten, samt för anstaltens samarbete med andra offentliga institutioner samt privata organisationer och enskilda företag. Bland de offentliga institutioner, med vilka växtskyddsanstalten samarbetar, framhållas särskilt hushållningssällskapen, statens centrala frökontrollanstalt och de lokala frökontrollanstalterna i Linköping och Skara, Sveriges utsädesförening, Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut samt statens jordbruksförsök och statens trädgårdsförsök. Förutom samarbete i fråga om speciella undersökningar äger i anstaltens allmänna verksamhet en stadigvarande och livlig kontakt rum med nämnda institutioner.

Utredningen uttalar att anstaltens forsknings- och försöksverksamhet är både intensiv och synnerligen mångsidig. Möjligheterna till samarbete med offentliga och privata institutioner ha utnyttjats i mycket stor utsträckning. Växtskyddsanstaltens egna begränsade resurser ha i betydlig grad utdrygats genom detta samarbete, ej minst genom insatser av kapital, arbetskraft, försöksmark och dylikt från privata eller halvprivata institutioner. Den omständigheten att en statlig institution mottager dylika förmåner kan emellertid medföra en viss grad av beroende och därmed också vissa risker. En sådan risk är att tilltron till objektiviteten i myndighetens bedömningar obefogat reduceras. Denna konsekvens skulle givetvis kunna medföra olägenheter redan inom området för anstaltens forskning och alldeles särskilt inom området för dess författningsmässigt reglerade kontrollverksamhet. En annan risk är att anstaltens frihet i fråga om urval av forskningsuppgifter och dirigerings av forskningen kunde bli minskad. Växtskyddsutredningen understryker att, såvitt den kunnat finna, några sådana missförhållanden som här nämnts hittills icke ha gjort sig märkbara för växtskyddsanstaltens del. Utredningen har emellertid ansett det angeläget att framhålla att man måste vara uppmärksam på de konsekvenser som här kunna uppkomma. De allmänna intressena måste även i framtiden förbli avgörande för växtskyddsanstaltens verksamhet i stort.

I betänkandet framhålles vidare att det biträde, som växtskyddsanstalten kan erhålla från utomstående håll, ej heller får skymma bort angelägenheten av att man förbättrar anstaltens egna möjligheter till försök och forskning. Vid utmätandet av anstaltens resurser i detta avseende måste man således söka tillse, att dessa bli så betryggande att anstalten icke behöver uppträda som supplikant hos privata intressen för att kunna fullgöra sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt.

Flera andra statliga forskningsinstitutioner bearbeta forskningsområden, som äro närliggande dem, åt vilka växtskyddsanstalten nu ägnar sig. Arbet fördelningen mellan och samordningen av de olika institutionerna krä-

ver enligt utredningen, att varje institutions arbetsområde är såvitt möjligt klart angivet. I betänkandet diskuteras även huru växtskyddsanstaltens forskningsuppgifter skola avgränsas mot och samordnas med andra forsknings- och försöksorgans. Därvid beröres först frågan huruvida grundforskning skall bedrivas vid anstalten. Av anstaltens instruktion framgår att anstaltens forskning har ett direkt praktiskt syfte. Enligt utredningen kan den dock icke i praktiken begränsas till målforskning i denna terms begränsade innebörd. För att tillfredsställande kunna fylla sin uppgift måste anstalten ha tillfälle att i viss utsträckning ägna sig åt uppgifter vilka ha karaktär av grundforskning. Såsom exempel nämnas olika biologiska problem, vilka måste lösas för att man skall kunna bedöma vilken bekämpningsåtgärd eller vilka allmänna hygieniska åtgärder, som böra rekommenderas odlarna.

I betänkandet framhålles vidare att inrättandet år 1949 av en institution för växtsjukdomslära vid lantbrukshögskolan innebär en ny faktor i fråga om den grundläggande forskningen på växtskyddsområdet. Genom denna åtgärd ha även möjligheterna att rekrytera vetenskapligt och praktiskt utbildad växtskyddspersonal väsentligt förbättrats. Institutionens arbetsprogram omfattar för närvarande huvudsakligen grundforskningsuppgifter. Den samarbetar härvid intimt med växtskyddsanstaltens botaniska och zoologiska avdelningar. Utredningen anser icke att det finnes någon anledning att i detta sammanhang draga upp någon gräns mellan anstaltens och institutionens uppgifter. Samarbetet och arbetsfördelningen böra i stället fritt få utformas enligt därav berörda forskares intentioner. Detsamma uttalas beträffande förhållandet mellan växtskyddsanstalten och lantbrukshögskolans institution för växtodlingslära. Enligt utredningens mening föreligger ej heller något behov av att i instruktionsväg närmare bestämma gränserna mellan frökontrollanstaltens respektive växtskyddsanstaltens forskningsområden. Utredningen har kommit till den uppfattningen, att risken för dubbelarbete på sistnämnda område är synnerligen ringa och kan förebyggas genom samråd mellan vederbörande tjänstemän.

Enligt anstaltens instruktion skall dess forsknings- och försöksverksamhet omfatta för växtodlingen skadliga företeelser som härröra från växtriket eller djurvärlden. Anstaltens styrelse har uttalat att jämväl sjukdomar som ha direkta kemiska, fysikaliska eller mekaniska orsaker (s. k. fysiogena sjukdomar) liksom även virussjukdomarna i praxis ansetts tillhöra anstaltens arbetsområde. Utredningen ansluter sig till denna uppfattning. Anstalten skulle sålunda bland annat arbeta med bristsjukdomar samt skador, förorsakade av bekämpningsmedel eller av rök-gaser från industrier. Där- emot anser utredningen att anstaltens verksamhet icke skall omfatta vegetationsskador, som bero på geologiska eller klimatiska faktorer. De från djurvärlden härrörande skador, vilka skulle ingå bland arbetsuppgifterna, definierar utredningen såsom skador förorsakade av insekter och andra lägre djur.

I betänkandet framhålles vidare att vid växtskyddsanstalten allt ifrån

dess begynnelse bedrivits en målmedveten forskning i fråga om skadeinsekter på vegetabilieprodukter, främst spannmål och fröer, trots att något stöd härför icke finnes i instruktionen. Denna forskning tar sikte på de ekonomiska skadeverkningarna och gäller sådana faktorer som skadedjurens näringsförhållanden, utvecklingshastighet och förökning samt inverkan i detta sammanhang av luftens temperatur- och fuktighetsförhållanden m. m., allt i syfte att få hållpunkter för bekämpningen av skadedjuren. I fråga om användandet av giftiga bekämpningsmedel mot förrådsskadeinsekter upprätthålles en nära kontakt med statens institut för folkhälsan. I fråga om avgränsningen av anstaltens uppgifter på detta område anför utredningen, att de lagringsobjekt, vilka anstaltens verksamhet bör omfatta, kunna anges såsom vegetabiliska produkter och därav beredda livsmedel. Däremot böra anstaltens uppgifter icke instruktionsmässigt omfatta även lagringsskador på animaliska livsmedel. Med hänsyn till att det torde vara anstaltens särskilda sakkunskap på det entomologiska området, som föranlett att den kommit att ägna sig åt lagringsskador, finner utredningen att anstaltens uppgifter inom denna forskning böra gälla skador, som förorsakas av insekter och andra lägre djur samt av lägre växter. Däremot anses sådana faktorer som den direkta inverkan på de lagrade produkterna av exempelvis fuktighets-, ljus- och temperaturförhållanden icke böra bli föremål för forskning vid anstalten.

Utredningen erinrar om att kontrollen av bisjukdomar enligt beslut av 1950 års riksdag har överförts från växtskyddsanstalten till statens husdjursförsök men att en närliggande uppgift, nämligen undersökningar rörande giftverkan på bin av växtskydds- och ogräsmedel, sedan länge åvilar anstalten. Utredningen förutsätter att sistnämnda uppgift även framgent skall ankomma på anstalten. Med hänsyn bland annat till det nära sambandet mellan studiet av binas sjukdomar och av växtskyddsmedlens inverkan på bin förutskickar utredningen vidare att anstalten och statens husdjursförsök komma att samarbeta på detta område.

I betänkandet framhålles att ogräsbekämpningen hittills omhänderhafts av statens jordbruksförsök och lantbrukshögskolans institution för växtodlingslära men att i tidigare utredningar föreslagits att såväl registrering som kontroll av både de egentliga växtskyddsmedlen och ogräsmedlen skulle åvila växtskyddsanstalten. Växtskyddsutredningen uttalar för sin egen del den uppfattningen att någon dubbling av statens jordbruksförsöks organisation för bland annat ogräsförsök icke bör ifrågakomma genom att liknande försök igångsättas i växtskyddsanstaltens regi. Utredningen föreslår därför icke någon ändring i det nu rådande förhållandet, att den fältmässiga prövningen av olika medel och metoder för ogräsbekämpning utföres av statens jordbruksförsök. Däremot anser utredningen att den laboratoriemässiga prövningen av ogräsmedlen, d. v. s. fastställandet av vissa biologiska och kemiska data rörande medlens egenskaper och verkningar samt sådan prövning i parceller, som kan ske i direkt anslutning därtill, bör åvila

anstalten. Denna prövning utgör enligt utredningen ett naturligt led i anstaltens kontroll av växtskyddsmedel.

Uppdragandet av växtsorter, vilka äro resistent mot sjukdomar och skadedjursangrepp, betecknas som en art av växtskyddsverksamhet i vidsträckt mening. Denna uppgift ankommer icke på växtskyddsanstalten utan uteslutande på landets växtförädlingsanstalter. Då emellertid resistensförädlarna i allmänhet icke samtidigt kunna vara sakkunniga på växtskyddsområdet, föreligger för växtförädlingsanstalternas del ett bestämt behov av tillgång till växtskyddsexpertis. Utredningen framhåller med anledning härav, att det vore önskvärt, om växtförädlingsanstalterna försåges även med specialister på växtskydd. Härigenom skulle förädlingsanstalternas möjligheter förbättras och belastningen på växtskyddsanstaltens avdelningar, främst den botaniska, minskas.

Forskningen rörande teknik och apparatur för spridning av växtskydds- och ogräsmedel anges böra åvila jordbrukstekniska institutet, statens maskinprovningar och lantbrukshögskolans institutioner för maskinlära och växtodlingslära, medan anstaltens uppgift på detta område främst bör vara av konsultativ karaktär.

I betänkandet erinras om att det sedan åtskillig tid i olika sammanhang har framhållits att växtskyddsanstalten måste ha tillgång till kemisk expertis dels för anstaltens forskningsuppgifter, dels speciellt för prövningen av bekämpningsmedlen. Efter att ha redogjort för olika förslag, som tidigare framlagts i detta ämne, anför utredningen att enligt dess mening såväl den växtpatologiska forskningen som bekämpningsmedelsprövningen till följd av utvecklingen under senare år kräver specialinriktad kemisk expertis av hög klass. Arbetsuppgifterna på kemiens område äro av betydande omfattning. I samband med tidigare förslag i ämnet ha delade meningar yppat sig om huruvida växtskyddsanstalten borde förses med ett fullständigt kemiskt laboratorium eller utrustas endast med möjligheter att lösa enklare och mer rutinartade kemiska uppgifter samt i övrigt hänvisas till att anlita på andra håll befintlig kemisk sakkunskap. För att närmare belysa arten och omfattningen av de föreliggande arbetsuppgifterna, speciellt i vad de avse växtskyddsmedlen, anför utredningen.

Då kemiska substanser började användas i kampen mot växtsjukdomar och skadedjur, var det uteslutande jämförelsevis enkla oorganiska föreningar, innehållande t. ex. svavel, koppar, kvicksilver eller något annat grundämne, som kommo till användning. Senare kommo organiska kvicksilverföreningar i bruk, särskilt i kampen mot växtsjukdomar hos utsäde. Under de senaste årtiondena ha rent organiska föreningar, ofta med mycket komplicerad sammansättning, kommit att spela en framträdande roll inom växtskyddet. Som exempel må här blott nämnas sådana substanser som diklor-difenyl-trikloretan (DDT), ett viktigt medel i kampen mot diverse skadeinsekter, och hormonderivat av skilda slag, som användas i kampen mot ogräs. Antalet kemiska föreningar, som prövats eller prövas som växtskyddsmedel, är redan nu mycket stort, och det växer för varje dag. I en år 1947 i USA utgiven katalog upptagas omkring tusentalet paten-

terade kemiska insekticider och fungicider. Visserligen ha icke alla de prövade kemiska föreningarna kommit till praktisk användning, men å andra sidan kan det på en enda substans byggas upp en mängd olika handelspreparat. Substanser, som skola användas för besprutning, måste sålunda ofta lösas i någon vätska eller utspädas. Sådana, som skola användas för bestoftning, kunna också behöva blandas med ett utspädningsmedel, som icke självt har någon fysiologisk verkan. För att fördelningen av besprutnings- eller bestoftningsmedlen skall bli jämn och likformig, krävs icke sällan en tillsats av särskilda spridningsmedel. Vätskor kunna behöva blandas med vätningsmedel i syfte att minska ytspänningen. Stundom tillsätter man substanser, som öka genomträngningsförmågan d. v. s. underlättar för den verksamma beståndsdelen att intränga i den organism, som behandlas. I andra fall kan man tillsätta preparat, som aktivera den verksamma substansen, s. k. synergismer. I många fall tillsätter man s. k. vidhäftningsmedel. Läger man härtill att vid tillverkningen av de aktivt verksamma substanserna föroreningar bildas i växlande mängder och att den efterföljande reningen kan vara mer eller mindre grundlig, inses lätt, att två preparat, innehållande en och samma verksamma substans, ingalunda behöva vara identiska utan kunna skilja sig från varandra avsevärt såväl i fråga om halten av den verksamma substansen som i fråga om arten och mängden föroreningar, utspädningsmedel och tillsatsämnen av skilda slag. Den amerikanska publikationen *Entoma* för år 1949—50 upptager icke mindre än omkring 2 300 olika tillverkningar av växtskyddsmedel av skilda slag. I den av brittiska föreningen för tillverkare av växtskyddsmedel utgivna förteckningen för år 1950 upptagas sammanlagt 136 olika tillverkningar av växtskyddsmedel och liknande substanser, varjämte förteckningen över handelspreparat upptager nära 300 nummer. Av den stora mångfald av preparat, som nu nämnts, förekommer helt naturligt hittills endast en ringa del på den svenska marknaden, men å andra sidan ha vi ett stort antal preparat från Danmark, Holland, Frankrike, Schweiz och vissa andra länder och slutligen ha vi en icke obetydlig tillverkning av växtskyddsmedel inom landet. Enligt vad växtskyddsutredningen inhämtat, torde antalet preparat av detta slag, som för närvarande säljes på den svenska marknaden, uppgå till omkring 200.

Utredningen anför att den med hänsyn till arten av de uppgifter, som föreligga på det kemiska området i samband med den växtpatologiska forskningen och bekämpningsmedelsprövningen, finner det vara en helt orealistisk tanke, att växtskyddsanstalten skulle kunna vara betjänt med att själv endast kunna verkställa enklare rutinarbeten och i övrigt vara beroende av andra institutioners eventuella insatser. I och med att numera den kemiska forskningen vid sidan av och i samarbete med den botaniska och den zoologiska forskningen framträtt som en grundläggande faktor i växtskyddsverksamheten, är det enligt utredningens åsikt på längre sikt alldeles oundgängligt, att växtskyddsanstalten blir rustad att följa denna nya utvecklingslinje. Mot denna bakgrund kan utredningen alltså icke finna det tillfredsställande att anstalten utrustas endast med ett för enklare analyser och beredningsarbeten avsett laboratorium och i övrigt hänvisas till att anlita inom andra institutioner förefintlig kemisk expertis. En sådan anordning skulle — bortsett från tidsutdräkt och andra svårigheter till följd av andra kemiska forskningsinstitutioners arbetsbelastning — med-

föra att anstalten i väsentliga avseenden bleve ställd vid sidan om utvecklingen inom sitt eget arbetsområde.

Utredningen föreslår därför, att vid växtskyddsanstalten skall organiseras en särskild kemisk avdelning, sidoordnad med de botaniska och zoologiska avdelningarna och försedd med sådana personella och materiella resurser, att den självständigt kan bemästra åtminstone flertalet av de kemiska uppgifter, som bli aktuella i samband med anstaltens forskning och bekämpningsmedelsprövning. Däremot kan det enligt utredningens mening icke gärna bli fråga om att enbart för växtskyddsanstaltens kemiska avdelning anskaffa den dyrbara apparatur och specialutbildade personal, som krävs för vissa mera ingående analyser av organiska preparat, t. ex. strukturbestämningar. Sådan apparatur och sakkunskap bör anskaffas gemensamt av de laboratorier, som ha behov därav, och användningen av apparaturen regleras av en samarbetsnämnd.

Frågan om personal, utrustning och lokaler för den kemiska avdelningen redovisas i samband med utredningens förslag rörande anstaltens organisation.

Upplysningsverksamheten. Växtskyddsanstaltens åliggande att lämna allmänheten råd och anvisningar i ämnen, vilka hänföra sig till dess verksamhetsområde, betecknas i betänkandet som anstaltens i praktiskt hänseende utan jämförelse viktigaste uppgift. Kontakten med allmänheten upprätthålles dels centralt av anstaltens huvudinstitution och dels lokalt genom dess filialer. En huvudform för denna verksamhet är besvarandet av inkomna förfrågningar. Anstalten bedriver emellertid i betydande utsträckning även en aktiv upplysningsverksamhet i olika former, såsom utställningar, föredrags- och kursverksamhet, artiklar och meddelanden i press och radio samt egna publikationer.

I betänkandet lämnas (s. 64—67) vissa uppgifter angående den omfattning, i vilken verksamheten under senare år bedrivits i berörda former. Här må blott nämnas följande.

Antalet skriftliga förfrågningar, som huvudanstalten besvarat, rör sig mellan 3 000 och 4 000 per år. Motsvarande siffror för filialerna äro cirka 750 för Alnarpsfilialen, cirka 1 000 för Linköpingsfilialen och cirka 250 för Skarafilialen.

Anstalten ger ut tre publikationer, nämligen Meddelanden (upplaga 1 300 exemplar), Flygblad (upplaga varierande, högst 40 å 50 000 exemplar) samt Växtskyddsnotiser (upplaga 3 000 exemplar). I Meddelanden publiceras vetenskapligt hållna artiklar rörande de rön, som gjorts vid anstaltens forsknings- och försöksverksamhet. Flygblad och Växtskyddsnotiser vända sig till den växtodlande allmänheten med praktiska anvisningar och iakttagelser. Meddelanden och Flygblad ha under senare år utkommit med 2 å 3 nummer vardera om året och innehålla sammanlagt ett trettiotal artiklar per år.

Anstalten har på senare tid årligen deltagit i 6 å 7 utställningar på olika platser i landet, främst lantbruksmöten samt frukt- och trädgårdsutställningar. Under år 1950 inträffade en avsevärd ökning av denna verksamhet, och anstalten deltog då i ett 20-tal utställningar.

Föredragsverksamheten äger rum dels såsom samlade framträdanden i form av kurser, diskussionsmöten, växtskydds dagar och markvandringar, dels såsom enstaka föredrag. Den är av betydande omfattning. Sålunda höllo tjänstemän vid anstalten under vart och ett av åren 1948, 1949 och 1950 föredrag i växtskyddsfrågor vid ett sextiotal olika tillfällen.

I betänkandet uttalas att anstalten bedriver ett upplysningsarbete, som med hänsyn till de resurser, varöver den nu förfogar, måste betecknas såsom både intensivt och väl differentierat. Då det likväl i olika sammanhang gjorts gällande, att kontakten mellan anstalten och odlarna är otillräcklig, att gjorda förfrågningar besvaras för långsamt eller att vår beredskap på växtskyddsområdet är otillfredsställande, är detta således enligt utredningens mening i huvudsak beroende på att anstaltens resurser icke motsvara det föreliggande behovet. Vad angår yrkandet på förbättrad upplysning i växtskyddsfrågor finner utredningen detta synnerligen befogat. Ett tillgodoseende av detta krav bör vara ägnat att på ett betydelsefullt sätt medverka till en förbättring i växtodlingens lönsamhet. Utredningen har därför övervägt olika möjligheter att förbättra upplysningsverksamheten inom växtskyddet. De utvägar, som härvidlag närmast erbjuda sig, äro förutom ett ökat utnyttjande av press, radio, film och undervisningsbilder följande: Utbyggnad av filialsystemet, förbättrade rese-möjligheter för anstaltens tjänstemän, utökning av anstaltens personal för upplysningsverksamhet, utbildning i växtskyddsfrågor för jordbrukskonsulenter m. fl. samt användande av anstaltens rapportörkår för upplysningsverksamhet.

Den mest effektiva metoden för att förbättra upplysningsverksamheten i växtskyddsfrågor är enligt utredningen inrättandet av filialer till växtskyddsanstalten i de olika jordbruksbygderna. Denna utväg är emellertid både av kostnads- och personalskäl tills vidare framkomlig endast i begränsad mån. Utredningen räknar därför icke med en utbyggnad av filialsystemet i större omfattning. Utredningens förslag härutinnan redovisas i det följande.

Beträffande rese-möjligheterna för anstaltens befattningshavare anföres att reseanslaget för budgetåret 1951/52 kan sägas utgöra 900 kronor per tjänsteman, medan motsvarande belopp var 1 000 kronor år 1932, då anstalten inrättades. Utredningen förklarar att den under arbetets gång fått övertygande belegg för den uppfattningen, att anstaltens tjänstemän alltför ofta genom de knappa reseanslagen äro hindrade att företaga välbefogade resor. I den mån ett sådant förhållande föreligger innebär det, att tjänstemännens kapacitet icke kan utnyttjas på bästa sätt. Ett dylikt förhållande kan sägas medföra en mindre god hushållning med de medel, som staten i övrigt anslår åt växtskyddsverksamhet. Utredningen föreslår därför en väsentlig höjning av anslagsposten till reseersättningar. För att ernå någorlunda paritet med den anslagspost, som vid verksamhetens början beräknades för resekostnader, erfordras nu enligt utredningen ett anslag motsvarande omkring 1 500 kronor per år och befattningshavare.

Utredningen anser vidare, att en förstärkning av anstaltens personal för

upplysningsverksamhet är oundgänglig, om den önskade förbättringen i verksamheten skall kunna ernås. Utredningens förslag härom torde få redovisas i det följande.

I betänkandet erinras om att det i olika sammanhang föreslagits, att särskilda växtskyddskonsulenter skulle tillsättas vid de olika hushållningssällskapen men att det i direktiven för utredningen framhållits, att denna väg att förbättra upplysningsverksamheten av kostnadsskäl icke vore framkomlig. Enligt direktiven syntes det däremot tänkbart att söka anknytning till hushållningssällskapen, vilkas tjänstemän redan i viss utsträckning lämna råd och upplysningar i växtskyddsfrågor. Dessa tjänstemäns möjligheter att göra en värdefull insats skulle emellertid ökas, om de genom efterutbildning finge fördjupade insikter i växtskyddets aktuella problem. Även till de statliga försöksgårdarna kunde en liknande anknytning tänkas.

Utredningen, som funnit skälen mot att inrätta en särskild kår av växtskyddskonsulenter övertygande, framhåller i detta sammanhang, att det förhållandet, att vegetationsperioden är så kort i större delen av vårt land, synes utesluta tanken på att inrätta särskilda tjänster, avsedda enbart för rådgivande växtskyddsverksamhet.

I syfte att undersöka möjligheten att med hjälp av hushållningssällskapens konsulenter förbättra upplysningsverksamheten i växtskyddsfrågor bland odlarna har utredningen inhämtat yttranden från de särskilda hushållningssällskapen ävensom Hushållningssällskapens förbund.

Beträffande de synpunkter, som sällskapen anlagt på frågan, anföres i betänkandet.

Sällskapens jordbruks- och trädgårdskonsulenter samt jordbruksinstruktörer utöva redan nu i viss utsträckning rådgivning på växtskyddsområdet. Jordbrukskonsulenterna ha efter senast genomförd omorganisation i ökad utsträckning fått sina arbetsuppgifter inriktade på växtodlingens problem och ha i samband därmed mer än tidigare kommit att taga befattning med växtskyddsfrågor. För att riktigt kunna bedöma resultaten av sällskapens försöksverksamhet på växtodlingens område är det nödvändigt, att växtskyddsfrågor behandlas under hänsynstagande till växtodlingen inom området. Det bör därför erbjuda påtagliga fördelar, om den lokala verksamheten på växtskyddets område i ökad omfattning anknytes till hushållningssällskapen. Emellertid måste i samband härmed frågan om utbildning av sällskapens befattningshavare i hithörande ämnen lösas. Både med hänsyn till den snabba utveckling, som äger rum inom ämnesområdet, och med tanke på att utbildningen i växtpatologi vid lantbrukshögskolan intill nyligen varit föga omfattande, böra återkommande efterutbildningsmöjligheter anordnas. Som förebild åberopas här de kurser, som anordnas för besiktningsmän för insyning av utsädespotatis.

Emellertid uppstår i detta sammanhang även ett personalproblem i den mån sysslandet med växtskyddsfrågor medför ökad arbetsbelastning för sällskapens tjänstemän. Det eventuellt ökade personalbehovet föreslås tillgodoseft genom att det sommartid anställs en yngre agronom eller agronomie studerande som biträde åt konsulenten eller genom anställande av en extra konsulent. Sällskapens ifrågasvarande tjänstemän kunna lämpligen fungera icke blott som förmedlare av upplysning i växtskyddsfrågor till odlarna utan även som rapportörer till växtskyddsanstalten angående gjorda iakttagelser

i fråga om sjukdoms- och skadedjursangrepp. I de områden, där icke någon filial till anstalten finnes, kan det vara ändamålsenligt, att områdets växtskyddsrapportörer insända sina rapporter till hushållningssällskapet för vidare befordran till anstalten. Det bör även beaktas, att sällskapens förvaltningsutskott under alla förhållanden skola ha ledningen av de hos sällskapen anställda befattningshavarnas verksamhet.

Även om det stora flertalet sällskap varit eniga om de huvudpunkter, som nyss angivits, förekomma dock vissa undantag. Sålunda har Östergötlands läns hushållningssällskap anmält, att dess konsulenter icke kunna åtaga sig några speciella förrättningar avseende växtskyddsfrågor. Vissa sällskap ha även anmält betänkligheter mot tanken att anlita sällskapen som centraler för samling av växtskyddsrapporterna.

Hushållningssällskapens förbund har enligt betänkandet utöver de synpunkter, som nyss återgivits, framhållit i huvudsak följande.

Forsknings- och försöksverksamheten på bekämpningsmedelsområdet bör få väsentligt ökade resurser. Lika viktigt är dock, att upplysningsverksamheten i växtskyddsfrågor utvidgas och förstärkes avsevärt. Upplysningsverksamheten på området kan ej bedrivas särskilt för sig, utan bör ingå som ett naturligt och nu mycket viktigt led i de av hushållningssällskapen handhavda åtgärderna för jordbruksdriftens rationalisering. Sällskapens befattningshavare kunna på många sätt lämna odlarna råd och anvisningar i växtskyddsfrågor, exempelvis genom föredrag, demonstrationer, utsändande av meddelanden och direkt rådgivning. Hithörande spörsmål synas även böra i ökad omfattning behandlas inom sällskapens försöksverksamhet, genom såväl demonstrationsförsök som mera utredande försök. Denna verksamhet bör givetvis äga rum i samverkan med bl. a. växtskyddsanstalten och dess filialer.

En intensifierad verksamhet på växtskyddsområdet från hushållningssällskapens sida kan dock icke genomföras utan utökning av sällskapens resurser. Härvidlag synes en utökning av antalet jordbruksinstruktörer vara den lämpligaste, men också nödvändigaste utvägen. Antalet instruktörer är redan med nuvarande arbetsuppgifter otillräckligt.

För att sällskapens befattningshavare själva skola äga tillräckliga kunskaper, är det ofrånkomligt med återkommande fortbildningskurser. Önskvärt vore, om en sådan kunde anordnas utan uppskov.

Det synes naturligt och lämpligt, att sällskapens ifrågavarande befattningshavare infogas i växtskyddsanstaltens system av frivilliga rapportörer samt att inom de hushållningssällskapsområden, där anstalten icke har någon filial, sällskapet blir anstaltens lokala kontaktorgan.

För egen del anför utredningen, att den tagit fasta på de positiva uttalanden, som gjorts om möjligheten att effektivisera den lokala upplysningsverksamheten i växtskyddsfrågor med hjälp av hushållningssällskapens konsulenter och instruktörer. Vad gäller utbildningsfrågan erinrar utredningen om att efter tillkomsten av institutionen för växtsjukdomslära den 1 juli 1949 undervisningen vid lantbrukshögskolan i detta ämne väsentligt utvidgats. De agronomer, som utexaminerats efter att ha deltagit i den nyordnade undervisningen i växtsjukdomslära, kunna enligt utredningen förväntas ha de kunskaper, som erfordras för här ifrågavarande syfte. Med hänsyn till den ständiga utvecklingen på området, både i form av nya vetenskapliga rön och i form av nya slag av sjukdoms- och

skadedjursangrepp, måste man dock räkna med att behov av efterutbildning efter hand uppkommer även för de nytexaminerade agronomerna. Denna återkommande efterutbildning anses icke behöva omfatta mer än en à två dagars föreläsningar och praktiska demonstrationer varje gång.

Med anledning av vad förbundet anfört om hushållningssällskapens personalbehov tillstyrker utredningen att vid bedömandet av detta behov skälig hänsyn skall tagas till den betydelse, som hushållningssällskapens tjänstemän kunna ha för växtskyddsarbetet.

I fråga om en anknytning av upplysningsverksamheten till de statliga försöksgårdarna anföres, att försöksgårdsföreståndarna och deras assistenter såväl genom sin utbildning som genom förekommande samarbete med växtskyddsanstalten kunna förutsättas i viss utsträckning vara inriktade på växtskyddsfrågor. Det synes då vara en naturlig tanke att söka utnyttja denna personal även för upplysningsverksamhet inom växtskyddet och såsom rapportörer till anstalten. Så sker även redan i viss utsträckning. Utredningen förordar en fortsättning och utvidgning i detta avseende. Här ifrågavarande personal bör givetvis vara berättigad att deltaga i de efterutbildningskurser i växtskydd, som anstalten i enlighet med utredningens förslag kan komma att anordna. Inom område där en försöksgård är belägen men för vilket icke huvudanstalten, en filial eller någon hushållningssällskapets tjänsteman fungerar som rapportsamlingscentral, synes det tänkbart att för detta ändamål kunna anlita försöksgårdsföreståndare eller assistent till honom. Försöksgårdarna kunna även fungera som upplysningscentraler i växtskyddsfrågor genom tillkallande av särskilda växtskyddsexperter för föredrag och demonstrationer vid de s. k. instruktionsdagar, som bruka anordnas där.

I betänkandet (s. 75—78) redogöres för det rapportsystem, som nu tillämpas för att anstalten skall erhålla upplysningar angående sjukdomarnas och skadedjurens förekomst och utbredning i landets olika delar, deras uppträdande under olika yttre betingelser samt den ekonomiska betydelsen av deras skadegörelse. Till denna redogörelse torde här få hänvisas.

Enligt redogörelsen har det nuvarande systemet icke fungerat tillfredsställande. Utredningen anvisar två huvudlinjer, som kunna följas då det gäller att förbättra detsamma. Den ena avser att skapa en livligare kontakt mellan växtskyddsinstitutionerna och deras rapportörer. Denna väg har redan beträffs genom att rapportörerna inom de olika filialernas arbetsområden börjat insända sina rapporter till filialerna och filialerna övergått till ett mera aktivt samarbete med sina rapportörer. Utredningen understryker betydelsen av en viss kontinuerlig kontakt med rapportörerna exempelvis genom personliga besök och telefonsamtal samt genom regelbundet utsändande av frågeformulär. Utredningen föreslår i anledning härtill, såsom nyss berörts, att personal vid hushållningssällskapen och vid försöksgårdarna skall fungera som central för rapportörer i områden, som icke

ligga i huvudanstaltens omedelbara närhet eller tillhöra en växtskydds-filials arbetsområde. Det bör i dylikt fall ankomma på vederbörande vid sällskapet eller försöksgården att upprätta en rapportsamlingscentral för områdets rapportörer, att vidarebefordra rapporterna till huvudanstalten samt att upprätthålla livligast möjliga kontakt med rapportörerna. Vederbörande tjänstemans åtagande gentemot växtskyddsanstalten blir givetvis helt frivilligt men behöver icke enbart innebära en belastning för honom. Utredningen förutsätter, att det även kan vara av värde för tjänstemännen i fråga att få del av rapportörernas iakttagelser och att det därför på åtskilliga håll vid hushållningssällskapen och på försöksgårdarna kan finnas personer, som åtaga sig en dylik uppgift av intresse för saken.

Den andra huvudväg, som enligt utredningens mening kan ifrågakomma beträffande rapportsystemets förbättring, är att sörja för att rapportörerna erhålla tillräckliga kunskaper i växtskyddsfrågor. Genom en sådan åtgärd tillgodoses det dubbla syftet att förbättra rapportörernas förmåga att avgiva rapporter av värde och att på längre sikt upprätthålla deras intresse. Utredningen föreslår att förutom den information, som kan delges rapportörerna vid samtal, överläggningar och demonstrationer, årliga informationsdagar skola anordnas vid varje filial och inom varje utanför filialområdena beläget hushållningssällskapsområde. Vid dessa informationsdagar skulle upplysning lämnas i ämnen, som äro väsentliga för rapportörernas förmåga att verkställa korrekta iakttagelser och att riktigt återgiva dessa på rapportformulären. Undervisningen skulle icke enbart eller huvudsakligen vara teoretisk utan skulle framför allt omfatta markvandringar och praktiska demonstrationer. För att man skall kunna påräkna full anslutning till dylika instruktionsdagar förutsättes, att reseersättning och dagtraktamente utbetalas till deltagarna.

Vidare föreslås att den nuvarande rapportörstammen, som till närmare 60 procent är helt passiv, skall gallras och förstärkas. Nyrekryteringen anses huvudsakligen böra ske bland kategorier med god utbildning och god kontakt med växtskyddsarbetet såsom lärare vid jordbruksskolorna, jordbruksinstruktörer, betinspektörer, ledare för försöksringar, agronomer och lantmästare med egna egendomar eller i driftsledartjänst samt trädgårdskonsulenter och personer, som genomgått handelsträdgårdsmästarekurser eller fruktodlareskola. Slutligen bör eftersträvas att rapportörerna bli jämnt fördelade över landet och att områden med olika växtodling bli företrädda i sådan omfattning och sådana proportioner, att rapporterna kunna beräknas ge ett representativt uttryck för de rapporterade iakttagelsernas frekvens och betydelse. I den mån kunniga och intresserade växtskyddsrapportörer erhöles, skulle dessa automatiskt även komma att utöva viss upplysningsverksamhet bland odlarna.

Den undervisningsverksamhet, som anstalten för närvarande bedriver i olika sammanhang, bör enligt betänkandet ges större utrymme och stadga. Utredningen finner det mindre tillfredsställande att, som nu är fallet, anstaltens kontakt med jordbrukskonsulenter och jordbruksinstruktörer äger

rum helt sporadiskt och blir beroende av huruvida medel från gång till annan ställas till förfogande, kanske till följd av inträffade katastrofala skador eller av andra mer tillfälliga orsaker. Verksamheten bör i princip vara inriktad på åtgärder av förebyggande natur. Detta utesluter dock självfallet icke att möten för undervisning och planläggning kunna behöva anordnas i anledning av redan inträffade skador. Utredningen föreslår därför, att i anstaltens anslag årligen skola inräknas medel, som möjliggöra för anstalten att upprätthålla en regelbunden undervisnings- och upplysningsverksamhet genom möten och kortare kurser för jordbrukskonsulenter m. fl., informationsdagar för anstaltens rapportörer och föredragsverksamhet riktad till allmänheten. Med hänsyn till anstaltens begränsade personalresurser och personalens särskilt under vegetationsperioden stora arbetsbelastning kan icke en sådan verksamhet få så synnerligen stor omfattning. Det synes även vara lämpligt att till en början i mera begränsad omfattning pröva i vilka former denna verksamhet bäst bedrivs. Utredningen föreslår därför att det årsbelopp, som avses till nu ifrågavarande ändamål, till en början skall begränsas till 15 000 kronor. Den närmare planeringen av denna verksamhet bör få ankomma på anstaltens styrelse.

Kontrollverksamheten. Anstalten utövar en omfattande ehuru icke fullständig kontroll över import och export av växter och växtdelar samt har på vissa relativt begränsade avsnitt (potatiskräfta, potatisål, koloradoskalbagge, blodlus) en kontrolluppgift beträffande inhemska odlingar.

Beträffande de bestämmelser, som reglera anstaltens kontroll- och inspektionsverksamhet, samt den nuvarande omfattningen av denna verksamhet torde få hänvisas till betänkandet (s. 84—87).

Vad angår importkontrollen konstateras i betänkandet att anstalten erhållit en väsentligt ökad arbetsbörda såväl genom utrikeshandelns ansvällning som genom att risken för att vissa farliga skadedjur komma in i landet blivit större än tidigare. Vidare framhålles att inspektörerna, vilka endast äro tre till antalet, i verkligheten blott hinna inspektera en mycket ringa del av importen. För att belysa omfattningen av växtinspektörernas arbetsuppgifter nämnes, att år 1949 enbart till Stockholm inkommo mer än 20 000 kollin, innehållande växter av beskaffenhet att böra undersökas, och att varje kolli kan innehålla ett stort antal växter.

Utredningen anser att det i detta läge främst gäller att förbättra växtinspektionens tekniska möjligheter. Som exempel på vad som kan göras i detta hänseende nämnas anordningar för gasning av växter samt anskaffande av enkla maskiner för förpackning av undersökta varupartier. Vidare böra inspektörerna förses med goda optiska instrument. Slutligen anses att inspektörerna böra erhålla erforderlig skrivhjälp under högsäsongerna mars—maj och september—december.

Ett i motion till 1948 års riksdag framlagt förslag om inrättande av en permanent kontroll av alla viktiga kulturväxters sundhetstillstånd avvisas emellertid i betänkandet. Enligt utredningens mening föreligga nämligen

icke vare sig praktiska eller ekonomiska förutsättningar härför. Däremot anses kontrollbestämmelserna böra kunna efter hand utvidgas och avpassas efter växlande krav.

I detta sammanhang diskuteras ett likaså motionsvägen framkommet förslag om att växtinspektionen skulle skiljas från anstalten och bilda ett separat organ härför. Utredningen avvisar emellertid tanken att skilja kontroll- och inspektionsverksamheten från växtskyddsanstalten.

Vidare berör utredningen plantskolenämndens uppgifter och ställning och diskuterar möjligheterna att slopa nämnden och överföra dess verksamhet till växtskyddsanstalten. Ehuru vissa anledningar kunna anföras för en sådan åtgärd, finner utredningen dock att plantskolenämndens speciella syften komma bäst till sin rätt om plantskolenämnden bibehålles. Utredningen förutsätter att dubbelarbete mellan växtskyddsanstalten och nämnden framdeles liksom hittills undvikas genom överenskommelse om gemensamt utnyttjande av inspektionspersonalen.

Utredningen finner sig icke kunna biträda ett från trädgårdsodlarehåll framlagt förslag om en speciell kontrollnämnd för småplantodlingar.

Yttrandena.

Forsknings- och försöksverksamheten. Utredningens uttalande att växtskyddsanstaltens forskning i praktiken icke kan begränsas till målforskning i denna terms begränsade innebörd utan att anstalten i viss utsträckning bör kunna ägna sig åt uppgifter av grundforskningskaraktär har föranlett *några remissinstanser* att framhålla att forskningen vid anstalten bör begränsas till målforskning.

Sålunda anför *Sveriges lantbruksförbund*, att jordbrukarna behöva ett praktiskt inriktat växtskydd och att förbundet därför vill uttala önskemålet, att den direkta grundforskningen skall förläggas till lantbrukshögskolan. Växtskyddsanstaltens arbete bör således helt inriktas på problemlösningar. Enligt förbundets mening bör en klar gräns dragas mot de uppgifter som böra tillkomma lantbrukshögskolans institutioner för växtsjukdomslära och växtodlingslära. Anstalten får ej heller, om utredningens förslag genomföres, resurser som tillåta såväl målforskning som grundforskning. Förbundet understryker i detta sammanhang utredningens uttalande om vikten av ett intimt samarbete mellan växtskyddsanstalten och försöksverksamheten.

Riksförbundet Landsbygdens folk anför att frågan om omfattningen av forskningsverksamheten vid växtskyddsanstalten kommit i ett nytt läge i och med inrättandet av institutionen för växtsjukdomslära vid lantbrukshögskolan. Denna institution är ännu av ganska begränsad omfattning och bör enligt förbundets mening utvidgas betydligt för att kunna fylla sin uppgift. Å andra sidan anser förbundet med hänsyn härtill att någon ökning av forskningsverksamheten vid anstalten icke behöver ifrågasättas på lång sikt utan att man där bör begränsa sig till sådan tillämpad forskning, som erfordras

för att anstalten skall kunna fullgöra sina egentliga uppgifter. Dessa bestå enligt förbundet i upplysnings- och kontrollverksamhet.

Jämväl *statskontoret* förklarar, att grundforskningen bör ankomma på lantbrukshögskolan.

Beträffande avgränsningen av de växtsjukdomar, som skola tillhöra anstaltens forskningsområde, ansluta sig remissinstanserna i huvudsak till utredningens ståndpunkt i denna fråga. I *några remissutlåtanden* framställas dock erinringar på vissa punkter.

Sålunda framhåller *växtskyddsanstaltens styrelse* att utredningen begränsat anstaltens arbetsuppgifter i fråga om skador härrörande från djurvärlden till skador som orsakats av insekter och andra lägre djur. Härigenom skulle anstalten utestängas från att syssla med skador av sorkar, mullvadar och harar m. fl. högre djur. Detta vore enligt styrelsens mening synnerligen olyckligt, då de skador som förorsakas av dylika djur äro av mycket stor betydelse. Vidare bör enligt styrelsens mening uteslutas den inskränkningen i fråga om fysiogena sjukdomar, att anstalten icke skulle få befatta sig med vegetationsskador, som förorsakas av klimatiska förhållanden. Styrelsen anför såsom motivering härför att frostsador mycket intimt beröra anstaltens verksamhet i flera hänseenden, dels rent diagnostiskt, dels såsom medverkande faktor vid framkallandet av komplicerade sjukdomstillstånd. Styrelsen anser att en strängt detaljerad gränsdragning beträffande anstaltens arbetsuppgifter ej är vare sig erforderlig eller önskvärd.

Styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt anför att det väl knappast kan ha varit utredningens mening att ett sådant viktigt forskningsområde såsom t. ex. höstsädens och vallarnas övervintring, vilken ju i högsta grad är beroende av klimat- och jordmånsförhållanden, skulle vara undandraget växtskyddsanstaltens arbetsområde.

I fråga om bristsjukdomarna uttalar *styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* att det synes angeläget att något närmare definiera de forskningsavsnitt, som lämpligen böra tillkomma växtskyddsanstalten och andra institutioner. Det synes då klart, att växtskyddsanstalten i första rummet har två intressen av sådana arbeten, nämligen dels diagnos, dels inverkan av bristtillstånd på sjukdomar och skador av olika slag. Det bör naturligtvis stå anstalten fritt att utföra även andra forskningar rörande bristsjukdomar i den mån så kan befinnas för dess verksamhet nödvändigt eller lämpligt. Däremot böra försök rörande bekämpning av bristsjukdomar och därför nödvändig forskningsverksamhet samt därtill anknuten upplysning till allmänheten fortfarande i huvudsak åvila statens jordbruksförsök respektive statens trädgårdsförsök i samarbete med ett antal andra institutioner.

Hushållningssällskapens förbund anför att det vore till fördel om en någorlunda klar och ändamålsenlig gränsdragning kunde åstadkommas mellan de olika organ, som bedriva med växtskyddet sammanhängande forskningsverksamhet. Enligt förbundets åsikt innebär utredningens förslag icke i alla avseenden den förbättring härvidlag, som är önskvärd. Förbundet påpekar i

anslutning härtill att utredningen med avseende på växtskyddsanstaltens uppgifter i fråga om lagringsforskningen föreslagit, att desamma skulle gälla skadegörelse på lagrade vegetabiliska produkter och därav beredda livsmedel, som förorsakas av insekter och andra lägre djur samt av lägre växter, ävensom medlen att förekomma och hejda denna. De av utredningen begagnade uttrycken lägre djur och lägre växter kunna ges olika innebörd. Förbundet vill för sin del framhålla lämpligheten av att ifrågavarande definition ej erhåller en alltför snäv tolkning.

I detta sammanhang må nämnas att *Sveriges lantbruksförbund* riktar uppmärksamheten på att utredningens förslag beträffande lagringsskador lämnar t. ex. kampen mot råttor utanför växtskyddsanstaltens arbetsuppgifter.

Vad angår prövningen av ogräsbekämpningsmedel ha *växtskyddsanstaltens styrelse* och *styrelsen för lantbrukshögskolan* olika meningar i frågan vart denna prövning skall förläggas. *Högskolestyrelsen* tillstyrker utredningens förslag att prövningen skall handhas av växtskyddsanstalten och anför till stöd härför, att högskolans analyslaboratorium med dess nuvarande inriktning och resurser är mindre lämpat för denna uppgift samt att en kemisk prövning av ogräsmedel vid högskolan skulle medföra onödigt dubbelarbete. *Anstaltsstyrelsen* å sin sida anför att lantbrukshögskolan och jordbruksförsöken, vilka utföra försök med ogräsmedel, även framdeles böra handha prövningen av dessa medel. Enligt anstaltsstyrelsen kommer det kemiska laboratorium, som föreslagits för anstalten, icke att förslå för såväl en dylik prövning, vilken är synnerligen krävande med avseende å både kvalificerad personal och apparatur, som för mera centrala växtskyddsuppgifter.

Växtskyddsanstaltens styrelse förklarar sig vidare icke vara övertygad om att anstaltens medverkan i forskningar rörande teknik och apparatur för spridning av växtskydds- och ogräsmedel, såsom utredningen uttalat, främst bör vara av konsultativ natur.

Förslaget att anstalten skall ges resurser för kemisk forskning biträdes, såsom nämnts i det föregående, i nästan samtliga remissyttranden, vari denna fråga behandlats. Sålunda uttalar *styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt* att detta förslag tillhör det mest positiva och betydelsefulla i betänkandet. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* anser det högst angeläget att en kemisk avdelning för växtskyddsändamål skall inrättas och har i princip icke något att invända mot att avdelningen skall förläggas till växtskyddsanstalten. *Lantbruksstyrelsen* framhåller att inrättandet av en kemisk avdelning vid växtskyddsanstalten måste betraktas såsom en förutsättning för att anstalten skall kunna åtaga sig prövning och kontroll av växtskyddsmedel i den omfattning som utredningen förutsatt.

Styrelsen för statens lantbrukskemiska kontrollanstalt förklarar att växtskyddsanstaltens behov av ett kemiskt laboratorium såsom komplement till de botaniska och zoologiska forskningsavdelningarna blivit väl dokumenterat. Styrelsen vill icke heller motsätta sig att växtskyddsanstalten skall

föres med erforderliga resurser för den kemiska prövningen av bekämpningsmedel men anser att denna anordning närmast bör betraktas som ett provisorium. I samband med att lantbrukskemiska kontrollanstaltens lokalfråga och övriga utrustningsfrågor slutligt prövas, bör även spörsmålet om förläggningen av den kemiska prövningen av bekämpningsmedel övervägas på nytt.

Riksförbundet Landsbygdens folk anför att förbundet visserligen anser det nödvändigt att kemisk sakkunskap skall ställas till växtskyddsanstaltens förfogande men att frågan, huruvida ej anstalten kan sammanföras med lantbrukskemiska kontrollanstalten till en institution, enligt förbundets mening bör närmare undersökas.

Statskontoret framhåller, att enligt dess mening forskningsverksamheten på det kemiska området i princip bör åvila andra statliga organ, vilka redan förfoga över personal och utrustning för dylik forskning, i första hand lantbrukskemiska kontrollanstalten.

Ahlberg och *Johansson* framhålla i sin promemoria, att enligt utredningen den nya kemiska avdelningens huvudsakliga uppgift skulle bli prövningen av bekämpningsmedel men däremot icke kemisk biologisk forskning. I motsats till utredningen anse de emellertid att den vetenskapliga forskningens behov bör tillgodoses i första hand och att det beträffande kontrollarbetet bör närmare undersökas, huruvida det icke är lämpligare att förlägga detta arbete till lantbrukskemiska kontrollanstalten.

Upplysningsverksamheten. Remissinstanserna ansluta sig genomgående till utredningens ståndpunkt, att upplysningsverksamheten inom växtskyddet behöver förbättras, och tillstyrka i allmänhet de åtgärder i detta syfte, som utredningen föreslagit, nämligen utbyggnad av filialnätet, förbättrade rese-möjligheter för anstaltens tjänstemän, förstärkning av anstaltens upplysningsavdelning, större insatser från hushållningssällskapen m. fl. samt aktivisering av rapportsystemet m. m.

Såvitt angår förslaget om utbyggnaden av filialerna torde redogörelse för det närmare innehållet i yttrandena få lämnas i ett följande avsnitt. Beträffande förslagen i övrigt anmärka *några remissinstanser*, att de anse dessa otillräckliga. Sålunda anför *Sveriges lantbruksförbund* att upplysningen och den omedelbara kontakten med odlarna ha avgörande betydelse för växtskyddsarbetet. Det är därför av vikt att växtskyddsanstaltens verksamhet på detta område skall få en omfattning och effektivitet, som svarar mot de värden det gäller att försöka rädda. Enligt förbundets mening äro de åtgärder, som utredningen föreslagit, icke tillräckligt omfattande. Förbundet anser att förslagen i denna del endast böra betraktas som ett provisorium.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök ifrågasätter om icke upplysningsavdelningen behöver ytterligare personalförstärkning utöver vad utredningen föreslagit. *Styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt* yttrar att den föreslagna ökningen av upplysningsavdelningens personal är alldeles för knappt tilltagen.

Flera remissinstanser understryka att upplysningsarbetet bör åvila hushållningssällskapens konsulenter och instruktörer i större utsträckning än vad utredningen synes ha avsett. Sålunda anför *Hushållningssällskapens förbund* bland annat följande.

En av de viktigaste förutsättningarna för att den avsedda intensifieringen av åtgärderna på växtskyddsområdet skall leda till önskat resultat är att den härmed sammanhängande upplysningsverksamheten kan utökas och aktiviseras. Det må först betonas, att växtskyddet utgör en del av växtodlingen i största allmänhet och att all upplysningsverksamhet, som på ifrågasvarande område riktas till de praktiska jordbrukarna, bör bedrivas under beaktande av detta förhållande. Denna verksamhet kan sålunda icke ske fristående från övrig upplysningsverksamhet på växtodlingens område, enär växtskyddsfrågorna i dylikt fall icke komma att naturligt infogas på sin plats i växtodlingen. Med hänsyn härtill bör den upplysningsverksamhet, som genom växtskyddsanstalten, och därvid främst dess filialer, bedrivs bland jordbrukarna, äga rum i nära samverkan med hushållningssällskapens allmänna verksamhet i berörda avseende. Inom de sällskapsområden, där filialer till växtskyddsanstalten inrättats, böra sålunda filialens befattningshavare, i den mån övriga arbetsuppgifter det medge, biträda och deltaga i sällskapens undervisnings- och upplysningsverksamhet. Befattningshavarna vid filialerna kunna därvid genom sina specialkunskaper utgöra ett värdefullt komplement till den allmänna växtodlingsrådgivning, som sällskapet bedriva. En dylik samverkan och gemensam planläggning av kurser, föredrag, demonstrationer m. m. i växtskyddsfrågor synes sålunda erforderlig för uppnåendet av bästa resultat med de resurser, som även framgent komma att stå till buds.

Enligt förbundsstyrelsens förmenande är filialernas huvuduppgift att bedriva sådan forsknings- och försöksverksamhet, som är av särskild betydelse inom de jordbruksområden, där filialerna äro belägna. Det är på resultatet härifrån, som upplysningsverksamheten i stor utsträckning skall vila. Sällskapens personal måste därför erhålla fortlöpande informationer härom. Med hänsyn till omfattningen av filialernas huvuduppgift torde deras befattningshavare knappast kunna få möjlighet att i större utsträckning deltaga i upplysningsverksamhet av nyss skisserat slag, utan deras insatser på upplysningsområdet torde mera komma att bestå i besvarandet av från enskilda jordbrukare inkomna förfrågningar. Den för en större allmänhet avsedda upplysningsverksamheten torde således till väsentligaste del även framgent komma att åvila sällskapens konsulenter och instruktörer.

I förevarande sammanhang framhåller förbundet, att sällskapens personella resurser behöva förstärkas, i första hand genom ökning av antalet jordbruksinstruktörer och vidare genom inrättande av särskilda assistenttjänster hos vissa sällskap. Härom anföres följande.

Hushållningssällskapens personella resurser äro i hög grad otillräckliga. Utredningen har för sin del tillstyrkt, att vid bedömande av sällskapens personalbehov skälig hänsyn skall tagas till den betydelse, som sällskapens tjänstemän kunna ha för växtskyddsarbetet. Den snabba utvecklingen på jordbruksområdet har ställt väsentligt ökade krav på sällskapens undervisnings- och upplysningsverksamhet. Nya arbetsuppgifter ha tillkommit och en av de viktigaste av dessa utgöres av växtskyddsfrågorna. Förbundet anser sig därför icke kunna underlåta att i detta sammanhang ånyo rikta uppmärksamheten på nödvändigheten av att sällskapens personal skall förstär-

kas. Utan sådan förstärkning torde sällskapens möjligheter att på nu förevarande område göra den arbetsinsats, varav behov föreligger, bli relativt begränsade. Med hänsyn till de ekonomiska värden, som stå på spel, är en omfattande upplysningsverksamhet erforderlig. Kostnaderna för denna torde emellertid endast utgöra en mindre del av de ökade skördevärden, som kunna vinnas.

Utredningen har redogjort för de skäl, som tala emot tillskapandet av särskilda växtskyddskonsulenter hos sällskapen. Ej heller förbundet anser, att dylika konsulentbefattningar böra inrättas. Den arbetskraftsförstärkning som erfordras synes i stället böra komma till stånd i första hand genom en utökning av antalet jordbruksinstruktörer och vidare genom inrättande av särskilda assistentbefattningar inom de sällskap, vilkas verksamhet omfattar mera betydande jordbruksområden. Dessa assistenter, som i avlönings- och anställningshänseende böra följa bestämmelserna för den reglerade befordringsgången, torde för ernående av den lämpliga samordningen av sällskapens åtgärder på växtodlingsområdet liksom jordbruksinstruktörerna närmast böra underställas jordbrukskonsulenterna. Genom inrättandet av dylika assistenttjänster skulle samtidigt rekryteringen av nyssnämnda konsulentbefattningar med väl utbildad arbetskraft kunna underlättas.

Jämväl *styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* framhåller vikten av att sällskapens tjänstemän i största utsträckning skola utnyttjas för den lokala upplysningsverksamheten.

Riksförbundet Landsbygdens folk anser — jämte det förbundet ansluter sig till utredningens förslag om utbyggnad av filialerna — att man på lång sikt bör räkna med att den väsentligaste delen av den lokala upplysningsverksamheten bör åvila hushållningssällskapen. Även om det ekonomiska läget just nu ej medger inrättandet av särskilda växtskyddsinstruktörs- eller växtskyddskonsulentbefattningar, bör dock enligt förbundet organisationen av växtskyddet byggas upp på sådant sätt, att dylik komplettering kan ske så smidigt som möjligt vid ett senare tillfälle. Tills vidare kan en viss specialisering äga rum genom att någon av jordbrukskonsulenterna och jordbruksinstruktörerna inom varje hushållningssällskap beredes tillfälle till kompletterande utbildning på växtskyddsområdet. Förbundet anser det dock ej möjligt för hushållningssällskapen att erbjuda jordbrukarna fullgod service på detta område utan en betydande personalförstärkning.

Ahlberg och Johansson uttala i sin promemoria, att den lokala upplysningsverksamheten helt bör åvila sällskapens konsulenter och instruktörer.

I fråga om rapportörssystemet understryka bland andra *Sveriges lantbruksförbund* och *Riksförbundet Landsbygdens folk* att detta system hittills visat sig ineffektivt. *Lantbruksförbundet* yttrar att rapportörerna böra få ersättning för sitt uppdrag och att de måste få grundligare undervisning än den som utredningen föreslagit för att organisationen skall kunna bli effektiv.

Hushållningssällskapens förbund föreslår att växtskyddsrapporterna skola samordnas med de skörderapporter, som lämnas genom sällskapens underavdelningar eller gillesombud, och att sällskapen skola fungera såsom lokala uppsamlingscentraler för dessa rapporter.

Däremot framhåller *styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt* att hushållningssällskapens tjänstemän liksom föreståndarna för statens försöksgårdar under sommarmånaderna äro för hårt belastade för att kunna omhänderha den omfattande rapportverksamheten. Härför äro enligt *styrelsen* lärare vid lantmannaskolor m. fl. skolor, vilka ej ha sin huvudsakliga tjänstgöring förlagd till sommarhalvåret, mera lämpade.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök uttalar att rapportsystemet bör ges en fastare organisation än den som utredningen föreslagit.

Lantbruksakademien och jordbrukets forskningsråd förklara sig anse att rapportverksamheten icke är tillfyllest för att kunna ge en rättvis bild av de skador, som förekomma på odlade växter. I betraktande av att det för växtskyddets verksamhet och särskilt med hänsyn till beredskapen på växtskyddsområdet är av allra största vikt, att möjligast fullständig och objektiv kunskap om växtsjukdomarnas utbredning och ekonomiska betydelse finnes tillgänglig, anse akademien och forskningsrådet, att samarbetet med hushållningssällskapens jordbruks- och trädgårdskonsulenter bör väsentligt intensifieras. För att åstadkomma detta böra konsulenterna minst en gång årligen kallas till informationsmöten med specialisterna vid växtskyddsanstalten.

I *Ahlbergs* och *Johansson*s promemoria uttalas, att den nuvarande rapportörkåren bör helt försvinna. Enligt deras uppfattning är det orimligt att vänta sig att denna ytterst heterogena kår framdeles ens efter sträng gallring skulle kunna med nämnvärd fördel utnyttjas i anstaltens upplysningsverksamhet, då den hittills — under mer än 40 år — icke varit till avsedd nytta.

Behovet av ökad undervisning på växtskyddsområdet understrykes av *bland andra Hushållningssällskapens förbund, Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet Landsbygdens folk*.

I anslutning till sin uppfattning att upplysningsverksamheten främst kommer att åvila sällskapens konsulenter och instruktörer betonar sålunda *Hushållningssällskapens förbund* nödvändigheten av att dessa befattningshavare få tillfälle att genom återkommande fortbildningskurser hålla sig à jour med utvecklingen på växtskyddsområdet. Åtminstone en dylik kurs bör enligt förbundet anordnas under innevarande år. Vidare framhåller förbundet att för närvarande stora brister föreligga i fråga om tillgången på lämplig undervisningsmateriel i form av preparat och småbilder rörande olika växtsjukdomar. För att växtskyddsanstalten skall kunna tillhandahålla hushållningssällskapen och jordbrukets undervisningsanstalter lämplig undervisningsmateriel finner förbundet det starkt motiverat att en preparatorstjänst skall inrättas vid anstalten.

I huvudsak samma synpunkter framföras av *Sveriges lantbruksförbund*, som jämväl föreslår att korrespondensundervisning och studiecirklar kompletterade med kortare kurser skola anordnas för att man skall få fram dugande växtskyddsrapportörer. En undervisning av detta slag är enligt

förbundet även en verksam form för råd och upplysningar till jordbrukarna.

Riksförbundet Landsbygdens folk föreslår att för upplysning på växtskyddsområdet genom bland annat fortbildningskurser och publikationer skola anvisas 50 000 kronor per år i stället för 15 000 kronor som utredningen föreslagit.

Styrelsen för växtskyddsanstalten föreslår att informations- och diskussionsmöten med jordbruks- och trädgårdskonsulenterna skola anordnas årligen av anstalten för att ett fruktbarande samarbete mellan anstalten och hushållningssällskapen skall kunna komma till stånd. Enligt styrelsen böra dessa möten — till skillnad från de av utredningen föreslagna informationsmötena för rapportörer — vara gemensamma för hela riket och anordnas efter särskilt, med hänsyn till mötesdeltagarnas relativt större kvalifikationer upprättat program. Det belopp som utredningen beräknat till kurskostnader måste i så fall uppräknas.

Kontrollverksamheten. Remissinstanserna ha i allmänhet icke särskilt uppehållit sig vid vad i betänkandet anförts rörande kontrollverksamheten.

Styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt finner utredningens förslag på detta område vara i stort sett väl avpassade efter behovet. Den anför dock att det kanske vore önskvärt, att anstalten skulle erhålla ökade personella resurser för övervakning av bestämmelserna angående bekämpande av potatiskräfta och andra inom landet förekommande svåra växtparasiter, för vilka särskilda kungörelser utfärdats, eller att i vissa fall, såsom till exempel beträffande potatiskräftan, de av hushållningssällskapens tjänstemän, som fått särskild utbildning i sortkänedom vid frökontrollanstalten, kunde anmodas biträda vid övervakningen.

Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund uttalar att en noggrannare importkontroll är önskvärd. Vidare framhåller förbundet önskvärdheten av att en växtskyddstjänsteman biträder förbundet vid kontroll av inom landet odlade småplantor av allehanda växthusväxter.

Styrelsen för statens växtskyddsanstalt och *statens plantskolenämnd* understryka starkt utredningens slutsats att plantskolenämnden tills vidare bör behållas såsom ett fristående organ.

III. Frågan om offentlig kontroll över växtskyddsmedlen.

Utredningen.

Nuvarande förhållanden. Växtskyddsanstaltens prövning av växtskyddsmedel omfattar för närvarande dels försöksprodukter och färdiga preparat, vilka tillverkare eller försäljare anmäla för prövning, dels sådana preparat som redan finnas i marknaden och som anstalten av eget initiativ undersöker. Vidare ha enligt avtal mellan Sveriges oljeväxtodlares centralför-

ening, växtskyddsanstalten och ett antal firmor vissa preparat för bekämpning av oljeväxternas skadeinsekter underkastats särskild kvalitetskontroll.

Några föreskrifter angående obligatorisk prövning av växtskyddsmedel finnas icke i Sverige. Emellertid har en av tillverkare och importörer av bekämpningsmedel år 1947 bildad branschförening, Föreningen Bekämpningsmedels-Leverantörer (BML), under senare tid utövat viss kontroll över handeln med bekämpningsmedel. Verksamheten handhas av en av föreningen år 1949 bildad stiftelse, Stiftelsen Kontrollmärkningen av Bekämpningsmedel (SKB), vilken enligt sina stadgar har att verka för tillämpningen av sunda och lojala metoder vid försäljning av bekämpningsmedel i Sverige. Stiftelsen skall i sådant syfte verka för kontroll av bekämpningsmedlens kvalitet och av försäljningsreklamen för desamma. Stiftelsens organ härför är en granskningsnämnd och en under denna ställd granskningsbyrå, vilken som första instans handlägger prövningsärendena.

För preparat, som blivit godkänt av granskningsbyrån eller, efter överklagande, av granskningsnämnden, får begagnas ett hos patent- och registreringsverket inregistrerat kontrollmärke (SKB-märket), vilket är avsett att utgöra en kvalitetsgaranti för förbrukarna. Möjlighet att få bekämpningsmedel prövat står öppen även för den, som icke är medlem i föreningen BML.

För att ett preparat skall kunna godkännas för kontrollmärkning erfordras enligt stiftelsens stadgar, att varans egenskaper genom uppgifter angående dess kemiska sammansättning eller hänvisning till utförda biologiska prov eller annorledes dokumenterats på ett sådant sätt, att varan skäpligen kan antagas vara verksam för det i ansökningen uppgivna ändamålet.

Vidare fordras av leverantören en skriftlig försäkran, att reklamen och försäljningen av varan skall ske i överensstämmelse med sunda och lojala metoder. Leverantör, som svikit sina förpliktelser, kan av granskningsnämnden bli fråntagen rätten att använda kontrollmärket. Nämnden kan även som ett yttersta påtryckningsmedel låta offentliggöra sina beslut.

Stiftelsen bedriver icke någon egen kemisk, biologisk eller annan prövning av medlen men hänvisar, där så erfordras, vederbörande leverantör till officiella provningsinstitutioner, alltså exempelvis växtskyddsanstalten, statens jordbruksförsök eller folkhälsoinstitutet.

Stiftelsen har till en början ägnat sig åt den mest omfattande gruppen av bekämpningsmedlen, nämligen växtskydds- och ogräsmedel. Den 1 april 1951 hade sammanlagt ett 120-tal ogräs- och växtskyddsmedel godkänts. Stiftelsen planerar, enligt vad utredningen inhämtat, att utsträcka sin kontrollverksamhet till andra slag av bekämpningsmedel, såsom malmedel, rättgifter och träkonserveringsmedel.

Tidigare yrkanden och förslag m. m. I betänkandet framhålles att frågan om en obligatorisk kvalitetskontroll av bekämpningsmedel varit aktuell sedan lång tid tillbaka. Sålunda erinras bland annat om att växtskyddsanstalten vid olika tillfällen alltsedan år 1933 föreslagit lagstiftning i frågan. Sedan

Kunql. Maj:t överlämnat en skrivelse av 1947 års riksdag (nr 86), vari hemställdes om skyndsamt utredning i ämnet, till 1946 års utredning angående kvalitetsforskning och konsumentupplysning, hade även denna utredning år 1948 avgivit förslag till kungörelse om registrering av växtskyddsmedel. Förslaget jämte remissyttrandena däröver ha överlämnats till växtskyddsutredningen för beaktande vid fullgörandet av dennas uppdrag.

I betänkandet lämnas utförliga redogörelser för förslaget av år 1948 jämte remissyttrandena däröver. Här torde endast huvudpunkterna i förslaget och yttrandena böra återgivas, medan beträffande detaljerna torde få hänvisas till betänkandet (s. 97—103).

Förslaget av år 1948 innefattade registreringsplikt för tillverkare och importörer av växtskyddsmedel, däri inbegripet medel mot ogräs. Genom registreringen skulle växtskyddsanstalten snabbare få kännedom om olika preparat som salufördes. På grundval av resultatet av utförda provningar skulle anstalten vidare lämna upplysningar om de registrerade medlens användbarhet. Upplysningarna skulle publiceras i en vid lämpliga tidpunkter utgiven lista. Registreringsplikten skulle ej förenas med förbud mot försäljning av icke prövade eller godkända preparat. I samband med registreringsanmälan skulle de verksamma beståndsdelarna i preparatet deklarerars. Däremot skulle icke föreskrivas skyldighet att deklarerars medlets beståndsdelar för allmänheten. Dock skulle viss märkningsskyldighet föreligga i fråga om förpackningar, avsedda att tillhandahållas förbrukare. Därest anstalten funne att verkan av ett en gång registrerat medel försämrats på grund av ändrad sammansättning, skulle registreringen kunna återkallas.

I remissyttrandena över förslaget yppades olika meningar. Det övervägande antalet remissinstanser, bland andra medicinalstyrelsen, lantbruksstyrelsen, statens centrala frökontrollanstalt, statens lantbrukskemiska kontrollanstalt, skogsstyrelsen, statens skogsforskningsinstitut, veterinärhögskolan, statens institut för folkhälsan och Kooperativa förbundet, tillstyrkte i princip förslaget.

Växtskyddsanstalten ansåg att registreringen borde föregås av en kvalitetsprovning och att endast godkända preparat borde få registreras. Vidare borde förbud mot försäljning av icke godkända preparat kunna meddelas.

Åtskilliga remissinstanser såsom kommerskollegium, Riksförbundet Landsbygdens folk, Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges färghandlares riksförbund och Föreningen Bekämpningsmedels-Leverantörer uttalade, att en sanering av bekämpningsmedelsmarknaden syntes kunna åvägbringas genom en vidare utbyggnad av den frivilliga kontroll, som redan i stor utsträckning förekomme vid växtskyddsanstalten i samarbete med tillverkare och importörer av bekämpningsmedel, jämte en utökad upplysningsverksamhet. Det vore därför önskvärdt, att resultaten av denna utvidgade frivilliga kontroll avvaktades, innan någon lagstiftning på området genomfördes.

Sveriges kemiska kontor framhöll nackdelen av att även skadliga och överksamma medel skulle få registreras.

Sveriges lantbruksförbund uttalade att kontroll över bekämpningsmedelsmarknaden vore i hög grad önskvärd ur förbrukarnas synpunkt men att förslaget i viktiga avseenden vore otillfredsställande.

Växtskyddsutredningen har från statens institut för folkhälsan inhämtat institutets synpunkter och önskemål i fråga om en kontroll av växtskyddsmedlen.

I institutets yttrande anföres att växtskyddsmedlen äro giftiga även för människor och att åtgärder därför måste vidtagas för att hindra att medlen medföra skada å människor. Prövningen av ett nytt medels giftighet för människor kompliceras av att vissa medel, såsom DDT-medlen, vid experiment på djur visat sig ha kronisk giftverkan. Sålunda har det visat sig att upprepad tillförsel av i och för sig ofarliga doser ackumulerats i kroppen och försakat skador. De problem, som de hälsovårdande myndigheterna ställas inför i samband med den alltmer utbredda användningen av växtskyddsmedel, äro enligt institutets mening både omfattande, betydelsefulla och vanskliga att taga ställning till. De kräva ett omfattande samarbete bland annat mellan hälsovårdsmyndigheter samt representanter för jordbruk och växtskydd.

Institutet framhåller att det rör sig om betydande kvantiteter giftiga ämnen, när importen exempelvis år 1949 av allenast några av de i landet använda växtskyddsmedlen avsevärt översteg 200 ton samt tillverknigen inom landet enbart av kvicksilverhaltiga betningsmedel samma år uppskattades till närmare 300 ton.

Enligt institutets mening bör anmälningsskyldighet föreskrivas i fråga om växtskyddsmedlen. Till stöd härför anföres följande.

De ur hygienisk synpunkt viktigaste bestämmelserna angående hanteringen med giftiga ämnen äro intagna i 1943 års giftstadga. Stadgan hänför till gifter endast ämnen, som äro upptagna i bilaga 1 och 2 vid stadgan, och dessa bilagor upptaga endast ett mycket ringa antal av de för människor giftiga ämnen, vilka användas som växtskyddsmedel. Detta förhållande sammanhänger med att bilagorna revideras endast med tämligen långa tidsintervaller (enligt stadgan minst vart tredje år) och med att det oavbrutet pågår en framställning av nya medel. Man har sålunda att räkna med att ständigt ett betydande antal växtskyddsmedel, vilka kunna presumeras vara giftiga för människor, icke finnas upptagna i giftstadgens bilagor och sålunda bland annat kunna utlämnas till allmänheten utan att några åtgärder behöva vidtagas ens för att fästa uppmärksamheten på deras giftighet.

Enklast kan denna olägenhet undanröjas genom införandet av en bestämmelse av innebörd, att ämnen, som avses att användas som växtskyddsmedel, alltid för det fall att icke strängare bestämmelser gälla, skola vara underkastade föreskrifterna i 21 § 2 mom. giftstadgan. En dylik bestämmelse skulle betyda, att växtskyddsmedlen i varje fall skulle bli underkastade de säkerhetsföreskrifter, som gälla vid försäljning av gift av andra klassen till förbrukare.

Även om en dylik bestämmelse skulle kunna anses utgöra tillräckligt skydd för allmänheten beträffande själva växtskyddsmedlen, skulle den vara överksam som skydd mot växtskyddsmedlen såsom föroreningar i livs-

medel. Ett sådant skydd kan icke åvägabringas genom livsmedelskontrollen, utan den enda praktiskt framkomliga vägen torde vara att föreskriva anmälningsskyldighet beträffande växtskyddsmedlen.

Såsom skäl mot att införa registreringsplikt såsom föreslogs år 1948 anför institutet, att registreringen kunde tolkas som ett godkännande eller en auktorisation från myndigheternas sida. Detta skulle däremot ej bli fallet vid en anmälan. Institutet föreslår vidare att föreskrifter skola utfärdas om att växtskyddsmedel icke skola få försäljas till förbrukare annat än i slutna förpackningar samt att förpackningarna skola vara märkta på visst sätt m. m.

I betänkandet lämnas vissa uppgifter om giftigheten hos vissa växtskyddsmedel, om växtskyddsmedelskontrollen i utlandet samt om omfattningen av växtskyddsmedelsförbrukningen i Sverige. Beträffande dessa uppgifter torde få hänvisas till betänkandet (s. 107—115).

Utredningens ställningstagande och förslag. I betänkandet anföres att flera olika intressen kunna åberopas för en kontroll av växtskyddsmedlen. De intressen som nämnas äro växtodlarnas ekonomiska intresse, behovet av skydd åt biodlingen, yrkes- och födoämneshygieniska säkerhetskrav, naturskyddsintresset och veterinärmedicinska synpunkter. Beträffande förstnämnda intresse anmärkes, att därmed avses icke endast den direkta förlust, som inköpet och spridningen av ett ineffektivt eller eljest olämpligt växtskyddsmedel innebär, utan även de sannolikt mångdubbelt större förluster genom växtsjukdomar eller skadedjursangrepp, som kunnat undvikas eller mildras genom användning av ett ändamålsenligt växtskyddsmedel.

Enligt utredningen är dock, då det gäller att bedöma behovet av en kontroll, den viktigaste faktorn förgiftningsrisken för människor vid framställning och användning av medlen eller vid konsumtion av jordbruksprodukter. I betänkandet diskuteras huruvida den frivilliga kontroll, som bedrivs av Stiftelsen Kontrollmärkningen av bekämpningsmedel (SKB), är till fyllest eller om en statlig kontroll erfordras. Utredningens slutsats blir att den frivilliga och i och för sig värdefulla kontroll, som äger rum inom SKB, i olika avseenden måste kompletteras med statliga föreskrifter.

Härom anföres bland annat följande.

En frivillig kontroll vore i och för sig att föredraga framför en tvångsmässig, under förutsättning, att den lika väl tillgodosåge det avsedda ändamålet. Vidare gäller det här att icke genom statliga åtgärder minska tillverkarnas och importörernas känsla av ansvar för sina produkter. Ehuru motivet för en offentlig kontroll över växtskyddsmedlen i hög grad förstärkes genom de nytillkomna hälsovårdssynpunkterna, kompliceras samtidigt härigenom denna fråga avsevärt. Av folkhälsoinstitutets yttrande framgår klart, hur tidsödande och svåra de undersökningar äro, som måste göras beträffande de nya ämnenas verkan på människan, direkt och via födoämnen. Detta förhållande har föranlett institutet att starkt betona vikten av att bevara tillverkarnas känsla av ansvar för sina produkter. En-

ligt institutets mening bör man icke vidtaga åtgärder, varigenom någon del av ansvaret — ens i psykologisk mening eller skenbart — skulle kunna delegeras på myndigheterna. Då institutet likväl föreslår en viss anmälnings- och deklarationsskyldighet för tillverkarna och en viss förbuds rätt för myndigheterna, kan detta ställningstagande på sätt och vis synas vara inkonsekvent. Det torde emellertid vara ostridigt, att de intressen det gäller att skydda äro allt för viktiga för att man skall våga överlåta åt branschens egna intressenter att ensamma bära ansvaret härför. Det synes vara myndigheternas självklara skyldighet att tillse att skyddet verkligen blir effektivt, och därav torde också följa skyldighet att ange de regler, som ur det allmännas synpunkt böra uppställas och lända till efterrättelse.

Även om man alltså enligt växtskyddsutredningens åsikt icke kan undvika att en viss del av ansvaret i fråga överföres till myndigheterna i samband med att man inför en offentlig kontroll av växtskyddsmedlen, kvarstår givetvis angelägenheten av att dels i största möjliga mån bibehålla tillverkarens eller importörens känsla av ansvar för sin produkt och dels undvika sådana åtgärder som av konsumenterna och allmänheten i övrigt kunna uppfattas som en statlig garanti för varans effektivitet för sitt ändamål eller ofarlighet för människor och husdjur.

Enligt vad som uppgivits för utredningen voro våren 1951 80 å 85 procent av antalet i Sverige saluförda olika växtskyddsmedel underkastade den frivilliga kontrollen, s. k. SKB-märkning. Detta gällde sålunda vid en tidpunkt, då systemet med SKB-märkning endast varit i funktion under ett års tid. SKB-medlens kvantitetsmässiga andel i marknaden antages vara något lägre. Man kan med ledning härav enligt utredningens åsikt räkna med att SKB-märkningen har slagit igenom väl. Någon garanti för att SKB-märkningen skall uppnå och bibehålla en hundraprocentig omfattning finnes dock icke. Denna uppvisar även i andra avseenden väsentliga luckor. Visserligen tillgodoses därmed i viss utsträckning växtodlarnas intresse av att rimlig garanti skall föreligga för de saluförda växtskyddsmedlens effektivitet. Men det måste bemärkas, att SKB-organisationen även i fråga om kontrollen över växtskyddsmedlens effektivitet är ganska lös. Någon skyldighet för den, som söker rätt att begagna SKB-märket för sina varor, att deklarerar varornas olika beståndsdelar föreligger nämligen icke, och förnyelse av en gång lämnade tillstånd till SKB-märkning lämnas i regel automatiskt, d. v. s. utan föregående prövningar. Detta förhållande, vilket måste anses vara en väsentlig svaghet i SKB-systemet, torde vara föranlett av företagens obenägenhet att till en frivillig och mer eller mindre okontrollerad sammanslutning lämna ut uppgifter, vilka de enskilda företagen betrakta som viktiga tillverkningshemligheter. Enligt vad utredningen inhämtat har man vid växtskyddsanstalten i samband med växlingar i importmöjligheterna för olika råvaror kunnat i åtskilliga fall iakttaga avsevärda ändringar i växtskyddsmedlens sammansättning och kvalitet, en omständighet, som enligt utredningens åsikt talar för att behov föreligger av en skärpning av kvalitetskontrollen.

En annan lucka i SKB-märkningens kontrollfunktion är att man hittills så gott som helt inriktat sig på växtskyddsmedlens effektivitet och i huvudsak bortsett från alla de problem, som växtskyddsmedlens giftighet medföra i olika avseenden, bl. a. ur yrkes- och födoämneshygienisk synpunkt. Det är givetvis icke uteslutet för SKB att ägna även giftigheten sin uppmärksamhet, och utredningen har sig bekant att man planerar att i fråga om kontrollmärkning av malmedel beakta även preparatens toxicitet och eldfarlighet. Men det är å andra sidan tydligt, att det måste vara en uppgift för staten att, i den mån särskilda skyddsbestämmelser erfordras till följd av växtskyddsmedlens giftighet för människan, utfärda sådana bestämmelser.

I detta sammanhang vill utredningen inskjuta, att exempelvis de amerikanska kontrollbestämmelserna icke gälla vid export av växtskyddsmedel. Möjlighet finnes sålunda, att medel, som på grund av för hög halt av skadliga föroreningar eller för låg halt av verksam substans icke få säljas inom eller mellan de amerikanska delstaterna, i stället komma att exporteras till länder, där motsvarande skyddsföreskrifter icke finnas.

Men även om SKB-systemet alltså icke är fullt effektivt i alla de avseenden, som önskvärt vore, kvarstår det dock som en värdefull insats från branschens sida, vilken såvitt möjligt bör bevaras. Utredningen avser härmed främst den reklamövervakning, som i detta sammanhang äger rum. Denna måste inom en bransch som den nu ifrågavarande anses vara särskilt värdefull. Det torde ligga i sakens natur att en statlig övervakning i detta avseende knappast kan bli lika noggrann som den konkurrenterna inbördes ägna varandra.

Slutsatsen av det sagda blir emellertid för växtskyddsutredningens del, att man icke kan slå sig till ro med en enkel hänvisning till den frivilliga och i och för sig värdefulla kontroll, som äger rum inom SKB-märkningens ram: Denna måste i olika avseenden kompletteras med statliga föreskrifter, vilka böra taga sikte på samtliga de intressen, som här bli aktuella, alltså bl. a. växtodlarnas ekonomiska intresse, skyddet åt biodlingen, yrkes- och födoämneshygieniska säkerhetskrav, naturskyddsintresset och veterinärmedicinska synpunkter. Det vore givetvis till fördel, om de statliga föreskrifter, som kunna befinnas erforderliga, kunde utarbetas enhetligt och i ett sammanhang. Därigenom skulle undvikas den brist på enhetlighet, som lätt uppstår om bestämmelser till skydd för vart och ett av de särskilda intressen, som nyss nämnts, konstrueras vid skilda tillfällen. Å andra sidan ligger det utanför växtskyddsutredningens kompetens att utarbeta förslag till sådana allsidiga bestämmelser. För övrigt torde vissa av de problem, varom det här är fråga, ännu ej vara tillräckligt klarlagda. Växtskyddsutredningen får därför nöja sig med att föreslå sådana skyddsföreskrifter, som kunna erfordras för att ernå rimlig garanti för att de växtskyddsmedel, som utbjudas i allmänna marknaden, verkligen uppfylla de krav, som kunna ställas på dem i fråga om sammansättning och effektivitet liksom ock att erforderliga skyddsföreskrifter lämnas i fråga om sådana medel, som kunna förorsaka skador av ena eller andra slaget på människor, husdjur, bin och andra nyttiga djurarter, samt på kulturväxter. Ehuru växtskyddsutredningen har ett rent tekniskt-organisatoriskt uppdrag och icke företräder någon medicinsk eller hygienisk sakkunskap, har den sålunda icke helt kunnat förbise behovet av skydd bl. a. för växtodlarna mot förgiftningsrisker i samband med användningen av växtskyddsmedlen. Utredningen har haft desto mindre anledning att bortse härifrån, eftersom den dels haft ingående överläggningar rörande dessa problem med representanter för folkhälsoinstitutet, dels förgiftningsrisken föranlett kontrollbestämmelser i en rad andra länder, varibland även Förenta staterna, Danmark och Norge.

I anslutning till de synpunkter, som nyss anförts, framläggas i betänkandet förslag till kontrollbestämmelser. Här torde endast huvuddragen av dessa bestämmelser behöva anmälas. De innebära att den, som tillverkar eller importerar växtskyddsmedel, skall vara skyldig att anmäla detta till växtskyddsanstalten och att därvid deklarerera preparatets sammansättning. Enligt utredningens åsikt måste en dylik skyldighet vara ett grundläggande moment i anordnandet av en statlig kontroll över växtskyddsmedlen. För att anmälningsskyldigheten skall kunna upprätthållas böra vidare vissa fö-

reskrifter meddelas angående märkning av förpackning, vari växtskyddsmedel saluhålles, innefattande bland annat en deklaration av medlets ingredienser.

I fråga om de medel, som skola omfattas av den statliga kontrollen, ansluter sig utredningen till 1948 års förslag, enligt vilket det avgörande kriteriet härvidlag skall vara, om medlet avsetts skola användas såsom växtskyddsmedel eller ej. På anförda skäl föreslår utredningen, att fordringarna på omfattningen av den varudeklaration, som skall avgivas till myndigheten, icke skola ställas högre än att den skall kunna offentliggöras. Samma krav på specifikation skall sålunda kunna uppställas för den varudeklaration, vilken skall ingå i registreringsanmälan till växtskyddsanstalten, som för den varudeklaration, vilken skall finnas på preparatets förpackning vid försäljning till allmänheten. Enligt utredningen skall i anmälan till anstalten varje verksam beståndsdel, som ingår i preparatet, angivas till typ och viktprocent. Någon fullständig kemisk beskrivning skall sålunda icke fordras utan endast en beskrivning, som möjliggör en kemisk klassificering av beståndsdelarna. Vidare skall den totala viktprocenten av de ämnen, som tillsätts preparatet för att öka de verksamma beståndsdelarnas effekt, angivas. Tillsatsämnenas slag skall däremot ej behöva uppgivas. Slutligen skall den specificerade varudeklarationen ange slag och viktprocent av de lösnings- eller uppslammningsmedel, som ingå i preparatet.

Växtskyddsmedel skall endast få försäljas i slutna förpackning. Denna skall förses med etikett, som skall innehålla, bland annat, uppgift om den benämning, under vilken medlet anmäls hos anstalten, en av anstalten godkänd uppgift om medlets karaktär och det ändamål, för vilket det avsetts, uppgift om förpackarens eller importörens namn m. m. samt varudeklaration och nummer- eller datumbeteckning. Varudeklarationen skall omfatta samma uppgifter som deklarationen till anstalten. Syftet med nummer- eller datumbeteckningen är att underlätta identifieringen av delar av skilda tillverknings- eller importpartier, som distribuerats till återförsäljare. Vidare skola meddelas uppgifter om de åtgärder, som enligt föreskrifter av statens institut för folkhälsan böra iakttagas till undvikande av skada å människor vid medlets användning. Slutligen skall beträffande preparat med begränsad lagringsduglighet anges den tid, inom vilken preparatet bör användas.

Beträffande frågan huruvida växtskyddsanstalten skall ha befogenhet att förbjuda försäljning av preparat, vilka den funnit odugliga eller skadliga, uttalar utredningen, att en dylik befogenhet icke är nödvändig ur de ekonomiska synpunkter, varom nu i första hand är fråga. Härom anföres bland annat följande.

Redan den omständigheten, att deklarationsskyldighet föreskrives, torde få en betydligt avskräckande inverkan på den, som till äventyrs ämnat saluföra en uppenbart värdelös eller skadlig produkt. För den händelse detta icke skulle betraktas som betryggande, kan det erinras om att anstalten genom publikation av försöksresultaten i sina Växtskyddsnotiser eller i annan form har ett mycket verksamt medel, då det gäller att upplysa allmänheten om ett preparats värde. Det får även förutsättas att anstalten, då den konstaterat att ett preparat på grund av sin sammansättning eller enligt utförda

prov är utan avsedd verkan eller skadligt, underrättar vederbörande tillverkare eller importör härom. Sedan så skett, kunna straffrättsliga påföljder inträda för den som, oaktat han erhållit sådan underrättelse, fortfar med att saluhålla samma preparat såsom om det vore ett lämpligt och verksamt medel. Beträffande skadliga medel kan hänvisas till stadgandet i 19 kap. 7 § strafflagen och beträffande odugliga sådana till strafflagens bedrägeribestämmelser. Vidare skulle en förbudsbefogenhet automatiskt innebära att samtliga preparat, som icke blivit av växtskyddsanstalten förbjudna, komma att betraktas såsom officiellt godkända, en konsekvens som ur flera synpunkter vore olämplig.

Från kontrollstiftelsens sida har framhållits för utredningen, att ett system med officiellt godkännande av växtskyddsmedel skulle i så hög grad reducera den frivilliga kontrollorganisationens arbetsmöjligheter, att man knappast kunde räkna på att den under sådana förhållanden skulle fortleva. Man har vidare framhållit, att även om alltså ett system liknande det danska, med en officiell lista över godkända preparat, icke kan välkomnas från branschhåll, så föreligger ingen erinran mot en publicering från växtskyddsanstaltens sida av erhållna resultat ungefär på det sätt som nu redan sker. Utredningen, som betonat att införandet av en offentlig kontroll icke får i något avseende inkräkta på anstaltens publiceringsfrihet i vetenskapligt eller upplysningssyfte, anser å andra sidan ej heller, att några godkännanden skola utfärdas av anstalten, vare sig uttryckligt eller underförstått. Däremot kan man förutse att i samband med en utvidgning av anstaltens kontrollarbete även anstaltens publicitet på området kommer att öka i omfattning. Det torde av flera skäl vara lämpligt, att anstaltens meddelanden angående växtskyddsmedelsprövningen publiceras i en särskild serie, där utgivningstid och upplagestorlek smidigt kan anpassas efter växlande lägen.

I fråga om behovet av skyddsföreskrifter ur hygienisk eller annan synpunkt erinras om att de viktigaste skyddsbestämmelserna ur förstnämnda synpunkt innefattas i 1943 års giftstadga. Dessa bestämmelser innebära, att beträffande ämnen, som intagits i bilaga 1 eller 2 till stadgan, vissa särskilda försiktighetsåtgärder skola iakttagas i fråga om utlämnande, emballering och etikettering. Giftstadgans bestämmelser utgöra emellertid enligt utredningen ett mycket ofullkomligt skydd i vad gäller växtskyddsmedel, beroende på att ifrågavarande bilaga revideras endast med tämligen långa mellanrum, varigenom hanteringen med åtskilliga nya och mycket giftiga växtskyddsmedel kommit att bli oreglerad. Bland andra folkhälsoinstitutet, Föreningen Bekämpningsmedels-Leverantörer och Sveriges färghandlars riksförbund ha även uttryckt tvivel på lämpligheten av att i fortsättningen bygga på giftstadgan i detta avseende.

Utredningen finner sig icke själv böra framlägga något förslag till lösning av frågan om hygieniska skyddsföreskrifter. Den framhåller emellertid att de önskemål, som institutet för folkhälsan framfört till utredningen, i huvudsak blivit tillgodosedda i utredningens förslag. De uppgifter på förpackningarna, som utredningen föreslagit skola lämnas, synas emellertid i enlighet med vad institutet förordat böra kompletteras i vissa avseenden. Utredningen har dock icke ansett sig kunna taga ställning till frågan om utformningen av föreskrifter härom.

Vid betänkandet har fogats ett förslag till kungörelse angående anmälningsskyldighet beträffande handel med växtskyddsmedel, upprättat i anslutning till vad utredningen föreslagit i betänkandet. Utredningen framhåller som exempel på olägenheterna av att olika sidor av frågan om kontroll över växtskyddsmedlen erhålla separata lösningar, att, därest dess förslag antagas, såväl växtskyddsanstalten som lantbruksstyrelsen kommer att handha vissa funktioner i detta sammanhang. Därest man icke inom en nära framtid kan påräkna en lösning av frågan om kontroll över bekämpningsmedlen, som tar hänsyn till samtliga aktuella sidor därav, bör enligt utredningens mening lantbruksstyrelsens befattning med föreskrifterna till skydd för pollenöverförande insekter överflyttas till växtskyddsanstalten.

Beträffande omfattningen av anstaltens prövningsarbete m. m. anföres att det för närvarande är omöjligt för anstalten att ens tillnärmelsevis tillgodose firmornas krav på undersökningar eller att utföra en så fullständig och allsidig prövning, som vore önskvärd. Ej heller finnas tid eller resurser för en självständig forskning på växtskyddsmedelsområdet. Enligt utredningens åsikt är det oundgängligt, att anstalten erhåller möjlighet att medhinna dels en fullständig prövning av samtliga nyanmälda preparat och dels en stickprovskontroll av de medel, som finnas i marknaden. Sistnämnda verksamhet måste anses nödvändig med hänsyn till de förändringar, som vissa preparat företett under olika säsonger. Det är givetvis även mycket angeläget att anstalten erhåller rimliga möjligheter till en självständig forskning på området. Endast därigenom kan anstalten på ett tillfredsställande sätt påverka utvecklingen. Behovet av förstärkning av anstaltens forskningsmöjligheter har även betygats såväl från näringslivets håll som i riksdagen. Utredningen understryker att införandet av den kontroll över växtskyddsmedel, som utredningen föreslagit, medför ökade anspråk på arbetskraft. Utredningens förslag i detta hänseende kommer att redovisas i det följande.

I förevarande sammanhang uttalas, att avgift bör uttagas såväl då en tillverkare eller importör får ett preparat provat på experimentstadiet som då ett preparat anmäles för saluhållande. För att vederbörande på förhand skall kunna bedöma prövningskostnaden bör denna utgå efter en av växtskyddsanstalten kungjord taxa, uppgjord för olika huvudtyper eller grupper av preparat.

Yttrandena.

Behovet av att anmälnings- och märkningsskyldighet införes för växtskyddsmedel vitsordas *allmänt* av remissinstanserna.

I anledning av att utredningen betecknat Stiftelsen Kontrollmärkningen av bekämpningsmedel (SKB) såsom en branschorganisation framhåller emellertid *styrelsen för statens växtskyddsanstalt*, att SKB-granskningsnämnden, vilken utövar stiftelsens kontroll, är sammansatt av icke endast representanter för branschen utan därjämte av ombud för växtskyddsan-

stalten och statens jordbruksförsök m. fl. och att nämnden ledes av en opartisk ordförande. Styrelsen understryker att granskningsnämnden utfört en gagnande verksamhet. Styrelsen finner det därför angeläget, att denna faktor i bekämpningsmedelskontrollen skall nyttjas i det allmännas tjänst och att inga åtgärder skola vidtagas, som kunna vara ägnade att minska intresset för den frivilliga kontrollverksamheten.

Föreningen Bekämpningsmedels-Leverantörer framhåller likaledes, att sammansättningen av nämnden garanterar en opartisk och sakkunnig handläggning av kontrollfrågorna. Vidare bemöter föreningen vissa anmärkningar, som utredningen framställt mot SKB-märkningen, nämligen att ingen garanti finnes för att märkningen skall uppnå och bibehålla en hundra procentig omfattning samt att kontrollen i fråga om växtskyddsmedels effektivitet är ganska lös, därigenom att förnyelse av en gång lämnade tillstånd beviljas automatiskt, d. v. s. utan föregående prövningar. Häremot anför föreningen bland annat följande.

SKB-systemet kan anlitas av alla leverantörer — oberoende av om de äro medlemmar i BML eller icke. Systemet innebär en kvalitetsmärkning och omfattar därför självfallet endast sådana bekämpningsmedel, vilkas effektivitet på ett tillfredsställande sätt dokumenterats. Vidare gäller att från märkningen uteslutas preparat, som kunna vara effektiva men som på grund av bristfällig etikettering, vilseledande reklam eller andra olämpliga försäljningsmetoder icke befinnas förtjäna märkning. Märkesrätten kan även fränkännas leverantör, som åsidosatt de skyldigheter, som äro förbundna därmed. Att redan nu huvuddelen av i marknaden förekommande växtskyddsmedel äro SKB-märkta visar, att syftet med märkningen på relativt kort tid i stort sett uppnåtts. Varje förbrukare av bekämpningsmedel har tack vare kontrollmärket möjlighet att välja sådan vara, som med säkerhet kan förutsättas uppfylla alla rimliga krav på effektivitet och ändamålsenlighet. På grund av den stora anslutningen till detta system finnes det också för varje ändamål flera kontrollmärkta växtskyddsmedel, som konkurrera med varandra.

Med rätten att begagna SKB-märket följer skyldighet för leverantören att på egen bekostnad låta utföra prövning av preparatet vid tidpunkt och på sätt som granskningsnämnden eller granskningsbyrån föreskriver. Fortlöpande kontroll av märkta preparat har i viss utsträckning redan genomförts i fråga om oljeväxtskyddsmedlen. I övrigt torde flertalet märkta preparat undergå kontinuerlig prövning vid växtskyddsanstalten. Skulle ett medel vid sådan prövning uppvisa otillfredsställande effekt, kommer detta omedelbart till SKB:s kännedom och någon förnyelse av rätten att använda kontrollmärket lämnas självfallet icke.

Granskningsbyrån har för övrigt skyldighet att ingripa så snart någonting inträffat, som antages respektive konstateras ha försämrat ett kontrollmärkt medels effektivitet, eller som på annat sätt befinnes strida mot för verksamheten gällande regler. Flera sådana ingripanden ha skett. Några gånger ha de framförda anmärkningarna vid företagen undersökning visat sig sakna fog; i övriga fall har erforderlig rättelse åstadkommits nära nog omgående. BML vill med anledning härav hävda, att den förefintliga kontrollen redan visat en tillfredsställande effektivitet.

Frågan om en fortlöpande kontroll av samtliga SKB-märkta preparat sammanhänger intimt med frågan om växtskyddsanstaltens utbyggnad. Trots den komplettering av anstaltens resurser, som utredningen föreslår,

har denna likväl icke ansett sig kunna räkna med mera än en stickprovs-kontroll av de växtskyddsmedel, som finnas i marknaden. Med hänsyn härtill och då en ofrånkomlig standardisering av provnings- och analysmetoder ännu ej kunnat genomföras beträffande ett stort antal växtskyddsmedel, förefaller det ej befogat att lasta SKB-kontrollen för vad som ännu brister i fråga om provningsmöjligheterna.

Såsom nämnts tillstyrkes i remissyttrandena att anmälningsskyldighet skall införas. *Vissa remissinstanser, däribland statens institut för folkhäl-san, kommerskollegium och Sveriges kemiska industrikontor* anse, att de uppgifter som skola lämnas i anmälningsdeklarationen böra vara mera detaljerade än vad utredningen föreslagit. Uppgifterna rörande de verksamma beståndsdelarna i ett preparat böra sålunda enligt deras mening icke inskränkas till ämnestyp utan upptaga beståndsdelarnas fullständiga kemiska sammansättning.

Industrikontoret anför härom bland annat följande.

För att man skall kunna få en riktig uppfattning om halten verksam beståndsdel i ett växtskyddsmedel är det ofta icke tillräckligt att ämnestypen angives på sätt utredningen föreslagit. Inom samma ämnestyp torde egenskaperna kunna avsevärt variera även med sådana förändringar i den kemiska molekylens, som i och för sig kunna synas obetydliga. Det är stundom icke ens tillräckligt att den kemiska formeln för ämnet anges, ty olika isomerer kunna förefinnas av ett och samma ämne, och av dessa isomerer kanske endast en är verksam.

I stort sett kan sägas att de av utredningen föreslagna deklara-tionsuppgifterna ingalunda alltid äro tillräckliga för att man skall kunna draga någon slutsats om ifrågavarande växtskyddsmedels effektivitet. Det torde vara möjligt att beträffande vissa medel framställa två preparat för vilka deklara-tionen enligt utredningens förslag skulle bliva identisk men av vilka ett var mycket effektivt medan det andra icke borde godkännas såsom växtskyddsmedel. Utredningen har enligt kemikontorets mening haft en övertro beträffande betydelsen av den kemiska varudeklarationen för bedömning av växtskyddsmedels effektivitet. Det är den biologiska prövningen som är den grundläggande och som ofta måste tillgripas för att man skall kunna få en säker bedömning av ett växtskyddsmedels effektivitet; detta gäller givetvis i särskilt hög grad i fråga om sådana medel, där det ännu icke är klarlagt vilken speciell kemisk substans som är verksam.

Det synes kemikontoret önskvärt att myndigheterna få tillgång till en mera uttömmande kemisk deklara-tion än utredningen föreslagit. Vid an-mälningen av ett växtskyddsmedel till den administrativa myndigheten böra uppgifterna rörande den verksamma beståndsdelens icke inskränkas till äm-nestypen. Anmälaren måste emellertid få rätt att begära att vissa deklara-tionsuppgifter skola behandlas konfidentiellt av myndigheterna.

Jämväl *arbetarskyddsstyrelsen* och *de sakkunniga för översyn av folk-hälsoinstitutets arbetsuppgifter och organisation m. m.* finna att detaljerade uppgifter rörande medlens sammansättning äro oundgängligen nödvän-diga. Styrelsen och de sakkunniga anse dessutom att preliminära toxicitets-uppgifter böra lämnas. De sakkunniga förorda därjämte, att växtskydds-san-stalten skall få en konsult med toxikologisk erfarenhet till sitt förfogande.

Arbetarskyddsstyrelsen anför i dessa frågor bland annat följande.

Beträffande den deklaration rörande sammansättningen av respektive medel, som enligt förslaget skall avgivas i samband med anmälan, finner styrelsen, att detaljerade uppgifter rörande medlens sammansättning äro oundgängligen nödvändiga. Vissa tillsatser kunna nämligen förändra ett ämnets inverkan på organismen samt öka eller minska ämnets giftverkan. Förutom uppgifterna om medlens sammansättning böra emellertid för underlättande av bedömningen av erforderliga skyddsåtgärder preliminära toxicitetsuppgifter lämnas. Styrelsen finner här angiven deklaration och uppgiftsskyldighet vara av sådan betydelse, att av utredningen diskuterade sekretessynpunkter måste få vika. Uppgiftsskyldigheten torde även medföra, att tillverkarnas och importörernas känsla av ansvar för sina produkter stärkes och att den av utredningen i viss mån befarade förskjutningen av ansvaret från dem till den statliga myndigheten motverkas.

Frågarvarande preliminära toxicitetsuppgifter torde kunna erhållas genom undersökningar vid statens institut för folkhälsan eller vid andra laboratorier, där garanti för den vetenskapliga vederhäftigheten förefinnes, såvitt dylika uppgifter ej äro tillgängliga i litteraturen.

I fråga om varudeklarationen till allmänheten anse däremot *några remissinstanser* såsom *kommerskollegium, Sveriges kemiska industrikontor* och *Föreningen Bekämpningsmedels-Leverantörer*, att allmänheten är bättre betjänt av uppgifter om varans egenskaper, användningsområde och användningssätt än av att namnen på och halten av preparatets beståndsdelar utförligt deklarerar. *Föreningen* anför härom bland annat följande.

Det förefaller ovisst på vad sätt växtodlarnas intressen skulle tillgodoses genom en offentlig innehållsdeklaration. Avsikten skulle väl närmast vara att odlaren genom kännedom om i ett växtskyddsmedel ingående verksamma beståndsdelar skulle kunna sluta sig till dess egenskaper, framför allt dess biologiska effekt. I praktiken kan det emellertid vara så, att något enkelt regelmässigt samband mellan den kemiska sammansättningen och den biologiska effekten ej förefinnes. Den senare kan nämligen påverkas av andra faktorer, vilkas redovisning på etiketten av praktiska skäl får anses utelutten. I många fall är det dessutom än så länge omöjligt att ange den kemiska sammansättningen av alla beståndsdelar i ett växtskyddsmedel. Tjär- och mineraloljor, svavelkalkvätska, ett flertal organiska lösningsmedel m. fl. kunna icke fullständigt kemiskt analyseras, och många nyare bekämpningsmedelskemikalier föreligga i form av tekniska produkter, vilkas sammansättning är ofullständigt känd. Bekämpningsmedel innehålla vidare vanligen en icke oväsentlig halt av i mindre grad verksamma respektive överksamma substanser, varför det ofta är svårt att draga gränsen mellan verksamma och icke verksamma beståndsdelar. Å andra sidan kan man ibland i substanser, vilka redovisas som lösnings- eller utspädningsmedel, återfinna beståndsdelar, som äro självständigt eller synergistiskt verksamma. En mellanställning inta vissa hjälpmedel såsom emulgatorer och vätningsmedel, vilka i sig själva sakna insekticid eller fungicid verkan och dock icke kunna undvaras eller okritiskt utbytas utan allvarliga konsekvenser med avseende på den biologiska effekten.

Offentligt redovisade uppgifter om viktprocent och typ av varje slag av verksamma beståndsdelar kunna därför i enlighet med vad nu anförts verka vilseledande för förbrukarna, eftersom det ligger nära till hands för dessa att — med orätt — förutsätta ett enkelt, regelmässigt samband mellan halten av verksamma beståndsdelar och den biologiska effekten. En mindre nogräknad försäljare skulle till sin fördel kunna utnyttja dylika missför-

stånd. Enligt BML:s upfattning är förbrukaren väsentligt mer betjänt av att varje vara är försedd med en vederhäftig egenskapsdeklaration, vilken — i motsats till en innehållsdeklaration — ger de för förbrukaren väsentliga uppgifterna om medlets egenskaper och hur detsamma skall användas. Det är just ett av SKB:s syften att genom granskning av etiketter, bruksanvisningar etc. tillse, att de kontrollmärkta preparaten äro försedda med en invändningsfri egenskapsdeklaration.

Sammanfattningsvis kan sägas, att en skyldighet att förse förpackning av växtskyddsmedel med lämpligt vald typbeteckning kan godtagas i princip, men att det praktiska värdet härav ur växtskyddssynpunkt synes ringa. Bestämt måste BML emellertid avråda från att i detta sammanhang — på sätt utredningen föreslagit — fordra kvantitativa uppgifter om sammansättningen.

Utredningens förslag till bestämmelser rörande anmälningsskyldighet avstyrkes av *kommerskollegium*, *Sveriges kemiska industrikontor*, *Föreningen Bekämpningsmedels-Leverantörer* och *Sveriges färghandlares riksförbund*. De framhålla önskvärdheten av att bestämmelser rörande tekniska gifter om möjligt skola intagas i en enda stadga och förorda att utredningens förslag till kungörelse i ämnet i tillämpliga delar skall inarbetas i 1943 års giftstadga. Stadgan bör därvid uppdelas i dels en stadga för gifter, som huvudsakligen användas såsom läkemedel med medicinalstyrelsen som administrativ myndighet, dels en stadga för icke endast växtskyddande utan alla tekniska gifter med kommerskollegium som administrativ myndighet.

Till motivering för dessa förslag anför *kemikontoret* följande.

Tvivelsutan är det mycket önskvärt att alla bestämmelser rörande tekniska gifter såvitt möjligt intagas i en enda stadga. I särskild grad gäller detta föreskrifter, som bland annat avse detaljhandeln. Bestämmelserna rörande bekämpningsmedel av olika slag intaga numera nästan en dominerande plats i giftstadgans bilagor. Om Kemikontoret rätt förstått utredningens förslag, vilket dock icke närmare utarbetats i sina konsekvenser, skulle de speciella bestämmelserna rörande växtskyddspreparat förvinna ur giftstadgan. I fråga om andra bekämpningsmedel, såsom malmedel, råttutrotningsmedel m. m., skulle erforderliga bestämmelser dock liksom hittills ha sin plats i giftstadgan. Ur många synpunkter är en dylik uppdelning av bekämpningsmedlen förenad med nackdelar.

Det måste betecknas som föga lämpligt att en institution av växtskyddsanstaltens karaktär tilldelas administrativa uppgifter av större betydelse. Alldeles särskilt gäller detta om anstaltens chef skall vara forskare såsom utredningen föreslagit. Det må vidare framhållas att växtskyddslagstiftningen ingalunda berör enbart de två institutioner, som enligt utredningen skulle få befattning med densamma, nämligen statens växtskyddsanstalt och statens institut för folkhälsan. Även arbetarskyddsstyrelsen, medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen ha betydande intressen på detta område.

Kemikontorets förslag är att kommerskollegium skall bli den administrativa myndigheten och därvid samråda med alla berörda myndigheter och institutioner på samma sätt som planerats i fråga om godkännande av tillsatser till livsmedel. Om kommerskollegium blir den administrativa myndigheten kan hela växtskyddslagstiftningen infogas i giftstadgan och kollegium bemyndigas att utan Kungl. Maj:ts hörande snabbt revidera giftstadgans bilagor. Ett dylikt bemyndigande synes nödvändigt för att man äntligen skall kunna få till stånd en rationell lösning av det stora problemkomplex, som giftstadgan sedan gammalt inneburit.

Kommerskollegium erinrar i detta sammanhang om att kollegiet enligt den nya livsmedelsstadgan har förhandsprövning i fråga om tillsatser till livsmedel, som framställas eller beredas för avsalu eller servering. Kollegiet skall vid handläggningen av dessa frågor samråda med representanter för medicinalstyrelsen, veterinärstyrelsen och statens institut för folkhälsan. Ärenden rörande giftiga ämnen, som icke huvudsakligen användas såsom läkemedel, böra enligt kollegiets mening handläggas på liknande sätt.

Jämväl *styrelsen för statens institut för folkhälsan och de sakkunniga för översyn av institutets arbetsuppgifter och organisation m. m.* förorda, att giftstadgan skall omarbetas samt att kommerskollegium skall vara den myndighet, till vilken anmälningsskyldigheten skall fullgöras.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, som tillstyrker förslaget om obligatorisk anmälnings- och märkningsskyldighet, ifrågasätter dock, om allmänheten genom detta förslag beredes ett tillfredsställande skydd mot undermåliga växtskyddspreparat. Enligt styrelsens mening bör denna fråga göras till föremål för viss ytterligare översyn. Därvid böra beaktas de erfarenheter, som vunnits vid verksamhet av i viss mån liknande art, exempelvis vid statens institut för folkhälsan.

Beträffande frågan, huruvida försäljning av skadliga eller odugliga preparat skall kunna förbjudas, äro meningarna i remissyttrandena delade. *Ett flertal remissinstanser* ansluta sig till utredningens uppfattning att någon befogenhet att meddela förbud icke är nödvändig.

Det förslag, som framlagts av *bland andra kommerskollegium och Sveriges kemiska industrikontor* om att kollegiet skall vara den administrativa myndigheten, innebär dock befogenhet för kollegiet att meddela förbud mot skadliga preparat.

Arbetskyddsstyrelsen förordar att man skall överväga att införa befogenhet för statlig instans att förbjuda användning av ämne, som ur arbetarskyddssynpunkt eller eljest ur hygienisk synpunkt medför alltför stora risker.

Styrelsen för statens växtskyddsanstalt förklarar sig vad beträffar frågan om försäljningsförbud för odugliga och skadliga preparat vara tveksam, huruvida nu gällande bestämmelser i strafflagen äro tillräckliga för ett beivrande av försäljning av sådana preparat. Styrelsen anser emellertid att erfarenheter från den föreslagna förstärkta kontrollverksamheten böra avvaktas, innan skärpta åtgärder påyrkas.

Sveriges lantbruksförbund föreslår att växtskyddsanstalten skall åläggas att underrätta vederbörande importör eller tillverkare, om ett medel på grund av sin sammansättning eller enligt utförda prov är skadligt eller utan avsedd verkan.

Slutligen uttala *bland andra styrelsen för statens växtskyddsanstalt, Sveriges kemiska industrikontor och Föreningen Bekämpningsmedels-Leverantörer*, att växtskyddsanstaltens resurser böra förstärkas för att möjliggöra en betydligt ökad prövning av växtskyddsmedel. *Sveriges lantbruksförbund*

yttrar att växtskyddsanstalten bör ges möjlighet att utöver den kontroll, som förutsättes skola ske, då ett preparat anmäles, utöva en fortlöpande, verk- sam efterkontroll av växtskyddsmedlens sammansättning. Även *Hushäll- ningssällskapens förbund* framhåller att kontrollen för att vara effektiv jämväl måste innefatta en kontinuerlig och grundlig efterkontroll.

IV. Organisationen vid växtskyddsanstaltens huvud- institution m. m.

Nuvarande förhållanden och tidigare organisationsförslag.

Växtskyddsanstaltens huvudinstitution arbetar på tre avdelningar, näm- ligen den botaniska, den zoologiska samt upplysnings- och kontrollavdel- ningen. Var och en av dessa avdelningar ledes av en avdelningsförestån- dare. Kungl Maj:t förordnar en av avdelningsföreståndarna att vara anstal- tens chef. För närvarande är föreståndaren för upplysnings- och kontroll- avdelningen samtidigt chef för anstalten.

Den s. k. bekämpningsmedelskontrollen, vilken sysslar med biologisk prövning av preparat för bekämpning av växtsjukdomar och skadedjur, bil- dar en fjärde arbetsenhet, direkt underställd anstaltens chef. Den tillkom år 1938 genom utbrytning ur den botaniska och den zoologiska avdelningen. Jämväl anstaltens kansli samt vakt- och hantverkarpersonalen äro direkt underställda anstaltschefen.

Avdelningsföreståndarna med anstaltschefen som ordförande bilda en nämnd. Denna har att årligen till anstaltens styrelse inge förslag till arbets- plan för nästföljande kalenderår och att yttra sig i frågor, som hänskjutas till nämnden av styrelsen eller anstaltschefen. Nämnden skall befrämja en- het och samverkan mellan anstaltens olika avdelningar. I praktiken ha un- der senare år samtliga tjänstemän i lägst assistents tjänsteställning kallats till nämndens sammanträden.

Anstaltens styrelse består av sex ledamöter, av vilka tre förordnas av Kungl. Maj:t och två väljas av lantbruksakademien, varjämte anstaltens chef är självskriven ledamot.

I skilda sammanhang ha förslag till ändring i anstaltens organisation framlagts. Sålunda föreslog anstaltens styrelse år 1938 att avdelningssyste- met skulle slopas. Påföljande år avgav dåvarande länsassessorn E. Rolan- der, vilken dåvarande chefen för jordbruksdepartementet med stöd av ve- derbörligt bemyndigande tillkallat för att verkställa utredning rörande ifrå- gasatt ändring av anstaltens organisation, betänkande med förslag i ämnet. Slutligen framlade anstaltsstyrelsen år 1947 en utredning angående huvud- institutionens organisation och utrustning. Förenämnda utredningar ha re- dovisats i växtskyddsutredningens betänkande. Beträffande de förslag, som dessa innehålla, torde få hänvisas till betänkandet.

Utredningens ställningstagande och förslag.

Anstaltens organisation. Förslaget att slopa avdelningssystemet avvisas av utredningen. Detsamma gäller ett förslag, som anstaltsstyrelsen år 1940 framlagt om att forskningsavdelningarna skulle handha den löpande upplysningsverksamheten och att särskild personal, direkt underställd anstaltens chef, skulle anlitas för kontrollverksamheten. Däremot anser utredningen i fråga om bekämpningsmedelsprövningen tillräckliga skäl icke föreligga att bibehålla den nuvarande organisationsformen, d. v. s. med denna verksamhet utbruten ur forskningsavdelningarna. I betänkandet anföres i denna fråga att det visserligen råder ett nära samband mellan den botaniska och den zoologiska provningsverksamheten och att en ständig kontakt erfordras mellan de personer, som företräda dessa olika slag av provningsverksamhet. I allmänhet komma dock helt olika preparat till användning vid sjukdoms- respektive skadedjursangrepp. Det samarbete, som erfordras i varje särskilt fall, kan enligt utredningens mening lika väl äga rum om tjänstemännen äro inordnade i de båda forskningsavdelningarna som om de äro direkt underställda anstaltens chef. Om, som utredningen föreslår, även kemisk prövning av bekämpningsmedlen skall bedrivas vid anstalten, är det näppeligen tänkbart att utbryta denna verksamhet ur den kemiska avdelningens ram och ställa prövningen direkt under anstaltschefen i likhet med bekämpningsmedelsprövningen i övrigt. Konsekvensen synes då fordra, att ej heller den botaniska eller den zoologiska prövningen utbrytes ur respektive forskningsavdelningar. Genom utredningens förslag vinnes, förutom en viss lättnad i chefens arbetsbörda, en förbättrad kontakt mellan provningsverksamheten och den egentliga forskningen.

Utredningen föreslår vidare — i likhet med anstaltsstyrelsen i dess organisationsförslag år 1947 — att den nuvarande upplysnings- och kontrollavdelningen skall uppdelas på två avdelningar. Därvid understrykes att om kontrollverksamheten undantages från anstaltschefens omedelbara föreståndarskap minskas hans arbetsuppgifter till förmån för hans egentliga uppgifter som chef. Ansvar för den viktiga del av anstaltens arbete, som upplysningsverksamheten representerar, låter sig väl förenas med anstaltschefens övriga uppgifter.

Såsom framgått av det föregående föreslår utredningen, att en kemisk avdelning skall inrättas med uppgift att företaga kemisk prövning av växtskyddsmedel samt att bedriva forskning i samarbete med de övriga fackavdelningarna. Såsom i det följande kommer att närmare beröras föreslås slutligen att kansliet skall förestås av en särskild tjänsteman.

Personal- och lönefrågor. Innan utredningen går in på frågan om den personalstyrka, som anstaltens olika avdelningar böra ha, diskuterar den anstaltschefens ställning och uppgifter. Vidare behandlar den avdelningsföreståndarnas, överassistenternas och assistenternas löneställning. I detta sammanhang torde jämväl få redovisas vissa allmänna synpunkter, som utredningen framlagt rörande avlöningsförhållandena för anstaltens tjänstemän.

Vad gäller anstaltschefen beröres först frågan om denne bör vara en administratör eller en forskare. Enligt utredningens mening bör närmast en naturvetenskapsman komma i fråga för denna post. Utredningen anser det nämligen höra till sällsyntheterna, att en person med rent administrativ utbildning även har en sådan insikt i naturvetenskaperna, att han kan leda, samordna och avväga forskningsarbete berörande botaniken, zoologien och kemien. Det förhållandet att en naturvetenskapsman icke kan behärska samtliga de områden, som omfattas av anstaltens forskning, kan enligt utredningen icke förringa värdet av att anstaltens ledning utövas av en naturvetenskapligt utbildad person. Genom sin vetenskapliga skolning bör han i allmänhet kunna förväntas vara bättre rustad att företaga den nödvändiga avvägningen mellan de olika forskningsgrenarna än en administrativt utbildad person.

Utredningen betraktar det som synnerligen angeläget, att anstaltens chef skall lämnas möjlighet att i första hand ägna sig åt sin egentliga chefsuppgift. Enligt utredningens förslag till arbetsenheter och arbetsfördelning inom anstaltens huvudinstitution kommer chefen att befrias från den omedelbara befattningen med bekämpningsmedelsprövningen samt den författningsmässiga kontroll- och inspektionsverksamheten. Utredningen föreslår vidare, att en särskild tjänst skall inrättas för ledningen av kansliarbetet, häri inberäknat de kamerala uppgifterna. Därigenom skulle anstaltens chef befrias från en väsentlig del av sina allmänna förvaltningsuppgifter. Kansliets föreståndare, förslagsvis benämnd sekreterare, kan enligt utredningens mening lämpligen övertaga ansvaret för protokollföring, expediering, kamerala ärenden, intendentsärenden och diariieföring. Vidare bör sekreteraren ansvara för den tekniska sidan av personalärendena och biblioteksärendena.

För anstaltschefens del kvarstå därefter — förutom uppgiften att leda upplysningsavdelningen — de egentliga chefsuppgifterna, såsom att leda verksamheten i stort, att fördela uppgifter och ansvar på de olika arbetsenheter och övervaka arbetets behöriga gång, att bereda och föredraga styrelseärendena, att uppgöra årsberättelse över anstaltens verksamhet, att redigera anstaltens publikationer samt att förkovra dess bibliotek.

Beträffande anstaltschefens nuvarande löneställning — Ca 31 såsom avdelningsföreståndare och ett årligt tilläggsarvode av 1 008 kronor såsom chef — uttalas, att denna är för låg. Utredningen anser att ledningen av landets växtskydd är en uppgift, som väl motiverar inrättandet av en förordnandetjänst i lönegrad Cp 14, och föreslår sålunda, att anstaltschefen skall placeras i denna lönegrad med tjänstebenenämningen professor och chef.

I fråga om avdelningsföreståndarna anför utredningen att deras nuvarande placering i lönegrad Ca 31 är tillräckligt hög för att kunna locka väl meriterade sökande. Samma löneställning anses böra tillämpas för föreståndaren för den föreslagna kemiska avdelningen.

Av föreståndaren för den tilltänkta inspektionsavdelningen behöver enligt utredningens åsikt icke krävas vetenskapliga meriter av samma valör som hos de övriga avdelningsföreståndarna. Utredningen föreslår därför att han skall placeras i lönegrad Ca 27.

Den föreslagne föreståndaren för kansliet bör enligt utredningen placeras i lönegrad Ca 29 och erhålla tjänstebestämmelsen sekreterare. Till stöd härför anföres att denne befattningshavare skall vara kompetent att leda den expeditionella sidan av anstaltens löpande verksamhet, att förestå den kamerala redovisningen för anstalten och dess filialer samt att fungera som intendent åt anstalten. Han bör äga juridisk och administrativ utbildning och erfarenhet. Icke minst i samband med kontrollen över växtskyddsmedlen uppkomma frågor, för vilkas bedömande anstalten behöver tillgång till juridisk sakkunskap. Arbetsuppgifterna förklaras väl överensstämmande med dem, som åvila sekreterarna vid lantbrukshögskolan och statens veterinärmedicinska anstalt, vilka befattningshavare äro placerade i lönegrad Ca 29.

Beträffande överassistenterna anser utredningen det rimligt att lönegraden för de två tjänster, som äro placerade på den botaniska och den zoologiska avdelningen, ändras från 27 till 29. Arbetsuppgifternas art samt den utbildning och erfarenhet, som förutsättes för uppnående av dessa tjänster, motivera enligt utredningens mening väl en sådan lönegradsplacering. Tjänstebestämmelsen överassistent finner utredningen föga lämplig, bland annat med hänsyn till att dessutom två andra assistentgrader finnas vid anstalten. Utredningen föreslår, att titeln överassistent skall ersättas med tjänstebestämmelsen laborator för nyssnämnda två tjänster. Titeln försöksledare, som anstaltsstyrelsen förordat år 1947, finner utredningen mindre lämplig. Den tredje av de överassistenttjänster, som nu finnas vid anstalten, skall enligt utredningens förslag omvandlas till en tjänst som föreståndare för inspektionsavdelningen. Dessa tre tjänster föreslås skola göras till ordinarie, då behovet av dem är stadigvarande.

Sedan numera allmänna bestämmelser tillkommit om reglerad befordringsgång för amanuenspersonal, tillämpliga även för personal vid de s. k. lärda verken, föreslår utredningen att denna befordringsgång skall tillämpas för assistenterna inom växtskyddsanstalten. Denna befordringsgång innebär begynnelse i 17 respektive 19 lönegraden, beroende på utbildningens art, och slutplacering i 24 lönegraden efter 7½ respektive 5 år. Det förutsättes att en dylik ändring icke får medföra försämring i lönehänseende för någon nuvarande innehavare av tjänst i 22 eller 24 lönegraden.

I betänkandet erinras om att anstaltens styrelse upprepade gånger under senare år framhållit behovet av en förbättring av avlöningsförhållandena och befordringsmöjligheterna för anstaltens tjänstemän med akademisk eller motsvarande utbildning. Utredningen betonar för sin del vikten av att anstalten skall kunna erbjuda minst lika goda avlöningsförmåner åt sin rekryteringspersonal som de vilka stå till buds på annat håll för personal med samma utbildning. I fråga om utredningens allmänna synpunkter beträffande lönegradsplaceringen för anstaltens tjänstemän anföres vidare.

Växtskyddsverksamhetens starkt specialiserade karaktär medför att övergång till annat arbetsområde efter några år i växtskyddsanstaltens tjänst är svår att realisera. Andra avigsidor med växtskyddstjänsten äro att per-

sonalen i allmänhet icke kan utnyttja sådana allmänt förekommande förmåner som sommarssemester och förkortad arbetstid under sommaren. Om rekrytering av väl kvalificerade aspiranter skall kunna säkerställas får icke — som hittills får anses ha varit fallet — till här nämnda nackdelar läggas låga löner och dåliga befordringsmöjligheter.

Med bortseende från kemisterna måste av växtskyddsanstaltens tjänstemän krävas god teoretisk utbildning i biologiska ämnen, vilken får kompletteras antingen med den växtpatologiska skolning, som verksamheten vid anstalten medför eller med den specialutbildning i växtpatologi, som numera kan erhållas vid lantbrukshögskolan. De kategorier, som här främst kunna komma i fråga, äro sålunda personer med examen inom det naturvetenskapliga ämnesområdet vid universitet eller högskola samt agronomer. Även för anstaltens kemister förutsättes akademisk examen. 1947 års utredning påpekade den konkurrens i fråga om arbetskraften som bl. a. lärarbanan erbjuder, ett förhållande som ytterligare understrukits från personalorganisationens sida vid med växtskyddsutredningen förda överläggningar.

Utredningen anför slutligen, att dess förslag i fråga om växtskyddspersonalens löneställning äro resultatet av ett försök till avvägning mellan å ena sidan rekryterings- och skälighetshänsyn och å andra sidan behovet av största återhållsamhet i fråga om kostnadsökningar. Särskilt framhålles att utredningen utgått från att såväl de allmänna förutsättningar i fråga om inplacering i reglerad befordringsgång, vilka i fortsättningen kunna komma att gälla, och de förbättringar i fråga om enskilda tjänsters lönegradsplacering, vilka genom tjänsteförteckningskommitténs arbete eller i annan ordning kunna åvägabringas i avseende å tjänster för personal med samma eller liknande utbildning som växtskyddspersonalen i fullt mått skola få återverka även för sistnämnda personals löneförhållanden.

Till jämförelse mellan den nuvarande och den av utredningen föreslagna personalorganisationen vid huvudanstaltens olika avdelningar må lämnas följande sammanställning.

*Nuvarande organisation.**Utredningens förslag.**Botaniska avdelningen*

Tjänst	Antal	Lönegrad	Tjänst	Antal	Lönegrad
Avdelningsföreståndare ..	1	Ca 31	Avdelningsföreståndare ..	1	Ca 31
Överassistent	1	Ce 27	Laborator	1	Ca 29
Förste assistent.....	2	Ce 24	Växtskyddskonsulent	1	Ca 27
Assistent.....	1	Ce 22	Assistent	3	Enl. regl. befodr. gång
Laboratoriebiträde.....	2	Ce 11	Laboratoriebiträde	2	Ce 11
»	1	Ce 8	»	1	Ce 8
»	2	Cg 6	»	3	Cg 6

Zoologiska avdelningen.

Avdelningsföreståndare ..	1	Ca 31	Avdelningsföreståndare ..	1	Ca 31
Överassistent	1	Ce 27	Laborator	1	Ca 29
Förste assistent.....	2	Ce 24	Växtskyddskonsulent	2	Ca 27
Assistent.....	1	Ce 22	Assistent	2	Enl. regl. befodr. gång

Nuvarande organisation.

Tjänst	Antal	Lönegrad
Laboratoriebiträde.....	3	Ce 8
»	1	Cg 6
		(avlönas av vikariatslönemedel)

Utredningens förslag.

Tjänst	Antal	Lönegrad
Laboratoriebiträde.....	1	Ce 11
»	3	Ce 8
»	1	Cg 6

Kemiska avdelningen.

Avdelningsföreståndare ..	1	Ca 31
Assistent.....	2	Enl. regl. befordr. gång
Laboratoriebiträde.....	1	Ce 11
»	1	Ce 8
»	1	Cg 6

Upplysningsavdelningen.

Föreståndare (anstaltens chef)	Antal	Lönegrad	Föreståndare (anstaltens chef)	Antal	Lönegrad
—			Växtskyddskonsulent	1	Ca 27
Förste assistent	1	Ce 24	Assistent.....	2	Enl. regl. befordr. gång
Assistent.....	1	Ce 22			
Kontorsbiträde	1	Ce 8	Kontorsbiträde	1	Ce 8

Inspektionsavdelningen.

Föreståndare (anstaltens chef)	Antal	Lönegrad	Avdelningsföreståndare ..	Antal	Lönegrad
Överassistent	1	Ce 27	Assistent.....	1	Enl. regl. befordr. gång
Växtskyddsinspektör.....	3	Ce 20	Växtinspektör	3	Ce 22
Kontorsbiträde.....	1	Ce 8	Kontorsbiträde	2	Cf 4—
»		(avlönat med vikariatslönemedel)			—Ce 8

Kansli- och övrig personal.

—			Sekreterare	1	Ca 29
Kansliskrivare.....	1	Ce 15	Kansliskrivare.....	1	Ca 15
Kanslibitråde.....	1	Ce 11	Kanslibitråde.....	1	Ca 11
—			»	1	Ce 11
Kontorsbiträde	1	Ca 8	Kontorsbiträde	1	Ca 8
»	1	Ce 8	»	2	Cf 4—
					—Ce 8
Trädgårdsmästare	1	Ce 14	Trädgårdsmästare	1	Ca 14
Verkstadsbiträde.....	1	Ce 11	Hantverkare	1	Ce 13
Vaktmästare	1	Ca 11	Vaktmästare	1	Ca 11
—			Förman	1	Ce 11

I anslutning till de uppgifter, som i sammanställningen lämnats rörande den nuvarande organisationen, må anmärkas, att prövningen av växtskyddsmedel, vilken nu är fristående från de botaniska och zoologiska avdelningarna, sysselsätter två förste assistenter och ett laboratoriebiträde i lönegrad Ce 11. I sammanställningen ha dock dessa befattningshavare redovisats under nämnda avdelningar, nämligen den ene förste assistenten och laboratoriebiträdet under botaniska avdelningen och den andre förste assistenten under zoologiska avdelningen. Under sommarmånaderna anställas vidare för ifrågavarande verksamhet ett extra laboratoriebiträde, som avlönas av särskilda medel.

Beträffande motiveringen för utredningens förslag må, i den mån den icke redovisats i det föregående, här nämnas följande.

Med hänsyn till att införandet av en obligatorisk kontroll över växtskyddsmedlen medför ett väsentligt ökat ansvar för de båda förste assistenterna förordar utredningen, att de skola erhålla ordinarie tjänster i 27 lönegraden. Såsom tjänstebenanämning föreslås titeln växtskyddskonsulent.

För den utvidgade prövningen av växtskyddsmedel erfordras enligt utredningen ytterligare två assistenter och två laboratoriebiträden. Enär behovet av att under sommarmånaderna förfoga över ett extra laboratoriebiträde är av bestående natur, anser utredningen vidare, att medel böra anslås härför. För prövningen av växtskyddsmedel skulle sålunda avses två växtskyddskonsulenter i lönegrad Ca 27, två assistenter och tre laboratoriebiträden, fränsett nyssnämnda extra biträde under sommarmånaderna. Av denna personal skulle en växtskyddskonsulent, en assistent och två laboratoriebiträden inordnas under *botaniska avdelningen* samt en växtskyddskonsulent, en assistent och ett laboratoriebiträde under *zoologiska avdelningen*.

Utredningens förslag innebär i övrigt icke någon personalökning för nämnda avdelningar i annan mån än att utredningen föreslår, att särskilda medel skola anvisas för avlönande av det laboratoriebiträde å zoologiska avdelningen, vilket nu avlönas av vikariatslönemedel.

Beträffande personalen å zoologiska avdelningen förordar utredningen slutligen, att den förste assistent, vilken sysslar med undersökningar rörande förrådsskadedjurens bekämpande, skall erhålla ordinarie tjänst i lönegrad Ca 27 med benämningen växtskyddskonsulent.

I fråga om personalen vid den föreslagna *kemiska avdelningen* anföres att det är svårt att nu avgöra hur stor denna bör vara, även om det utan vidare kan sägas att avdelningen omedelbart kommer att få stora arbetsuppgifter. Utredningen har stannat för att nu föreslå, att personalen förutom föreståndaren skall bestå av två assistenter och tre laboratoriebiträden. Utredningen förklarar i anslutning härtill, att den är medveten om att man icke med denna begränsade personal och inom den av utredningen beräknade kostnadsramen för utrustning av det kemiska laboratoriet kan erhålla en i alla avseenden komplett och självständigt arbetande institution. Utredningen har därför måst förutsätta, att avdelningens resurser

kompletteras genom samarbete med andra laboratorier, exempelvis beträffande analyser å sådana utomordentligt dyrbara instrument som den moderna infrarödspektrografen.

Beträffande *upplysningsavdelningen* anföres att arbetskraften för upplysningsverksamheten och speciellt provundersökningar behöver förstärkas och att täckandet av detta behov enligt utredningens mening utgör en av de mest angelägna förstärkningarna av anstaltens funktionsmöjligheter. Utredningen förslår i enlighet härmed att en ny tjänst för en växtpatologiskt skolad person skall inrättas vid avdelningen, förslagsvis placerad i lönegrad Ca 27 och med tjänstetiteln växtskyddskonsulent. En sådan åtgärd är enligt utredningens mening oundgänglig om ökad snabbhet med besvarandet av förfrågningar skall kunna ernås, ett önskemål som ofta framställts. Den föreslagna lönegradsplaceringen är enligt utredningens mening väl motiverad då anstaltschefen endast i begränsad mån kan väntas komma att direkt delta i avdelningens arbete. Innehavaren av den nya tjänsten kommer sålunda att få ett betydande ansvar.

Enär avdelningens arbete är tämligen säsongbetonat och extra arbetskraft därför kan behövas under vissa tider föreslås vidare att medel skola beräknas härför.

Såsom framgått av det föregående föreslår utredningen att föreståndaren för *inspektionsavdelningen* skall placeras i lönegrad Ca 27. Vidare föreslås att en assistenttjänst och en kontorsbiträdestjänst skola nyinrättas på avdelningen. Enär avdelningens uppgifter hittills, under anstaltschefens överinseende, kunnat bestridas av en överassistent och de tre växtskyddsinspektörerna, böra uppgifterna enligt utredningens åsikt framdeles kunna omhänderhas av avdelningsföreståndaren med tillhjälp av en assistent samt de tre växtskyddsinspektörerna jämte erforderlig arbetskraft för kontorsgörsmål.

I praktiken har sedan länge i stället för tjänstebenämningen växtskyddsinspektör begagnats titeln växtinspektör. Utredningen, som finner den senare benämningen enklare och även mer logisk, föreslår att den officiella tjänstebenämningen skall bli växtinspektör.

För att växtinspektörerna skola kunna tillfredsställande fylla sin uppgift böra de enligt utredningens åsikt ha en högre utbildning, motsvarande den som lämnas vid den s. k. högre trädgårdskursen vid Alnarpsinstitutet. Efter en jämförelse med de befattningar, som stå öppna för personer med högre trädgårdsutbildning, uttalar utredningen att den finner växtinspektörernas nuvarande löneställning alltför låg. Å andra sidan anser den förutsättningar för närvarande icke föreligga för att inordna denna personalgrupp i den reglerade befordringsgången för amanuenspersonal. Utredningen föreslår som ett provisorium — i avvaktan på en väntad revision av bestämmelserna om reglerad befordringsgång och en likaså förutsedd förändring av den högre trädgårdskursens ställning — att växtinspektörsbefattningarna skola placeras i 22 lönegraden.

Personaluppsättningen på avdelningen skulle sålunda bli en föreståndare, en assistent, tre växtinspektörer och två kontorsbiträden. I betänkandet

anföres att denna personalstyrka bör vara tillräcklig för nu föreliggande uppgifter. Skulle emellertid ett starkt ökat behov av importkontroll och därmed sammanhängande skyddsåtgärder uppkomma, exempelvis i samband med ett eventuellt uppträdande av koloradoskalbaggen, måste avdelningens personal givetvis ökas. En sådan ökning förutsattes för en kortare tid kunna ske genom om disposition av anstaltens övriga personal.

Utredningen anför att *kansliets* arbetsuppgifter komma att öka i olika avseenden, därest utredningens förslag förverkligas, nämligen dels som en följd av inrättandet av nya filialer samt utökningen av tjänstemannastaben och dels i samband med införandet av en utökad kontroll av växtskyddsmedel. Kontrollen av växtskyddsmedlen kommer för kansliets del att innebära bland annat uppbörd av avgifter.

Om i enlighet med utredningens förslag en sekreterartjänst inrättas, kommer sekreteraren att i första hand avlasta chefens administrativa uppgifter men även i viss mån övertaga chefens ansvar för den kamerala verksamheten. Med hänsyn till att behovet av den nuvarande kansliskrivartjänsten och kanslibiträdestjänsten måste anses vara av permanent natur, anser utredningen att de böra ombildas till ordinarie tjänster. För täckande av dels nuvarande underskott på kontorsarbetskraft och dels det genom utredningens förslag nytillkommande behovet därav erfordras enligt utredningens åsikt två tjänster. För de mera kvalificerade och ansvarsfulla arbetsuppgifterna bör inrättas en extra ordinarie kanslibiträdestjänst. Den andra tjänsten bör inplaceras i den reglerade befordringsgången för kontorspersonal.

Utredningen föreslår vidare, att erforderliga medel skola anvisas för bibliotekets uppordnande efter moderna bibliotekstekniska principer med tillhjälp av expertis utifrån. Den löpande skötseln av biblioteket bör därefter kunna medhinnas av anstaltens egen personal.

I fråga om *övrig personal* föreslås, att trädgårdsmästartjänsten skall föras å ordinarie stat, enär det enligt utredningens mening är ofrånkomligt att en dylik tjänst finnes vid en inrättning av anstaltens art. Då anstalten kan beräknas spara stora belopp för underhåll och nyanskaffning av apparatur m. m., om den har tillgång till en kunnig och tekniskt skicklig hantverkare, föreslår utredningen vidare att den nuvarande tjänsten som verkstadsbiträde skall ändras till en hantverkartjänst i lönegrad Ce 13.

Slutligen understrykes att anstalten, ej minst i samband med prövningen av växtskyddsmedlen, behöver ha tillgång till en förman för fältförsöken. Trädgårdsmästaren förklaras icke kunna tjänstgöra som förman för dessa försök utan att växthusets skötsel åsidosättes. Utredningen föreslår därför att en förmanstjänst skall inrättas och placeras i 11 lönegraden. Förmannen förutsattes vintertiden kunna medverka vid laboratoriearbete m. m.

Föreståndarnämnden. Utredningen föreslår att föreståndarnämnden skall utvidgas genom att sekreteraren samt — vid behandling av frågor som beröra filialerna — vederbörande filialföreståndare skola ingå i nämnden. Vidare föreslås att nämndens ställning som remissorgan skall förstärkas genom att i anstaltens instruktion skall föreskrivas, att frågor av allmän eller

väsentlig betydelse för anstaltens verksamhet skola behandlas i nämnden, innan de föredragas i styrelsen.

Styrelsen. I betänkandet anföres, att den nuvarande styrelsen, i vilken ingå fem professorer (inklusive anstaltschefen), ur odlarnas synpunkt måste te sig såsom något ensidigt företrädande anstaltens forskningsverksamhet. Å andra sidan är det enligt utredningens åsikt viktigt för växtskyddsanstalten, att anknytningen i dess styrelse till olika forskningsinstitutioner icke försvagas. Representation för odlarna bör därför beredas icke på bekostnad av vad som kan kallas för forskningsrepresentationen utan genom en ökning av ledamöternas antal, förslagsvis med en, vilken bör utses av Kungl. Maj:t. Av de ledamöter, som Kungl. Maj:t utser, bör en representera det praktiska jordbruket och en trädgårdsodlingen.

Utrustnings- och lokalfrågor. Utredningens förslag beträffande personalen vid huvudanstalten innebär en ökning med åtta högre tjänstemän, nio biträden samt en förman. Utredningen har funnit det vara möjligt att lösa lokalfrågan inom anstaltens nuvarande utrymmen. För att den kemiska avdelningens personal skall kunna placeras erfordras dock vissa särskilda anordningar. Den nuvarande laboratorielokalen bör sålunda slopas och det kemiska laboratoriet förläggas till souterrängvåningen. Möjligen kunna även utrymmen i denna våning, vilka nu begagnas som verkstad, behöva tagas i anspråk för det kemiska laboratoriet.

Utredningen pekar även på den möjligheten att växtskyddsanstalten, i samband med att frökontrollutredningens förslag till omorganisation av centrala frökontrollanstalten eventuellt genomföres, kan få disponera visst utrymme i frökontrollanstaltens närbelägna institutionsbyggnad vid Bergshamra.

Vidare framhålles att växtskyddsanstaltens försöksarealer nu äro otillräckliga och att det därför är angeläget att anstalten får ytterligare försöksmark till sitt förfogande. En viss del av Bergshamra egendom är nu utarrenderad. Vid arrendeperiodens utgång bör mark undantagas för växtskyddsanstaltens räkning.

Huvudanstaltens **u t r u s t n i n g** med instrument och vetenskaplig apparatur förklaras behöva kompletteras i vissa avseenden. I betänkandet redovisas en förteckning som anstaltschefen uppgjort över de mest angelägna behoven. Denna upptager instrument m. m. för en beräknad kostnad av närmare 43 000 kronor. Utredningen finner det angeläget, att anstalten sättas i tillfälle att göra dessa nyanskaffningar.

Vidare uttalar utredningen, att anstalten har en besvärande brist på jordbruksredskap. För att anstalten skall kunna möta de alltmer ökade arbetsuppgifterna inom jordbruks- och trädgårdsarbetet utan att anställa ytterligare arbetskraft föreslår utredningen att 13 000 kronor skola anvisas för anskaffning av en jordfräs samt vissa anordningar för transporter och slätter.

Yttrandena.

Anstaltens organisation. Utredningens förslag rörande uppdelning av upplysnings- och kontrollavdelningen på två avdelningar, inordnande av bekämpningsmedelskontrollen i fackavdelningarna samt inrättande av ett kansli m. m. ha i stort sett icke föranlett några invändningar. *Statskontoret* avstyrker dock att anstalten skall utbyggas med två nya avdelningar. Ämbetsverket finner det icke heller motiverat med en sekreterartjänst vid anstalten.

Växtskyddsanstaltens styrelse uttalar sin tillfredsställelse med förslaget om uppdelning av upplysnings- och kontrollavdelningen och sin fulla anslutning till utredningens yrkande om en sekreterartjänst. I fråga om bekämpningsmedelsprovningen yttrar styrelsen att den, ehuru det nuvarande systemet fungerat väl, icke vill motsätta sig utredningens förslag att denna verksamhet skall inordnas under fackavdelningarna.

Personal- och lönefrågor. *Växtskyddsanstaltens styrelse* förklarar att den helt biträder vad som i betänkandet anförts rörande anstaltschefen. Styrelsen understryker att det belopp av 1 000 kronor, som år 1942 anvisades som chefsarvode, genom penningvärdets fall förlorat mer än hälften av sitt realvärde. Ersättningen för de med chefskapet förenade arbetena är därför för närvarande mycket obetydlig.

Läro- och försökskollegierna vid lantbrukshögskolan uttala sin anslutning till utredningens åsikt, att anstaltschefen bör vara en naturvetenskapligt skolad forskare med beprövad administrativ förmåga. Enligt deras mening bör tjänsten placeras i samma lönegrad som professorstjänsterna och tillsättningen ske efter sakkunnigförfarande. För handhavandet av de administrativa göromålen bör utgå ett särskilt arvode. *Högskolestyrelsen* framhåller att vid tillsättandet av chefstjänsten stor hänsyn bör tagas till praktisk erfarenhet och organisatorisk skicklighet samt att tjänsten därför bör inplaceras å Cp-plan.

Styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt anför att det enligt styrelsens mening är uppenbart att anstaltschefen bör vara en forskare samt äga sinne för upplysningsverksamhet men att man icke bör fordra att han skall ha beprövad administrativ förmåga. Såsom skäl åberopar styrelsen att ett dylikt krav kan medföra svårigheter vid tillsättandet av tjänsten. Då en sekreterartjänst föreslagits skola inrättas för att minska chefens arbetsbörda i fråga om de rent administrativa plikterna, anser styrelsen det icke heller nödvändigt att upprätthålla ett dylikt krav. Beträffande den föreslagna löneställningen uttalar styrelsen, att steget i lönehänseende mellan chefen och hans närmaste medarbetare, avdelningsföreståndarna, vilka ha i stort sett samma vetenskapliga kvalifikationer, synes bli för stort. Enligt styrelsens mening är den föreslagna lönegradsplaceringen dessutom ej skälig, om man jämför den med löneställningen för cheferna för andra institutioner av liknande omfattning och betydelse som växtskyddsanstalten. Dessa chefer äro

liksom även institutionsföreståndarna vid lantbrukshögskolan placerade i Ca 37 och enligt styrelsens uppfattning bör denna placering jämväl vara lämplig för växtskyddsanstaltens chef.

Lantbruksstyrelsen yttrar att anstaltschefen bör vara likställd med professor. Med beaktande av den justering av nuvarande löneställning, som kan förväntas komma att ske beträffande professorerna, motsätter sig styrelsen ej att anstaltschefen skall placeras i Cp 14.

Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund förordar, att chefstjänsten skall placeras i Cp 15 och ifrågasätter om icke tjänstebenämningen bör vara överdirektör. Enligt förbundets mening finnes icke något motiv för att placera denna tjänst lägre än exempelvis motsvarande tjänst vid skogsforskningsinstitutet.

I fråga om avdelningsföreståndarna förordar *styrelsen för växtskyddsanstalten*, att föreståndarna för forskningsavdelningarna skola uppflyttas i 33 lönegraden. Den framhåller därvid att utredningens uttalande att den nuvarande lönegradsplaceringen är tillräckligt hög för att kunna locka väl meriterade aspiranter måhända kan vara riktigt, åtminstone vid vissa konjunkturen, men att det gäller icke endast att locka välmeriterade aspiranter utan också att mera varaktigt behålla de krafter, som genom sitt arbete vid anstalten förvärvat en hög grad av skicklighet och erfarenhet. Mot den föreslagna löneställningen för kansliets föreståndare förklarar sig styrelsen icke ha något att erinra.

Läro- och försökskollegierna vid lantbrukshögskolan anse med hänsyn till gällande kompetenskrav, att föreståndarna för de botaniska, zoologiska och kemiska avdelningarna i princip böra jämföras med laboratorer vid universitet och högskolor samt att lönegraden bör fastställas i anslutning till resultatet av de löneförhandlingar, som gälla högre akademiska befattningshavare.

Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund yttrar att ett bibehållande av nuvarande löneläge för avdelningsföreståndarna kan väntas leda till rekryteringssvårigheter i framtiden. Förbundet förordar att föreståndarna för de botaniska och zoologiska avdelningarna skola placeras i Ca 37. Med hänsyn till svårigheterna att för närvarande bedöma, vilka arbetsuppgifter som kunna komma att åläggas chefskemisten, förklarar sig förbundet berett att godtaga en något lägre löneställning för honom liksom för föreståndaren för inspektionsavdelningen. För den senares tjänst krävas nämligen icke vetenskapliga meriter av samma valör som för övriga avdelningsföreståndare. Föreståndarna för den kemiska avdelningen och för inspektionsavdelningen synas därför enligt förbundet kunna hänföras till 31 lönegraden. Förbundet framhåller emellertid, att beträffande löneställningen för berörda tjänster liksom för de föreslagna laboratorstjänsterna hänsyn bör tagas till de förslag till ändrad löneställning för motsvarande tjänster vid universitet och högskolor, vilka komma att föreläggas 1952 års riksdag.

Läro- och försökskollegierna vid lantbrukshögskolan avstyrka bestämt benämningen laborator för de nuvarande överassistenterna

vid de botaniska och zoologiska avdelningarna. Kollegierna hänvisa därvid till att tjänsterna besättas utan sakkunnigförfarande och till att föreståndarna för ifrågavarande avdelningar i princip böra jämföras med laboratorer vid universitet och högskolor. Beträffande överassistenternas löneställning förutsätta kollegierna att denna skall fastställas i överensstämmelse med löneställningen för motsvarande befattningshavare vid övriga forsknings- och försöksinstitutioner.

Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund föreslår att överassistenttjänsterna skola placeras i 31 lönegraden.

De två ledarna för bekämpningsmedelsprovningen, vilka utredningen föreslagit skola placeras i 27 lönegraden med titeln växtskyddskonsulent, föreslås av *styrelserna för växtskyddsanstalten* och *centrala frökontrollanstalten* skola placeras i 29 lönegraden. Såsom motivering härför anför växtskyddsanstaltens styrelse.

Enligt styrelsens uppfattning äro dessa befattningar väl så krävande och ansvarsfyllda som de föreslagna laboratorstjänsterna. Den mycket hastiga utvecklingen på bekämpningsmedelsområdet ställer ledarna av kontrollen inför ständigt nya metodiska och tekniska problem, liksom den också fordrar en fortlöpande uppmärksamhet på nytillkommande preparat. Den ömtåliga ställning, som dessa tjänstemän intaga mellan å ena sidan fabrikanter och försäljare av preparat, å den andra förbrukarna av dessa, bör också uppmärksammas. Det är nödvändigt att till innehavare av dessa tjänster söka finna personer, som icke blott äro fackligt dugande utan även besitta de personliga egenskaper, som krävas på utsatta poster. De böra därför placeras i samma lönegrad som »laboratorerna» och även tilldelas samma tjänstetitel.

Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund förordar, att växtskyddskonsulenter skola uppflyttas i 29 lönegraden.

Växtskyddsanstaltens styrelse liksom *Hushållningssällskapens förbund* finna den för dessa befattningar föreslagna tjänstebestämmelserna växtskyddskonsulent mindre lämplig.

Den föreslagna befordringsgången för assistenter betecknas av *styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt* såsom helt otillfredsställande. *Läro- och försökskollegierna vid lantbrukshögskolan* understryka, att förslaget innebär en påtaglig försämring av nuvarande förhållanden.

Under hänvisning till att för rekryteringspersonal hos lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna, vilken avlagt agronom- eller lantmätarexamen, numera gäller den kortare befordringsgången av fem år förklarar *växtskyddsanstaltens styrelse*, att den förutsätter såsom självklart, att denna befordringsgång skall tillämpas på såväl filosofie kandidater eller magistrar som agronomer med styrkta grundläggande kunskaper i växtpatologi. Att personer med nu nämnda meriter skulle underkasta sig en befordringsgång, som innebär lön enligt 17 lönegraden i 1½ år och en väntetid på 7½ år för uppnående av 24 lönegraden, finner styrelsen alldeles uteslutet.

Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund föreslår, i avvaktan på tjänsteförteckningskommitténs arbete, att assistenterna skola placeras i 27

lönegraden efter ett års aspiranttjänstgöring i 25 lönegraden. Enligt förbundets uppfattning böra assistenterna helt jämställas med konsulenter inom lantbruksorganisationen och läroverkslärarna.

Statskontoret anför att vid lantbrukshögskolan finnas såväl överassistenttjänster som förste assistent- respektive assistentbefattningar i samma lönelägen som vid växtskyddsanstalten. Assistentbefattningar i Ce 24 och Ce 22 förekomma vidare bland annat vid statens centrala frökontrollanstalt. Under sådana omständigheter finner statskontoret det icke tillrådligt att enbart för växtskyddsanstaltens del genomföra en lönerevision för omförmälda befattningar. Frågan om ändrad löneställning för berörda tjänster bör i stället bedömas av tjänsteförteckningskommittén. Även övriga av utredningen föreslagna lönegradsuppflyttningar torde böra prövas av denna kommitté.

I fråga om den föreslagna löneställningen för de tre växtinspektörerna uttalar *Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund* att denna är orimligt låg och att de böra placeras lägst i den slutlönegrad, som kan bli fastställd för akademisk rekryteringspersonal.

Beträffande löneställningen för laboratorie- och kontorsbiträdespersonal anför förbundet.

Någon väsentlig förbättring av löneställningen för laboratoriebiträdespersonalen föreslås icke av utredningen. Den föreslagna lönegradsplaceringen i Cg 6 kan av förbundet icke under några förhållanden godtagas utan för denna personal bör i avvaktan på pågående utredningar tillämpas den reglerade befordringsgången, som finnes fastställd för biträden med skriv- och kontorsgöromål. Därjämte bör utöver den befordringstjänst i Ce 11, som av utredningen föreslagits, ytterligare en tjänst i Ce 13 inrättas på vardera av de tre forskningsavdelningarna.

Löneställningen för biträdespersonalen å kansliet torde komma att prövas i samband med 1947 års biträdesutrednings fortsatta arbete. Förbundet önskar därför för närvarande endast framföra yrkande om uppflyttning av en av kanslibiträdestjänsterna till kontoristtjänst i 13 lönegraden. Denna placering torde vara fullt motiverad med hänsyn till att i vederbörandes arbetsuppgifter utöver diarieföring och biblioteksarbete ingår delvis självständigt ombesörjande av såväl svensk som utländsk korrespondens.

Civilförvaltningens personalförbund anför att den löneställning som utredningen föreslagit för trädgårdsmästaren är för låg. Enligt förbundets åsikt motivera vederbörandes arbetsuppgifter en placering i 16 lönegraden och förbundet hemställer därför, att han skall uppflyttas i lönegrad Ca 16. Förbundet förklarar sig däremot icke ha något att erinra mot utredningens förslag rörande hantverkarens lönegradsplacering. Förbundet förordar emellertid med hänsyn till dennes arbetsuppgifter tjänstebenämningen reparatör.

Statskontoret erinrar om att i vart fall ordinarie hantverkartjänster icke äro placerade i 13 lönegraden men väl i 10 och 11 lönegraderna.

Vad angår personalorganisationen vid de olika avdelningarna ha, såsom nämnts i det föregående, vissa remissinstanser uttalat att utredningen enligt deras mening bort föreslå längre gående förstärkningar av de personella resurserna.

I fråga om de botaniska och zoologiska avdelningarna har denna uppfattning framförts av *Föreningen Bekämpningsmedels-Leverantörer, Sveriges kemiska industrikontor och Sveriges färghandlares riksförbund*. De framhålla därvid särskilt vikten av att anstalten skall kunna medhinna dels en fullständig prövning av samtliga nya växtskyddsmedel, dels en stickprovsundersökning av de preparat, som nu finnas i marknaden. Vidare understrykes den biologiska forskningens betydelse för växtskyddet.

För den kemiska avdelningen förordas *lantbrukshögskolans lärar- och försökskollegier* samt *styrelsen för lantbrukskemiska kontrollanstalten* den ändringen i utredningens förslag, att en assistenttjänst skall utbytas mot en tjänst såsom förste assistent. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* betecknar de resurser, som det kemiska laboratoriet skulle få enligt utredningens förslag, såsom helt otillräckliga.

Statskontoret, som avstyrker förslaget om inrättande av en kemisk avdelning, uttalar att, därest en befattningshavare med kemisk utbildning skulle behövas för kontrollen av växtskyddsmedel, denne förslagsvis bör ingå i den nuvarande upplysnings- och kontrollavdelningen. Enligt ämbetsverkets mening bör han placeras i högst 27 lönegraden eller den lönegrad som gäller för tjänsterna såsom förste kemist vid lantbrukshögskolan och lantbrukskemiska kontrollanstalten.

Beträffande upplysningsavdelningen anför *styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt*, att den personalförstärkning som utredningen föreslagit enligt styrelsens mening är alldeles för knappt tilltagen. *Lantbrukshögskolans lärar- och försökskollegier* föreslå att den nuvarande förste assistenttjänsten vid avdelningen skall bibehållas och att utöver den växtskyddskon-sulenttjänst, som utredningen föreslagit, en assistenttjänst skall nyinrättas. Såsom nämnts i det föregående förordas *Hushållningssällskapens förbund* och *Sveriges lantbruksförbund*, att avdelningen skall fördes med ett prepareringslaboratorium och att en preparatorstjänst skall inrättas för detta laboratorium.

Växtskyddsanstaltens styrelse uttalar önskemålet att ytterligare en tjänst i högre löneställning än assistents så snart som möjligt skall inrättas vid inspektionsavdelningen.

I stället för att en sekreterartjänst skall inrättas bör enligt *statskontorets* mening ett arvode beräknas för att möjliggöra anställande av en administrativ-juridisk rådgivare. Ämbetsverket anser ej heller att en förman behöver anställas utan att tillfällig arbetskraft bör anlitas såsom biträde åt trädgårdsmästaren vid tillsynen av fältförsöken.

Styrelsen. Hushållningssällskapens förbund föreslår att förbundet skall få utse en ledamot i anstaltens styrelse. Såsom motivering härför anföres, att anstaltens forsknings- och försöksverksamhet i stor omfattning ägt rum i samverkan med hushållningssällskapen. Anstaltens nuvarande filialer ha i de flesta fall tillkommit på vederbörande sällskaps initiativ och med ekonomiskt stöd av detsamma. För den förordade förbättringen av anstaltens rapportsystem avses sällskapen komma att tagas i anspråk i ökad omfatt-

ning. För en effektiv upplysningsverksamhet i växtskyddsfrågor är det jämväl ofrånkomligt att densamma bedrives i nära samarbete mellan anstalten och sällskapen. Mot bakgrunden av dessa förhållanden är det i hög grad motiverat, att hushållningssällskapen beredas visst inflytande på ledningen av växtskyddsanstalten.

Samma förslag framföres av *Kalmar läns södra hushållningssällskap* och *Östergötlands läns hushållningssällskap*. Det senare sällskapet ifrågasätter därvid en minskning av lantbruksakademiens representation till en ledamot.

Riksförbundet Landsbygdens folk, som likaledes anser att Hushållningssällskapens förbund bör utse en ledamot i styrelsen för anstalten, föreslår därjämte att jordbrukarna skola bli representerade i styrelsen genom att jordbrukets organisationer få tillsätta en styrelseledamot.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök förordar att samtliga styrelseledamöter skola förordnas av Kungl. Maj:t. Till stöd härför framhålles att det synes vara lättare att få olika intressegrupper representerade i styrelsen och att få dessa intressegrupper på lämpligt sätt avvägda mot varandra, om samtliga styrelseledamöter utses av en myndighet. Vidare synes det icke längre föreligga något skäl att belasta lantbruksakademien med uppgiften att utse ledamöter i styrelsen.

Utrustnings- och lokalfrågor. *Styrelserna för växtskyddsanstalten och lantbrukskemiska kontrollanstalten samt lantbrukshögskolans lärar- och försökskollegier* uttala, att tillfredsställande lokaler för den kemiska avdelningen icke kunna anordnas i anstaltsbyggnadens souterrängvåning. Kollegierna åberopa härvidlag promemorior av professorerna N. Hellström och O. Svanberg.

Växtskyddsanstaltens styrelse framhåller vidare att det synes förhastat att för närvarande räkna med möjligheten att växtskyddsanstalten kan få övertaga lokaler från frökontrollanstalten vid Bergshamra. Styrelsen anser det ofrånkomligt att en särskild utredning rörande lokalfrågan utföres av byggnadstekniskt sakkunniga samt hemställer att en dylik utredning skall verkställas.

Styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt förklarar att det icke är möjligt för frökontrollanstalten att avstå några lokaler åt växtskyddsanstalten på Bergshamra, enär frökontrollens egna utrymmen äro i knäppaste laget.

Beträffande huvudanstaltens utrustning med instrument och vetenskaplig apparatur och jordbruksmaskiner yttrar *växtskyddsanstaltens styrelse*, att de belopp, som utredningen beräknat härför, äro mycket knäppt tilltagna. Vidare anser styrelsen att medel böra anvisas för anskaffande av packningsmaskiner för inspektionen av importerade växtpartier.

Lantbrukshögskolans lärar- och försökskollegier framhålla att de belopp, som utredningen beräknat för utrustning m. m. för den kemiska avdelningen, äro otillräckliga. *Styrelsen för statens lantbrukskemiska kontrollanstalt* betecknar dessa belopp såsom mycket knäppt tilltagna.

V. Organisationen m. m. vid filialerna.

Nuvarande förhållanden och tidigare organisationsförslag.

Växtskyddsanstalten har för närvarande tre filialer, nämligen i Alnarp, Linköping och Skara. Alnarpsfilialen, vilken har Skåne såsom verksamhetsområde, inrättades år 1937 och har därefter successivt utbyggt. Personalen består nu av en föreståndare i lönegrad Ce 29, två förste assistenter i lönegrad Ce 24, en vaktmästare i lönegrad Ce 10, ett laboratoriebiträde i Ce 8 och ett kontorsbiträde. Sedan längre tid tjänstgöra dessutom vid filialen två assistenter och ett biträde, vilka äro anställda mot arvode och huvudsakligen syssla med undersökningar rörande oljeväxternas skadedjur och viss kontroll av bekämpningsmedel.

Linköpingsfilialens verksamhetsområde omfattade till en början Östergötlands län men har från och med den 1 januari 1949 utvidgats till att omfatta även Kalmar läns norra hushållningssällskaps område. Filialen inrättades som ett provisorium år 1944 och bekostades till en början huvudsakligen av medel, som insamlats på initiativ av Östergötlands läns hushållningssällskap och av länets fröodlareförening. År 1948 inrättades en förste assistenttjänst i lönegrad Ce 24, avsedd för föreståndaren vid filialen. Enligt beslut av 1950 års riksdag har även inrättats en kontorsbiträdestjänst. Under sommarhalvåret tjänstgöra vid filialen ett par tillfälligt anställda biträden.

Verksamheten vid Skarafilialen påbörjades sommaren 1946.

År 1947 avlämnade lantbruksstyrelsen och styrelsen för växtskyddsanstalten en utredning rörande behovet av filialer till anstalten (filialutredningen). Häri föreslogs en utbyggnad av filialsystemet med filialer av två olika typer, en mindre med huvudsakligen upplysnings- och observationsuppgifter och en större, där även mer omfattande forskningsarbete skulle bedrivas. En första utbyggnad av filialsystemet borde enligt sagda förslag omfatta utvidgning av Skånefilialen, inrättande i Norrland av en filial av den större typen samt utveckling av filialerna i Linköping och Skara till filialer av den mindre typen. En andra utbyggnadsetapp borde omfatta tre filialer, en för Örebro och Värmlands län, en för Gotland och en för Kalmar läns södra hushållningssällskaps område, alla av den mindre typen.

I betänkandet lämnas utförliga redogörelser för de olika filialernas personella och andra resurser samt för omfattningen av deras verksamhet även som för det närmare innehållet i förenämnda utredning. I dessa hänseenden torde få hänvisas till betänkandet (s. 168—175).

Utredningens ställningstagande och förslag.

Allmänna synpunkter. Under erinran om att filialerna i utredningens direktiv betraktats i första hand såsom lokala organ för upplysningsverksamhet bland odlarna uttalar utredningen, att den ansluter sig till denna stånd-

punkt. Enligt utredningen bör sålunda filialernas forskningsverksamhet i huvudsak avse problem, som ha direkt anknytning till den lokala upplysningsverksamheten.

Utredningen framhåller att verksamheten vid Alnarpsfilialen på ett övertygande sätt bevisat värdet — såväl ur upplysningssynpunkt som ur forskningssynpunkt — av en välskött filial, placerad i ett betydelsefullt odlingsområde med starka inslag av lokalt begränsade specialodlingar. Jämväl erfarenheterna av de båda senare tillkomna filialerna ha varit utomordentligt goda. Till belysning av filialernas betydelse som upplysningscentraler nämnes, att deras skriftliga rådgivningsverksamhet — utan att föranleda någon minskning av huvudanstaltens motsvarande verksamhet — sammanlagt numera är nästan lika stor som huvudanstaltens.

Utredningen finner det ställt utom tvivel, att en utvidgning av filialnätet är den mest effektiva metoden att tillgodose växtskyddsintresset, främst i avseende å upplysning till odlarna men även i fråga om beredskap och lokalt betingad forskning.

Vid planläggningen av ett filialsystem kunna — enligt vad som anföres i betänkandet — i första hand två olika metoder ifrågakomma. En metod är att indela landets hela yta i distrikt och att låta en filial ansvara för varje distrikt, varvid huvudanstalten finge förutsättas dels ansvara för ett eget distrikt och dels utöva ledningen av växtskyddsverksamheten i hela landet. Utredningen förklarar sig icke kunna rekommendera denna metod. På grund av landets vidsträckthet och då det icke kan komma i fråga att inrätta något större antal filialer, måste man nämligen härvid räkna med att åtminstone de flesta filialerna erhålla mycket omfattande distrikt. Enär kommunikationerna mångenstädes äro mindre väl utvecklade, kan man knappast räkna med att filialpersonalen vid detta tillvägagångssätt skall kunna genom besök hos odlarna m. m. täcka in hela sitt distrikt. De yttre delarna av åtskilliga distrikt skulle sålunda, ehuru de formellt tillhörde respektive filialers arbetsområden, icke i någon större utsträckning kunna påräkna aktivt bistånd från filialerna.

Utredningen föreslår i stället att man skall fortsätta att bygga ut filialsystemet efter den metod, som hittills tillämpats. Denna innebär att varje filial tilldelas ett avgränsat arbetsområde, vilket står i lämpligt förhållande till filialens kapacitet och till kommunikationsmöjligheterna.

Beträffande principen för förläggandet av filialerna m. m. samt för ordnandet av växtskyddet i de områden, som ligga utanför filialernas egentliga arbetsområden, anföres bland annat.

Vid förläggandet av filialerna och avgränsningen av deras arbetsområden bör enligt utredningens mening den största vikt fästas vid kommunikationsförhållandena. Läns- och andra gränser böra sålunda icke vara avgörande, i den mån förefintliga kommunikationsleder föranleda en annan avgränsning av arbetsområdet. Å andra sidan bör även såvitt möjligt tillses, att arbetsområdenas gränser lätt kunna klargöras för den växtskyddsintresserade allmänheten.

Enär antalet filialer i varje fall måste bli begränsat, följer härav också, att icke obetydliga delar av landet komma att ligga utanför filialernas egent-

liga arbetsområden. Då det bör eftersträvas, att även dessa delar av landet på ändamålsenligt sätt betjänas i växtskyddshänseende, måste det närmare övervägas hur odlarna inom dessa områden skola tillgodoses. Man kan då givetvis till en början utgå ifrån att ett område omkring huvudanstalten direkt betjänas av denna på samma sätt som filialernas arbetsområden betjänas av respektive filialer. Inom övriga delar av landet, vilka sålunda varken tillhöra filialernas eller huvudanstaltens närmaste arbetsområden, avser utredningen att, där så med hänsyn till personal- och arbetsförhållanden lämpligen kan ske, en eller flera av hushållningssällskapets tjänstemän eller en försöksgårdsföreståndare eller annan lämplig person skall i fria former organisera en rapport- och upplysningscentral i växtskyddsfrågor. En dylik frivilligt anordnad växtskyddscentral torde i de fall, där intresserade och lämpliga personer ställa sig till förfogande, kunna vara till mycket stor nytta för det lokala växtskyddsintressets tillgodoseende. Något egentligt ansvar för växtskyddsverksamheten inom området kan helt naturligt icke åläggas en dylik central, utan detta kommer att odelat åvila huvudanstalten, på vilken även arbetet med organiserandet av sådana centraler kommer att vila.

Filialsystemets utbyggnad. I betänkandet erinras om att filialutredningens förslag innebar, att i första hand fyra filialer skulle finnas, nämligen två (Alnarpsfilialen och en ny filial i Norrland) av en större typ, vilka utöver upplysningsverksamhet jämväl skulle bedriva viss forskning, samt två (i Linköping och Skara) av en mindre typ, vilka i huvudsak skulle ägna sig åt upplysningsarbete. Växtskyddsutredningen, som i princip godkänner denna indelning av filialerna i två typer, förklarar att denna första etapp av utbyggnaden numera antingen förverkligats eller i princip beslutats av statsmakterna, nämligen genom att staten övertagit ansvaret för Linköpings- och Skarafilialerna och genom principbeslutet av 1949 års riksdag om inrättandet av en norrländsk forskningsinstitution vid Röbbäcksdalen utanför Umeå. Även om detta principbeslut icke innebär att formell ställning tagits till frågan, vilka forskningsgrenar som skola representeras där, anser utredningen det kunna fastslås, att förslaget om inrättande av en växtskyddsfilial i anslutning till denna institution icke föranlett några invändningar. Det kan också enligt utredningens mening anses ligga i sakens natur att växtskyddsverksamhet i form av såväl växtpatologisk forskning som upplysning måste utgöra en integrerande del av en dylik institution. Utredningen anser sig därför sakna anledning att ytterligare motivera behovet av en norrländsk växtskyddsfilial eller diskutera förläggningssorten för en sådan. Utredningen har inhämtat, att Röbbäcksdalsutredningen avser att föreslå att växtskyddsfilialen i begränsad omfattning skall träda i funktion redan från ingången av budgetåret 1952/53. Detta förslag finner växtskyddsutredningen för sin del mycket tillfredsställande.

Beträffande spørsmålet på vad sätt försöksgården i Röbbäcksdalen och de filialer till olika riksinstitutioner på jordbruksforskningens område, som komma att förläggas dit, skola samarbeta med varandra och med riksinstitutionerna uttalar växtskyddsutredningen att den i likhet med Röbbäcksdalsutredningen ansluter sig till den ståndpunkt, som intagits av norrlands-

kommittén, nämligen att forsknings- och försöksarbetena helt skola leda från huvudanstalterna. Växtskyddsanstalten bör sålunda ha samma möjligheter att leda forskningen och försöksverksamheten vid Norrlandsfilialen som vid anstaltens övriga filialer. Detta förhållande utesluter icke att, på sätt tidigare föreslagits, ett särskilt organ kan behöva bildas bland annat för handläggning av vissa för institutionerna i Röbbäcksdalen gemensamma frågor av praktisk natur.

Såsom en andra etapp i utbyggnaden av filialsystemet föreslog filialutredningen inrättande av ytterligare tre filialer, nämligen en för Örebro och Värmlands län, en för Gotlands län och en för Kalmar läns södra hushållningssällskaps område. Dessa filialer borde enligt filialutredningens mening organiseras så snart man kunnat undanröja de hinder som bristen på kompetent personal och på lokaler utgör.

Växtskyddsutredningen förklarar att den är medveten om att såväl det statsfinansiella läget som den allmänna bristen på bostäder och lokaler alltjämt utgöra svåra hinder för upprättande av nya växtskyddsfilialer. Dessa omständigheter äro dock enligt utredningens bedömande icke av beskaffenhet att påverka själva planeringen av filialsystemet utan böra endast få inverka på takten för dess genomförande. Detsamma gäller bristen på fackutbildad personal. Utredningen utgår emellertid från att bristen på personer med speciell inriktning på ett teoretiskt och praktiskt studium av växtsjukdomarna väsentligen kommer att avhjälpas, sedan numera vid lantbrukshögskolan inrättats en särskild institution för växtsjukdomslära och undervisningen i detta ämne fått en större plats på högskolans program. Under förutsättning att den vetenskapligt utbildade personal, som ägnar sig åt växtskyddsverksamhet, kan erbjudas löneförmåner och befordringsmöjligheter i samma utsträckning som inom andra verksamhetsområden, där samma utbildning kräves, behöver man enligt utredningen icke räkna med någon brist på aspiranter.

I likhet med filialutredningen anser växtskyddsutredningen, att — sedan Norrlandsfilialen beslutats — de tre nämnda områdena, nämligen Örebro och Värmlands län, Gotlands län samt Kalmar läns södra hushållningssällskaps område (vari Öland ingår) i första hand böra komma i fråga vid en utbyggnad av filialnätet. Härvidlag bör enligt utredningens mening i första hand en Kalmarfilial ifrågakomma. Såsom motivering härför anföres i huvudsak följande.

Utredningen har i detta sammanhang främst haft i åtanke de omfattande specialodlingar, som under de senaste två decennierna framkommit särskilt på västra Öland. De fältmässiga odlingarna av lök, gurkor och andra köksväxter samt fröodlingarna av trädgårds- och prydnadsväxter ha skapat ett stort behov av växtskyddsverksamhet. Med hänsyn till att produktionsvärdet av dylika odlingar i allmänhet är mångfaldigt större per arealenhet än vid exempelvis sädesproduktion, bli förlustriskerna genom sjukdoms- och skadedjursangrepp i motsvarande mån ökade. Talesmän för här äsyftade odlare ha även i olika sammanhang framfört sina bekymmer över att växtskyddet inom detta område blivit eftersatt. De ifrågavarande odlingarna bö-

ra enligt utredningens mening icke betraktas såsom tillfälliga och konjunkturbetonade utan såsom ett led i en ny utvecklingslinje inom det svenska jordbruket, innebärande en successiv övergång på därför lämpade områden från övervägande produktion av spannmål och foderväxter till olika slag av grönsaks-, frukt- och fröodlingar. Denna utveckling står delvis i samband med förändringar i konsumtionsvanorna, betingade bl. a. av den hittills fortgående ekonomiska standardhöjningen, och tendensen kan därför antagas vara av långsiktig karaktär.

Då genom här ifrågavarande odlingar alldeles speciella växtskyddsproblem uppkomma, enär förlustriskerna äro särskilt stora och emedan, såsom filialutredningen påpekat, berggrund, jordmån och klimat ha en utpräglad egenart på Öland, vilket förhållande starkt inverkar på växtskyddsfrågorna, föreligga enligt växtskyddsutredningens mening övertygande skäl för att en växtskyddsfilial för området bör upprättas utan uppskov. Filialen i fråga bör emellertid betjäna ej endast Öland utan även södra delen av Kalmar län samt angränsande delar av Blekinge och Kronobergs län, inom vilket område betydande arealer odlingsjord rymmas, och där fruktodlingar och specialodlingar kräva särskild uppmärksamhet från växtskyddsorganisationens sida. Enligt utredningens åsikt bör filialen förläggas till fastlandet i eller i närheten av Kalmar, varifrån kommunikationerna till Öland särskilt under vegetationsperioden äro goda.

Enligt vad utredningen inhämtat föreligger från stadens sida intresse för att få en växtskyddsfilial förlagd dit och villighet att låta växtskyddsanstalten förhyra en särskilt för detta ändamål planerad lokal i en fastighet, vilken staden avser att uppföra för sin parkförvaltnings behov. I anslutning till denna lokal kan växthus anordnas och försöksmark upplåtas. Om denna plan kan genomföras, skulle Kalmarfilialen erhålla synnerligen goda förutsättningar i dessa avseenden.

Då utbyggnaden av filialnätet bör ske successivt uttalar utredningen, att endast Norrlandsfilialen och Kalmarfilialen böra inrättas nu. Med ett eller ett par års intervaller böra därefter de båda övriga föreslagna filialerna i Örebro län och på Gotland komma till stånd. Med hänsyn till de många viktiga växtskyddsproblem, som möta i Örebro län, bör enligt utredningen Örebrofilialen därvid komma i första hand.

Filialutredningen räknade med att huvudanstalten skulle kunna direkt betjäna Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Västmanlands och Kopparbergs län samt landskapet Gästrikland. Växtskyddsutredningen finner det osannolikt, att Kopparbergs län och Gästrikland kunna inbegripas i huvudanstaltens speciella arbetsområde, utan ifrågasätter om icke för dessa områden frivilliga växtskyddscentraler böra organiseras.

Vad beträffar arbetsfördelningen mellan huvudanstalten och filialerna anmärkes att den omständigheten att var och en av filialerna skall tilldelas ett geografiskt begränsat område i fråga om upplysnings- och rådgivningsverksamheten icke bör få inskränka på huvudanstaltens centrala ansvar för upplysnings- och rådgivningsverksamheten i växtskyddsfrågor. Den centrala planeringen av upplysningsverksamheten och ansvaret för dess genomförande måste åvila anstaltens ledning.

I fråga om forskningsuppgifternas fördelning på huvudanstalten och filia-

lerna ansluter sig växtskyddsutredningen till den ståndpunkt, som intagits av filialutredningen, nämligen att de större filialerna närmast skola svara för sådana forskningsuppgifter, som huvudsakligen beröra deras områden. Principen bör dock icke tillämpas stelt, utan undantag bör göras både på det sätt att huvudanstalten utför undersökningar av lokalt intresse i sådana fall då dessa kräva annan utrustning eller personal än den, som finnes tillgänglig vid filialen, och på det sätt att en filial, när så påfordras, medverkar i huvudanstaltens forskningsprogram.

I likhet med filialutredningen räknar växtskyddsutredningen med att försöksverksamhet och forskning skola bedrivas i någon utsträckning jämväl vid de mindre filialerna. Detta motiveras dels med nödvändigheten av att vidmakthålla och utveckla filialtjänstemännens intresse för sin uppgift och dels med att åtskilliga problem kräva försök i flera olika delar av landet. Vidare kunna lokala växtskyddsproblem behöva lösas lokalt.

Filialernas behov av personal, lokaler och utrustning m. m. Utredningen framlägger förslag dels om ökning av personalen, komplettering av utrustningen och förbättring av lokalförhållandena vid de nuvarande filialerna, dels om personalstyrka och utrustning m. m. vid de föreslagna filialerna vid Röbbäcksdalen och i Kalmar.

Vad beträffar *Alnarpsfilialen* föreslås i fråga om dess *personal* en utökning med en assistent, ett laboratoriebiträde och ett kontorshiträde.

Assistenten skulle ha till huvudsaklig uppgift att införskaffa och sammanställa erforderliga primäruppgifter för att därigenom förskaffa sig och övrig personal förbättrade möjligheter att ställa prognoser. På grundval härav skulle speciella upplysningskampanjer för skånedistriktet kunna företagas med anlitande av press och radio. Denna form av upplysningsverksamhet bör enligt utredningens mening eftersträvas i särskilt hög grad. Då inkomna förfrågningar vid filialen hittills ej alltid kunnat besvaras med önskvärd snabbhet, beroende på att personalen varit otillräcklig, behöver han i viss utsträckning tagas i anspråk även härför. För inrättandet av assistenttjänsten åberopas slutligen att jämväl importkontrollen kräver ökad arbetskraft. För denna tjänst liksom för de två assistenttjänster, vilka nu finnas vid filialen, föreslås skola tillämpas den reglerade befordringsgången för amanuenspersonal.

Den nya laboratoriebiträdestjänsten föreslås skola placeras i lönegrad Ce 11. Såsom skäl härför anföres att det är mycket angeläget att filialens möjligheter att behålla duglig laboratoriepersonal skola förbättras. Beträffande behovet av kontorsarbetskraft framhålles att expeditjonsarbetet under senare år har ökat starkt bland annat till följd av att de växtförsändelser, som inkomma över Malmö från utlandet, tilltagit mycket avsevärt i antal. Filialens möjligheter att anställa kontorsarbetskraft böra därför enligt utredningens mening förbättras genom att medel anslås för avlöning åt det biträde, som nu avlönas med vissa inbesparade lönemedel.

Den nuvarande vaktmästartjänsten i lönegrad Ce 10 föreslås skola ändras

till en förmanstjänst, då huvuduppgiften för tjänstens innehavare är att leda arbetena i växthus, trädgård och på försöksfält. Utredningen anser att han bör placeras i 11 lönegraden i likhet med vad som förordats beträffande förmannen vid huvudanstalten.

Slutligen föreslås att filialföreståndartjänsten skall föras å ordinarie stat.

Vad gäller filialens *lokalfråga* erinras om att filialutredningen framhållit att de nuvarande lokalerna äro otillräckliga och föreslagit att filialen skulle få övertaga hela den byggnad, som den nu disponerar tillsammans med frökontrollanstaltens filial, därest denna senare filial komme att såsom ifrågasatts förflyttas till annan plats. Växtskyddsutredningen erinrar om att 1950 års frökontrollutredning hösten 1951 framlagt förslag till organisatoriska förändringar, vilka om de genomföras medföra att institutionsbyggnaden i Alnarp ej ens i sin helhet skulle bli tillräcklig för frökontrollfilialens behov. Under hänvisning härtill och till det förhållandet att växtskyddsanstaltens Alnarpsfilial är i starkt behov av ökade lokaler, har frökontrollutredningen efter samråd med växtskyddsutredningen funnit det vara ur skilda synpunkter fördelaktigast att en ny institutionsbyggnad skall uppföras för centrala frökontrollanstaltens filial och att växtskyddsanstaltens filial får övertaga den nu befintliga institutionsbyggnaden i dess helhet. Växtskyddsutredningen tillstyrker livligt att frökontrollutredningens förslag i detta avseende skall förverkligas. Därest icke växtskyddsfilialen kan få förfoga över hela den nuvarande institutionsbyggnaden så som föreslagits, uppkomma ett flertal svåra lokalproblem för filialen i fråga, till förfång för verksamheten där.

Från filialledningen har för utredningen framlagts förslag rörande de byggnadsarbeten, som ansetts böra utföras, därest filialen skulle få disponera hela institutionsbyggnaden. Utredningen har funnit att vissa av dessa arbeten nödvändigt måste verkställas, därest filialen får övertaga hela institutionsbyggnaden. Dessa arbeten äro:

Inredande av en vaktmästarbostad om två rum och kök i bottenvåningen.

Ändringsarbeten i ladan så att denna skall kunna tjänstgöra som maskinhall samt som tvättrum och omklädningsrum för manlig fältarbetande personal.

Uppförande av en mindre garagebyggnad.

Kostnaderna för dessa arbeten ha uppskattats till respektive 20 400, 11 150 och 5 000 kronor eller tillhoppa till 36 550 kronor. Härtill komma vissa ändrings-, reparations- och målningsarbeten för en beräknad kostnad av 13 000 à 14 000 kronor. Den sammanlagda kostnaden skulle sålunda uppgå till omkring 50 000 kronor.

Utredningen framhåller att filialen vid bifall till dessa förslag skulle erhålla ökade lokalutrymmen på cirka 155 kvm golvyta, vilket väsentligt skulle förbättra filialens arbetsmöjligheter.

Beträffande Alnarpsfilialens *ustrustningsbehov* finnes i betänkandet intagen en förteckning å instrument m. m., som anses böra anskaffas. Kostnaden för dessa anskaffningar uppskattas till 9 500 kronor. Vidare förordar

utredningen inköp av en lastbil och ett tröskverk för tröskning av parceller ävensom anskaffning av möbler och annan utrustning, som erfordras om filialen övertager hela byggnaden. Kostnaderna härför beräknas till respektive 10 000 à 12 000 kronor, 5 000 kronor och 5 000 kronor. Slutligen föreslås att filialens fasta försöksfält skall inhägnas med ett betryggande stängsel för en beräknad kostnad av 6 800 kronor.

Beträffande Linköpingsfilialen föreslår utredningen, att filialens *personal* skall förstärkas med en assistent i befordringsgången och en förman i lönegrad Ce 11. Till stöd härför anföres att ett nödvändigt villkor för att en växtskyddsfilial skall kunna fungera tillfredsställande enligt utredningens åsikt är att där finnes åtminstone en zoologiskt och en botaniskt utbildad befattningshavare. För att den utbildade personalens arbetskraft skall kunna utnyttjas på bästa sätt erfordras vidare en person för skötseln av filialens försöksfält, för utläggning av försök och för biträde med laboratoriearbeten m. m. under vintern.

Med hänsyn till den stora betydelse, som Linköpingsfilialen redan visat sig ha för sitt distrikt, samt till det ansvar och de omfattande arbetsuppgifter, som äro förenade med föreståndarskapet för denna filial, anser växtskyddsutredningen att föreståndartjänsten bör placeras i lönegrad Ce 27.

Personalen vid Linköpingsfilialen skulle vid bifall till dessa förslag utgöras av en föreståndare, en assistent, en förman och ett kontorsbiträde. Utredningen framhåller att denna personalstyrka bör vara den normala för en växtskyddsfilial av den mindre typen.

Med hänsyn till den ökning av filialens verksamhet, som ägt rum efter år 1947, betecknar utredningen filialens *lokaler*, som nu bestå av tre arbetsrum jämte källarutrymmen, såsom knappast tillräckliga. Utredningen har införskaffat ritningar och preliminära kostnadsberäkningar över en tillbyggnad till institutionsbyggnaden om cirka 30 kvm och en friliggande växthusbyggnad, innehållande förutom växthus om 71 kvm pannrum och ett arbetsrum om tillhoppa 30 kvm golvyta. Tillbyggnaden till institutionsbyggnaden är avsedd att innehålla laboratorium samt ett mindre kontorsrum. Kostnaderna för tillbyggnaden ha kalkylerats till 14 500 kronor och för växthusbyggnaden till 24 000 kronor. Ägaren av fastigheten har förklarat sig villig att utan uppskov låta utföra dessa byggnadsarbeten och uthyra de nya byggnaderna till växtskyddsanstalten till hyresbelopp, som baseras på byggnadskostnaden.

Utredningen, som anser dessa byggnadsarbeten utgöra en lösning av filialens lokalfråga för en rimlig kostnad, förordar, att arbetena skola utföras, i första hand tillbyggnaden till institutionsbyggnaden.

Utrustningen vid Linköpingsfilialen förklaras vara i behov av komplettering. Detta behov ökas i den mån utredningens förslag till utbyggnad förverkligas. I detta sammanhang framlägger utredningen en detaljerad plan för normalutrustning vid en växtskyddsfilial av den mindre typen (betänkandet s. 194—196). Planen upptager möbler, kontorsmaskiner, instrument

och apparatur, fotografisk utrustning och redskap m. m. för en sammanlagd anskaffningskostnad av 25 000 kronor.

De inventarier som nu finnas ha ett värde av omkring 5 300 kronor. Vid full utbyggnad skulle filialen sålunda kunna beräknas ha ett ytterligare utrustningsbehov av omkring 20 000 kronor.

För Skarafilialen föreslås samma *personalstyrka* som för Linköpingsfilialen. Föreståndartjänsten anses dock böra placeras i 24 lönegraden, medan övriga tjänster skulle erhålla samma ställning som vid sistnämnda filial. Filialens utbyggnad bör enligt utredningens mening börja med att föreståndaren stationeras i Skara och att ett biträde anställas.

Skarafilialens nuvarande *lokaler*, som bestå av en lägenhet med 80 kvm golvyta, förklaras icke vara tillräckliga för filialens behov vid en personalstyrka av den omfattning, som utredningen föreslår, men dock innebära en avsevärd förbättring i jämförelse med filialens tidigare lokalförhållanden. De möjliggöra nu en fortlöpande verksamhet året runt. Några nybyggnadsförslag framläggas därför icke.

Utrustningen anges ha ett anskaffningsvärde av omkring 3 700 kronor. Enligt utredningens förslag till normalutrustning skulle sålunda vid full utbyggnad av filialen dess utrustning behöva kompletteras för en kostnad av omkring 21 000 kronor.

Röbäcksdalen. Utredningen föreslår efter samråd med Röbäcksdalsutredningen, att denna filial skall beräknas för en *personal* med den sammansättning som förordats för Linköpingsfilialen, eller alltså en föreståndare i lönegrad Ce 27, en assistent, en förman och ett kontorsbiträde.

Filialen bör enligt utredningarnas mening träda i verksamhet i viss utsträckning redan från ingången av budgetåret 1952/53. Utredningarna avse att föreståndaren med tillhjälp av kontorsbiträdet vid nämnda tid skall påbörja filialens uppbyggnad, till en början i förhyrda lokaler.

Filialens *lokalfråga* bör i enlighet med ett förslag, som framlagts av Röbäcksdalsutredningen, lösas antingen så att en särskild institutionsbyggnad uppföres för densamma eller så att växtskyddsfilialen och en filial till statens frökontrollanstalt få en gemensam byggnad. Växtskyddsfilialen avses där erhålla följande utrymmen, nämligen rum för föreståndare, assistent och expedition, två laboratorierum à 30 kvm, grovarbets-, planterings- och lagerum om tillsammans 60 kvm, växthus 5 × 15 kvm samt arbetshall, allt enligt en planering som enligt växtskyddsutredningens mening väl motsvarar föreliggande behov.

Filialens *utrustning* bör enligt växtskyddsutredningens mening tillsvidare beräknas få ungefärligen samma sammansättning som föreslagits för filialerna i Linköping och Skara, kostnadsberäknad till omkring 25 000 kronor.

Kalmarfilialens *personal* bör enligt utredningens mening vid full utbyggnad ha samma sammansättning och lönegradsplacering som föresla-

gits för Skarafilialen, eller alltså en föreståndare i lönegrad Ce 24, en assistent, en förman och ett kontorsbiträde.

Filialen anses emellertid böra upparbetas successivt, förslagsvis med början vid ingången av budgetåret 1953/54. Vid denna tid böra enligt utredningens mening tjänsterna för filialföreståndaren och biträdet inrättas.

Beträffande *lokaler* torde få hänvisas till redogörelsen i föregående avsnitt.

För filialens *utrustning* skulle enligt utredningens normalplan vid full utbyggnad erfordras 25 000 kronor.

Yttrandena.

Allmänna synpunkter. *Det stora flertalet remissinstanser* ansluter sig till de allmänna synpunkter, som utredningen anlagt på planläggningen av filialsystemet. Såsom framgått av redogörelsen för remissyttrandenas innehåll beträffande upplysningsverksamheten betona emellertid *åtskilliga remissinstanser*, bland dem *Hushållningssällskapens förbund* och *Riksförbundet Landsbygdens folk*, att den lokala upplysningsverksamheten i stor utsträckning måste åvila hushållningssällskapen.

Skaraborgs läns hushållningssällskap, som delar sistnämnda åsikt, förklarar, att sällskapet ej helt kan ansluta sig till den form av filialverksamhet, som utredningen tänkt sig, nämligen att filialernas huvuduppgift skulle bestå i undervisnings- och upplysningsverksamhet. Härom anför sällskapet.

Frånsett den omständigheten, att filialer med denna huvuduppgift måste få svårigheter att effektivt utnyttja personalen, är det uppenbart, att utvecklingen på växtodlingens område gått och går i den riktningen, att rådgivning i växtodlingsfrågor knappast kan ges utan samtidig rådgivning i växtskyddsfrågor. En oljeväxtodling kan t. ex. ej planläggas utan att växtskyddet samtidigt diskuteras. Detta innebär, att hushållningssällskapens tjänstemän på växtodlingsområdet med nödvändighet måste ges ökad kunnsighet i växtskyddsfrågor för att rätt kunna utöva sin rådgivande verksamhet.

Som komplement till filialerna — då lämpligen organiserade på något anorlunda och måhända billigare sätt än vad som utredningen föreslagit — måste man därför räkna med att sällskapen skola ges möjligheter att bedriva den lokala upplysningsverksamheten i växtskyddsfrågor, självfallet i nära kontakt med eventuell filial. Vad som ytterligare talar för en sådan uppläggning av växtskyddsupplysningen är att växtskyddsfrågor liksom andra växtodlingsfrågor äro en del av jordbrukets driftsrationalisering, som det ankommer på de lokala driftsrationaliseringsorganen, d. v. s. hushållningssällskapen, att svara för.

Liknande synpunkter framföras av *Kalmar läns södra hushållningssällskap*. Sällskapet yttrar att forsknings- och försöksuppgifter böra anses vara filialernas primära arbetsuppgifter. Filialernas resurser i detta avseende böra därför icke tillmätas för knappt. Enligt sällskapets mening erhålla filialerna sin rätta betydelse endast om de få bedriva egen forsknings- och försöksverksamhet.

Hallands läns hushållningssällskap föreslår att filialernas verksamhetsområde skall ökas på så sätt, att landet i sin helhet indelas i växtskyddsdistrikt i huvudsak överensstämmande med de försöksdistrikt, som föreslagits av 1950 års lantbruksförsökskommitté. Enligt sällskapet bör inom Mälardistriktet växtskyddsverksamhet omhänderhas direkt av växtskyddsanstalten, medan inom ett och vart av de övriga sex distrikten bör finnas en växtskyddsfilial, vars föreståndare i första hand skall bedriva forskning på växtskyddsområdet inom respektive distrikt. Växtskyddsfilialen skulle sålunda såsom verksamhetsområde ha hela växtskyddsdistriktet och icke såsom utredningen föreslagit ett begränsat område, medan samtidigt stora delar av landet skulle stå utan lokal expertis på växtskyddsområdet. Sällskapet anför vidare att rapportverksamheten inom hela växtskyddsdistriktet bör omhänderhas av filialen. Upplysningsverksamheten på växtskyddsområdet bör i huvudsak bedrivas av vederbörande hushållningssällskap. Föreståndaren för växtskyddsfilialen bör stå i ständig kontakt med hushållningssällskapen inom sitt område och bör vid behov kunna anlitas av dessa.

Jämväl *Riksförbundet Landsbygdens folk* förordar, att filialområdena skola samordnas med försöksdistrikten samt dessutom även med frökontrollens filialer och lokala lantbrukskemiska stationer. Förbundet anför i denna fråga i huvudsak följande.

Under år 1951 ha — förutom växtskyddet — frökontrollanstalten och den lokala försöksverksamheten varit föremål för utredningar inom statliga kommittéer, vilka synas ha arbetat i stort sett oberoende av varandra. Samtliga dessa sektorer inom jordbruket ha tillsammans med lantbrukskemiska kontrollanstalten det gemensamt, att de till viss del arbeta på regional basis genom lokala stationer eller filialer. I betänkandet angående den lokala försöksverksamheten föreslås en viss distriktsindelning i huvudsaklig anslutning till de viktigaste jordbruksområdena.

Ur jordbrukarnas synvinkel vore det önskvärt, att en dylik distriktsindelning kunde göras enhetlig för samtliga här berörda specialinstitutioner och att dessa institutioner sammanfördes geografiskt och helst även administrativt. Detta skulle innebära, att man finge en institution av i någon mån samma typ som »Röbäcksdalen» inom varje område. Detta skulle i hög grad bidra till att göra dessa institutioner kända bland jordbrukarna i gemen ute i bygderna. Så som förhållandena nu äro, veta jordbrukarna ofta inte vart de kunna vända sig i olika frågor och följderna blir ofta, att de underlåta att söka sakkunnig hjälp.

Utredningen framhåller också att det även såvitt möjligt bör tillses, att arbetsområdenas gränser lätt kunna klargöras för den växtskyddsintresserade allmänheten. Detta mål nås lättast, om dessa gränser sammanfalla med områdesgränser för annan kontroll- eller rådgivningsverksamhet. Om man här stöter på investeringskrav, som äro omöjliga att realisera i dagens läge, är det väsentligt, att man har huvudlinjen klar, och att man ej tillgriper provisoriska lösningar, vilka på lång sikt måste innebära oekonomiska investeringar. Riksförbundet anser därför, att innan några av de tidigare nämnda reorganisationsplanerna realiseras, man närmare bör utreda i vad mån en samordning av dessa olika verksamhetsgrenar är möjlig såväl administrativt som regionalt.

Östergötlands läns hushållningssällskap förordar att en samarbetsnämnd skall inrättas i de hushållningssällskapsområden, där växtskyddsfilialer finnas, för att främja samarbetet mellan sällskapet och filialen.

Såsom tidigare nämnts föreslå *Ahlberg* och *Johansson* i sin promemoria, att endast filialer av den större typen med huvudsakligen forskningsuppgifter (i Alnarp och vid Röbbäcksdalen) skola finnas, medan filialerna av den mindre typen enligt deras mening böra nedläggas. Såsom motivering härför anföres i promemorian bland annat följande.

Utredningen anser att de mindre filialerna skola ha till huvudsaklig uppgift att ansvara för upplysningen och rådgivningen inom respektive distrikt och att därjämte bedriva viss forskning. Emellertid bör all forskning vara i möjligaste mån centraliserad och specialiserad. Den som skall bedriva vetenskaplig forskning måste, även om vissa detaljstudier stundom måste förläggas på annat håll, ha intim kontakt med andra forskare inom samma eller närliggande ämnesområden. Han måste vidare ha tillgång till viss vetenskaplig utrustning, till bibliotek o. s. v. En viss, om ock — enligt vad som framgår av utredningens kompletteringsförslag — otillräcklig vetenskaplig utrustning finnes visserligen vid de båda redan existerande småfilialerna i Linköping och Skara. Några bibliotek, som skulle tillåta dessa filialers föreståndare att, som utredningen i instruktionsutkastet föreslår, noga följa utvecklingen på växtskyddsområdet såväl inom som utom landet ha de däremot ej och kunna knappast heller tänkas få.

De föreslagna fem smärre filialerna avses skola vara verksamma inom Värmlands, Örebro, Skaraborgs, Älvsborgs, Östergötlands, Kalmar och Gotlands län och beräknas draga en årlig kostnad av sammanlagt 280 000 kronor, d. v. s. i det närmaste 56 000 kronor för var och en. För den gotländska filialen torde väl arbetsområdet ej bli större än att tjänstemännen tämligen väl skulle kunna tillgodose behovet av upplysning och rådgivning överallt på ön. Annorlunda torde det förhålla sig med den filial, som får Värmlands och Örebro län till arbetsområde. Dessa båda län äro tillsammans något mer än nio gånger större än Gotland, och man torde kunna förutse att filialens upplysningsverksamhet här aldrig kommer att bli så omfattande eller så intensiv som önskligt vore. Detsamma kan befaras även i fråga om Linköpingsfilialen, vars område, sedan numera Norra Kalmar län anslutits därtill, omfattar omkring 16 000 kvkm. Man torde därför kunna vänta att det inom en mycket snar framtid kommer att resas krav ej blott på delning av dessa filialområden, utan även på inrättande av ytterligare sådana filialer i andra delar av landet.

Även om man i en del län anställde ytterligare såväl en jordbruks- som en trädgårdsinstruktör, skulle detta otvivelaktigt draga lägre kostnader än de föreslagna fem småfilialerna, vilkas arbetsområden för övrigt blott täcka en mindre del av landet.

I motsats mot vad som utredningen föreslagit synes upplysnings- och den övriga växtskyddstjänsten böra anförtros åt hushållningssällskapens tjänstemän och i någon mån även åt de statliga försöksgårdarna, medan rapportörerna och de mindre filialerna torde böra helt försvinna. Dessa senares föreståndare torde böra överflyttas till huvudanstalten, där en ökning av personalen ovillkorligen måste ske och även föreslagits av utredningen.

Filialsystemets utbyggnad. De remissinstanser, som anslutit sig till utredningens allmänna synpunkter rörande filialsystemet, tillstyrka jämväl

utredningens förslag i fråga om systemets utbyggnad. I några av dessa yttranden göras dock särskilda uttalanden rörande takten för utbyggnaden eller rörande behovet av viss filial.

Sålunda uttalar *Hushållningssällskapens förbund* — jämte det förbundet förklarar sig vara väl medvetet om att det under nuvarande ekonomiska förhållanden icke är möjligt att inrätta filialer inom landets samtliga jordbruksområden — att det dock är önskvärt, att en fortsatt utbyggnad av filialsystemet kan äga rum utan alltför stort dröjsmål.

Västerbottens läns hushållningssällskap konstaterar med tillfredsställelse, att utredningen anslutit sig till Röbbäcksdalsutredningens förslag om en växtskyddsfilial vid Umeå, och framhåller särskilt vikten av att de speciellt norrländska problemen på växtskyddets område vinna beaktande.

Kalmar läns södra hushållningssällskap förklarar att sällskapet med största tillfredsställelse hälsar förslaget att en filial till växtskyddsanstalten skall inrättas i Kalmar. Sällskapet erinrar om att det provisoriskt lyckats lösa filialfrågan med anlitan av vissa medel, som tillskjutits från enskilda företag och föreningar. För att verksamheten vid denna provisoriskt inrättade växtskyddsavdelning skall kunna fortsättas av filialen utan avbrott bör filialen komma till stånd vid ingången av budgetåret 1953/54.

Gotlands läns hushållningssällskap framhåller att en statlig försöksgård föreslagits skola förläggas till Gotland och att enligt sällskapet mening en växtskyddsfilial bör förläggas till samma ställe. En sådan förläggning skulle medföra betydande fördelar, ej minst i ekonomiskt hänseende. Nödiga anstalter härför böra därför göras vid försöksgårdens planering.

Betydelsen av att en växtskyddsfilial snarast möjligt skall upprättas i Örebro framhäves av *Örebro läns hushållningssällskap*. Sällskapet understryker att växtodlingen inom landets stora sjösänkingsområden är i synnerligen stort behov av den upplysning i växtskyddsfrågor, som en filial kan lämna. Sällskapet ifrågasätter om icke filialernas utbyggnad bör påskyndas och ske i snabbare takt än utredningen föreslagit.

Statskontoret uttalar att spörsmålet om den fortsatta utbyggnaden av anstaltens filialsystem bör prövas först vid den tidpunkt, då förslagen här om kunna beräknas bli genomförda.

Filialernas behov av personal, lokaler och utrustning m. m. I fråga om personalorganisationen ha i remissyttrandena erinringar i huvudsak endast framställts mot utredningens förslag att föreståndarna för Skara- och Kalmarfilialerna skola placeras i 24 lönegraden eller tre lönegrader lägre än föreståndarna för filialerna i Linköping och vid Röbbäcksdalen. Sålunda förorda *lantbruksstyrelsen, växtskyddsanstaltens styrelse, lantbrukshögskolans lärar- och försökskollegier, Hushållningssällskapens förbund* samt *Örebro läns hushållningssällskap* en enhetlig lönegradsplacering för föreståndarna för filialerna i Linköping, Skara och Kalmar. *Hushållningssällskapen i Skaraborgs län* och *i Kalmar läns södra område* föreslå att filial-

föreståndaren i respektive hushållningsområde skall jämföras med föreståndaren för Linköpingsfilialen.

Lantbruksstyrelsen anför i fråga om filialföreståndarnas löneställning att denna icke bör vara lägre än 26 lönegraden. Denna lönegrad tillämpas för närvarande för ordinarie ämneslärare vid lägre lantbruksundervisningsanstalter ävensom för konsulenter vid lantbruksnämnder och hushållningssällskap. Lantbruksstyrelsen erinrar emellertid om att lantbruksstyrelsen och styrelsen för statens växtskyddsanstalt i sin gemensamma utredning framhållit att föreståndare vid större filial borde placeras i lönegrad Ce 29 och föreståndare för filialer av mindre omfattning i lönegrad Ce 27. Lantbruksstyrelsen finner icke skäl att frångå detta förslag och förordar alltså, att föreståndarna vid filialerna i Skara och Kalmar skola placeras i 27 lönegraden.

Även *växtskyddsanstaltens styrelse* föreslår att sistnämnda filialföreståndare skola hänföras till 27 lönegraden.

Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund anför att det icke finnes några motiv för att löneställningen för personalen vid filialerna skall differentieras med hänsyn till dessas storlek, då samma kompetens fordras för ifrågavarande tjänstemän. Föreståndartjänsterna böra enligt förbundets mening placeras lägst i samma lönegrad, som förbundet förordat för växtskyddskonsulenterna, nämligen 29 lönegraden. Den enda avvikelse från denna normalplacering, som bör komma i fråga, är att föreståndaren för filialen vid Alnarp med hänsyn till denna filials storlek och i viss mån speciella arbetsuppgifter bör placeras två lönegrader högre, eller i 31 lönegraden. I övrigt bör den löneställning, som föreslagits för motsvarande befattningshavare vid huvudanstalten, även tillämpas för tjänstemännen vid filialerna.

Statskontoret uttalar att föreståndaren för Röhäcksdalsfilialen i vart fall icke för närvarande bör placeras i högre lönegrad än den, som nu gäller för motsvarande tjänsteman vid Linköpingsfilialen, eller 24 lönegraden. Beträffande frågan om personalorganisationen vid de nuvarande filialerna hänvisar ämbetsverket till vad det anfört rörande motsvarande spörsmål vid huvudanstalten och tillägger, att bärande skäl icke synas ha anförts för uppflyttning av vaktmästartjänsten vid Alnarpsfilialen.

Vad gäller lokal- och utrustningsfrågor ha erinringar i stort sett endast riktats mot utredningens förslag rörande Alnarpsfilialen. Sålunda framhåller *växtskyddsanstaltens styrelse*, att denna filials lokalbehov är synnerligen trängande. Då det i nuvarande läge synes vara ovisst, hurvida och i så fall när hela den nuvarande byggnaden kan få disponeras av filialen, anser styrelsen det nödvändigt att man redan nu planerar sådana åtgärder, som under alla förhållanden kunna genomföras oberoende av hur huset kommer att disponeras. Hit höra dels uppförandet av en fristående garagebyggnad och de av utredningen föreslagna inredningsarbetena i ladan, dels inredning av de ovanför växtskyddsfilialens lokaler befintliga vinds-

utrymmena till ateljé med mörkrum, lunchrum och pentry, uppställningsplats för utställningsmaterial och samlingar m. m. Härigenom kunna vissa, om ock begränsade, utrymmen i växtskyddsfilialens nuvarande lokaler frigöras till arbetsplatser. Kostnaderna för separat iordningställande av vindsvåningen ha med ledning av anbud, som infordrats av länsarkitektkontoret, beräknats uppgå till 30 000 kronor. Styrelsen hemställer att under alla förhållanden medel för dessa ändamål skola äskas av 1952 års riksdag.

Styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt anmärker att utredningen, trots att något avgörande ännu ej träffats av statsmakterna angående den statliga frökontrollens organisation och filialverksamhet i Skåne, ej framlagt något som helst alternativt förslag till lösningen av den skånska växtskyddsfilialens lokalfrågor vid en föreslagen utökning av driften, utan helt utgått ifrån att frökontrollanstalten skulle lämna sina nuvarande lokaler. Utredningen borde ha närmare undersökt, vilka andra möjligheter som kunna stå till buds för en åtminstone provisorisk och tidsbegränsad förbättring av lokalutrymmena utan nybyggnad.

Beträffande Kalmarfilialens lokalfråga anför *Kalmar läns södra hushållningssällskap* att enligt yttranden av olika kommunala organ i Kalmar, vilka yttranden bifogats sällskapetets yttrande, goda förutsättningar finnas för en lämplig lösning av lokalfrågan, inberäknat frågan om försöksjord.

VI. Kostnadsberäkningar och anslagsfrågor.

Avlöningar.

I sin skrivelse den 21 augusti 1951 hemställer *styrelsen för statens växtskyddsanstalt*, att anstaltens avlöningsanslag för nästa budgetår skall höjas med 85 400 kronor till 497 100 kronor. Av förstnämnda belopp betingas 76 400 kronor av höjningen av det rörliga tillägget samt 2 900 kronor av beräknade löneklassförändringar. Återstoden av höjningen avses för avlöande av ett kontorsbiträde i lönegrad Cg 6 vid huvudanstalten och ett kontorsbiträde i lönegrad Cf 4 på halvtid vid Alnarpsfilialen. Styrelsen framhåller att den i avvaktan på resultatet av växtskyddsutredningens förslag avstått från andra yrkanden än sådana, som äro ofrånkomliga inom ramen för den nuvarande organisationen.

Växtskyddsutredningen beräknar att vid bifall till dess förslag om utökning av personalen och förbättring i vissa fall av lönegradsplaceringarna avlöningskostnaderna komma att stiga till omkring 868 000 kronor per år. Då utredningen med beaktande av de allmänna löneregleringar, som skett under år 1951, uppskattar anstaltens nuvarande årliga lönekostnader till omkring 490 000 kronor, skulle detta sålunda innebära en ökning med i runt tal 378 000 kronor. Sistnämnda belopp fördelar sig med cirka 218 000 kronor på huvudanstalten och med cirka 157 000 kronor på filialerna samt

med ett mindre belopp för avlönande av tillfällig personal, vilket ej fördelats mellan huvudanstalten och filialerna. Lönerna ha beräknats för nyinrättade eller uppflyttade tjänster efter näst högsta löneklassen och för tjänster i reglerad befordringsgång efter lägsta löneklassen i den högsta lönegraden.

Utredningen framhåller emellertid, att den icke avsett att hela den föreslagna utbyggnaden av växtskyddsapparaten skall äga rum omedelbart. I betänkandet anföres att det av flera skäl skulle vara mindre lämpligt med en plötslig ansvällning av anstalten. Visserligen har denna sedan länge arbetat med alltför klena resurser och de vinster, som kunna skördas av växtskyddsapparaten omedelbara utbyggnad, kunna beräknas bli mycket stora. Bland annat av hänsyn till anstaltens funktionsduglighet synes det emellertid vara lämpligast att utbyggnaden sker successivt. Utredningen föreslår därför att man för budgetåret 1952/53 endast skall räkna med omkring en tredjedel av kostnadsstegringen för avlöningar och att de återstående två tredjedelarna skola fördelas på de båda därpå följande budgetåren.

Vidare framhålles att ett sådant förfarande vad beträffar huvudanstalten synes väl ansluta sig till utredningens förslag med hänsyn till att större delen av kostnadsökningarna för huvudanstalten hänföra sig till den utvidgade växtskyddsmedelsprövningen. Denna anses nämligen i vart fall icke kunna träda i verksamhet förr än vid ingången av budgetåret 1953/54. Även vad beträffar filialerna synes det vara riktigast att räkna med att huvudparten av kostnadsökningen icke blir aktuell förrän tidigast vid ingången av budgetåret 1953/54, detta främst med hänsyn till de lokalfrågor, som måste lösas i detta sammanhang.

De personal- och tjänsteförändringar, som enligt utredningen böra genomföras från och med budgetåret 1952/53, ävensom de kostnadsökningar, som skulle föranledas härav, framgå av följande uppställning.

Huvudanstalten:

Cheftjänsten placeras i Cp 14	4 700
Botaniska avdelningen:	
Överassistenttjänsten i Ce 27 ändras till laboratorstjänst i Ca 29	800
Zoologiska avdelningen:	
Överassistenttjänsten i Ce 27 ändras till laboratorstjänst i Ca 29	3 200
En ny laboratoriebiträdestjänst i Cg 6	5 600
Upplysningsavdelningen:	
En ny konsulenttjänst i Ca 27	17 500
Inspektionsavdelningen:	
En överassistenttjänst i Ce 27 ändras till föreståndartjänst i Ca 27	—
Tre växtinspektörstjänster uppflyttas från Ce 20 till Ce 22 ..	6 100
En ny assistenttjänst i regl. befordringsgång	13 600
En ny kontorsbiträdestjänst	6 300
Kansli- och övrig personal:	
Trädgårdsmästartjänsten ordinariesättes	—
En ny kontorsbiträdestjänst i regl. befordringsgång	6 300
Tjänsten som verkstadsbiträde i Ce 11 ändras till en hantverkartjänst i Ce 13	300

Filialerna:

Alnarp:

Föreståndartjänsten ordinariesättes	—
En ny assistenttjänst i regl. befordringsgång	12 000
En ny laboratoriebiträdestjänst i Ce 11	7 100
Vaktmästartjänsten i Ce 10 ändras till förmanstjänst i Ce 11 ..	600
En ny kontorsbiträdestjänst i regl. befordringsgång	5 500

Linköping:

Föreståndartjänsten uppflyttas från Ce 24 till Ce 27	3 200
En ny förmanstjänst i Ce 11	7 400

Skara:

Föreståndartjänsten stationeras i Skara (genom ändrad dyrort kostnadsminskning)	— 1 100
En ny kontorsbiträdestjänst	5 800

Röbäcksdalen:

En föreståndartjänst i Ce 27	17 000
En kontorsbiträdestjänst	6 000

Summa ökning 131 100

Vidare föreslås att assistenttjänsterna skola inordnas i den reglerade befordringsgången för amanuenspersonal från och med nästa budgetår. Någon kostnadsökning härför har icke upptagits.

Under budgetåren 1953/54 och 1954/55 böra enligt utredningens förslag successivt följande ändringar genomföras:

På envar av botaniska och zoologiska avdelningarna uppflyttas i samband med införandet av en utvidgad kontroll av växtskyddsmedel en tjänst i 24 lönegraden till 27 lönegraden. Därjämte inrättas en assistenttjänst i den reglerade befordringsgången å vardera avdelningen. Vidare inrättas en laboratoriebiträdestjänst i Ce 11 och en dylik tjänst i Cg 6. Tjänsterna i 27 lönegraden ordinariesätts.

På kemiska avdelningen inrättas de sex föreslagna tjänsterna.

På kansliet inrättas en sekreterartjänst och en kanslibiträdestjänst, varjämte en kansliskrivartjänst och en kanslibiträdestjänst ordinariesätts. Vidare inrättas en förmanstjänst i Ce 11.

I Linköping inrättas en assistenttjänst. I Skara inrättas likaså en assistenttjänst jämte en förmanstjänst i Ce 11. I Kalmar inrättas efter hand samtliga fyra föreslagna tjänster. I Röbäcksdalen inrättas slutligen en assistenttjänst och en förmanstjänst i Ce 11.

Kostnaderna för de nu nämnda personalförbättringarna, avsedda att genomföras budgetåren 1953/54 och 1954/55, beräknas uppgå till omkring 150 100 kronor för huvudanstalten och 92 900 kronor för filialerna, eller tillhoppa 243 000 kronor.

Styrelsen för statens växtskyddsanstalt föreslår i sitt remissyttrande, att från och med nästa budgetår skola genomföras följande tjänsteförändringar utöver dem, som utredningen förordat: De båda första assistenter, som syssla med prövningen av bekämpningsmedel, uppflyttas i 29 lönegraden.

Föreståndaren för Skarafilialen uppflyttas i 27 lönegraden. Föreståndarna för de botaniska och zoologiska avdelningarna uppflyttas i 33 lönegraden.

Å andra sidan bör enligt styrelsen uppflyttningen av de båda överassistenterna vid sistnämnda avdelningar i 29 lönegraden uppskjutas.

Styrelsen beräknar att ett bifall till nämnda förslag skulle medföra en kostnadsökning av 2 000 kronor i förhållande till utredningens förslag.

I yttrandena av *Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund* och av *styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt* framställas erinringar mot förslaget, att uppflyttning av vissa tjänster icke skulle ske omedelbart utan genomföras etappvis. *Tjänstemannaförbundet* anför att det, om statsfinansiella skäl lägga hinder i vägen för ett omedelbart genomförande av den föreslagna utvidgningen av anstaltens verksamhet, enligt förbundets åsikt bör få anstå med inrättandet av nya tjänster, medan däremot de tjänster, som redan finnas, böra inplaceras i den lönegrad, som tjänsternas kvalifikation motiverar. *Styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt* framhåller, att det skulle innebära en orättvisa gentemot vissa befattningshavare, att de för dem förutsedda löneförbättringarna skulle träda i kraft först efter två eller tre år, medan andra tjänstemän skulle komma i åtnjutande av dylika förbättringar redan år 1952.

Omkostnader.

Styrelsen för statens växtskyddsanstalt hemställer i sin förutnämnda skrivelse den 21 augusti 1951 att anslaget för nästa budgetår skall höjas från 99 000 kronor till 117 800 kronor. Därvid räknas å ena sidan med en stegring av utgifterna med 24 800 kronor samt å andra sidan med en ökning av uppbördsmedlen med 6 000 kronor. Den beräknade ökningen av inkomsterna sammanhänger med att taxorna för prövning av bekämpningsmedlen ha höjts. Av den begärda uppräknigen av utgiftsposterna fördela sig 18 000 kronor å posterna övriga expenser, publikationstryck och övriga utgifter med respektive 2 300, 2 800 och 12 900 kronor. Såsom motivering anföres i huvudsak den höjda prisnivån. Återstoden, 6 800 kronor, begäres till ett nytt stängsel omkring Alnarpsfilialens försöksområde.

Växtskyddsutredningen anser att flertalet poster i anstaltens omkostnadsstat böra uppräknas i samband med den utvidgning av organisationen, som utredningen förordat.

I följande uppställning redovisas dels belastningen under de olika posterna budgetåret 1950/51, dels de belopp, med vilka posterna äro uppförda i gällande omkostnadsstat, dels ock de belopp, med vilka posterna enligt utredningen böra uppräknas för budgetåret 1952/53 och följande budgetår i förhållande till innevarande budgetår.

Anslagspost	Belastningen 1950/51	Belopp 1951/52	Ökning 1952/53	Ökning följande budgetår
Sjukvård m. m.....	4 080	500	3 000	3 100
Reseersättningar.....	20 213	21 000	18 400	36 200
Bränsle, lyse och vatten	30 823	18 000	17 000	18 200
Övriga expenser.....	27 400	27 400	12 100	19 400
Publikationstryck.....	10 100	7 200	5 800	8 800
Övriga utgifter.....	63 500	61 900	41 700	54 600
	156 116	136 000	98 000	140 300

För kostnader för växtskyddskurser ha under posten övriga utgifter beräknats 10 000 kronor för budgetåret 1952/53 och 15 000 kronor för följande budgetår.

Beträffande inkomster av särskilda uppbördsmedel förutsättes att inkomsterna av bekämpningsmedelskontrollen komma att stiga om den utvidgning av denna kontroll, som utredningen föreslagit, kommer till stånd. Någon närmare beräkning av storleken av denna inkomstökning har ej gjorts.

Styrelsen för växtskyddsanstalten föreslår i syfte att Linköpingsfilialens lokalbehov skall kunna skyndsamt tillgodoses, att beloppet till lokalhyra i omkostnadsstaten för nästa budgetår skall höjas, så att överenskommelse kan träffas med fastighetsägaren om utförande av tillbyggnad till institutionsbyggnaden. Vidare må erinras om att styrelsen framlagt vissa förslag om årliga informationsmöten för jordbrukskonsulenter m. fl. och att ett bifall till dessa förslag skulle medföra, att medelsanvisningen till kurskostnader måste höjas.

Såsom nämnts i det föregående har *Riksförbundet Landsbygdens folk* förordat, att till kurskostnader skola anvisas 50 000 kronor mot av utredningen beräknade 15 000 kronor vid fullt genomförande av förslagen.

Statskontoret framhåller beträffande anstaltens omkostnader, att frågan om ökad medelsanvisning för detta ändamål givetvis måste ses mot bakgrunden av vad som i rådande statsfinansiella läge anses kunna investeras i vetenskapliga institutioner över huvud taget för att möjliggöra mera generella standardförbättringar. Ämbetsverket kan dock svårigen anse förutsättningar föreligga för att anslagsposten till reseersättningar skall uppräknas från 21 000 kronor för innevarande budgetår till 39 400 kronor för budgetåret 1952/53. För publikationstryck (budgetåret 1951/52 7 200 kronor) böra enligt statskontoret avses högst 10 000 kronor eller det belopp, som växtskyddsanstalten i sina medelsäskanden för nästkommande budgetår begärt för detta ändamål.

I anledning av utredningens hemställan, att under anstaltens anslag årligen skulle inräknas medel för att möjliggöra regelbunden undervisnings- och upplysningsverksamhet för bland andra jordbrukskonsulenter, anförs statskontoret slutligen, att frågan om en dylik medelsanvisning bör prövas från fall till fall, alltefter som speciellt behov av sådan verksamhet kan anses föreligga.

Engångsutgifter.

I samband med den ökning av personalen vid huvudanstalten, som utredningens förslag innebär, erfordras enligt en i betänkandet intagen specifikation, att möbler och kontorsmaskiner m. m. anskaffas för en kostnad av närmare 7 000 kronor. Härtill kommer kostnaden för utrustning med instrument m. m. för kemiska laboratoriet. Sistnämnda kostnad bör enligt utredningen uppskattas till lägst 50 000 kronor. Vidare föreslås att för ordnande av huvudanstaltens bibliotek skola beräknas 5 000 kronor. Nyanskaffning bör vidare enligt utredningen ske av vetenskaplig apparatur m. m. till ett belopp av 42 875 kronor och av jordbruksredskap till en beräknad kostnad av 10 000 kronor. Tillhoppa föreslås sålunda nyanskaffningar vid huvudanstalten till ett belopp av omkring 115 000 kronor.

För filialerna böra enligt utredningen för engångsanskaffningar beräknas sammanlagt 181 000 kronor. Av detta belopp avses 90 000 kronor för Alnarpsfilialen, 20 000 kronor för Linköpingsfilialen, 21 000 kronor för Skara-filialen och 25 000 kronor för vardera Kalmar- och Röbbäcksdalsfilialen. Av beloppet för Alnarpsfilialen avses 19 500 kronor för nyanskaffningar av apparatur, redskap och möbler m. m., 12 000 kronor för inköp av en mindre lastbil och 6 800 kronor för uppförande av ett stängsel omkring försöksområdet samt slutligen i runt tal 50 000 kronor för ombyggnadsarbeten m. m. i samband med övertagande av frökontrollens lokaler. Beloppen för övriga filialer avses i sin helhet för anskaffande av utrustning.

Utredningen anför att engångskostnaderna för utrustning m. m. böra uppdelas så att en mindre del faller på budgetåret 1952/53 och resten på budgetåren 1953/54 och 1954/55. Utredningen föreslår sålunda, att för budgetåret 1952/53 skall beräknas en särskild anslagspost om 100 000 kronor för engångsutgifter under det att återstående belopp om 196 000 kronor skall uppdelas på lämpligt sätt på anslagen för de båda därpå följande budgetåren, allt i den mån av utredningen framlagda byggnadsförslag m. m. bli aktuella.

Utredningen anmärker att den icke tagit hänsyn till eventuella ändringskostnader i samband med att huvudanstaltens lokaler omdisponeras för att kunna rymma den förutsatta personalökningen. Utredningen förklarar att den icke på nuvarande stadium kunnat uppskatta dessa kostnader men att den ansett sig kunna utgå ifrån att de bli jämförelsevis ringa.

Styrelsen för statens växtskyddsanstalt hemställer, att medel skola anvisas för nästa budgetår till utförande av de byggnadsarbeten vid Alnarpsfilialen, vilka kunna utföras oberoende av frökontrollanstaltens eventuella förflyttning. Vidare begär styrelsen att medel skola anvisas till anskaffande av packningsmaskiner för växtinspektionen. Slutligen har styrelsen framhållit, att de summor, som utredningen beräknat för inköp av instrument, apparatur och jordbruksmaskiner, äro mycket knappt tilltagna.

Statskontoret hänvisar beträffande engångsutgifterna till vad ämbetsverket anfört rörande anstaltens omkostnader.

VII. Departementschefen.

Den utveckling, som ägt rum på jordbrukets område under senare år, har medfört att växtskyddsverksamheten fått allt större betydelse. Sålunda har å ena sidan forskningen rörande möjligheterna att bekämpa kulturväxternas skadegörare genom kemiska och biologiska medel gjort stora framsteg. Å andra sidan har intensifieringen av jordbruksdriften och införandet av nya grödor i växtföljden skapat nya problem och på vissa områden medfört betydligt ökade risker för allvarlig skadegörelse genom angrepp av växtsjukdomar och skadedjur. Till belysande av de värden, som här stå på spel, kan erinras om att enligt utredningen de förluster, som växtsjukdomar och skadeinsekter årligen vålla växtproduktionen i vårt land, kunna skattas till minst 300 miljoner kronor och att dessutom ogräsen förorsaka förluster på 100 å 150 miljoner kronor om året. De siffror, som nu återgivits, gälla vidare endast den så att säga mera regelmässiga skadegörelsen. Vilka värden, som kunna förstöras vid särskilt svårartade och intensiva angrepp, framgår ej minst av erfarenheterna från svartrostens härjningar år 1951.

Även om förluster av den art, som nu berörts, till stor del äro oundvikliga, framstår det som ett betydande allmänt intresse, att man genom forsknings- och försöksverksamhet samt genom upplysning och rådgivning till jordbrukarna skall söka att begränsa dem i största möjliga utsträckning. Det torde även stå utom allt tvivel att genom dylika åtgärder kunna räddas värden, vilka mångdubbelt överstiga kostnaderna för verksamheten. Växtskyddet bör därför, såsom utredningen framhållit, betraktas som en produktiv verksamhet och ges en omfattning, svarande mot de vinster det kan tillföra folkhushållet.

Vid upprepade tillfällen under de senaste åren ha från jordbrukarehåll framförts klagomål över att växtskyddsverksamheten icke varit organiserad på ett tillfredsställande sätt. Klagomålen ha särskilt gällt det förhållandet, att växtskyddsanstalten på grund av bristande resurser icke varit i stånd att bedriva upplysnings- och rådgivningsverksamhet bland jordbrukarna i erforderlig omfattning. Olika förslag till förbättringar ha även framförts men ha, bortsett från vissa smärre personalförstärkningar, hittills icke lett till några åtgärder.

Även utredningen har kommit till den uppfattningen, att växtskyddsverksamhetens resurser behöva förstärkas i olika avseenden och har jämväl framlagt åtskilliga förslag härom. Förslagen ha i huvudsak godtagits eller lämnats utan erinran av så gott som samtliga remissinstanser. Åtskilliga av dessa ha dock ansett ännu mera omfattande åtgärder motiverade.

För egen del vill jag först helt allmänt framhålla, att den redogörelse för växtskyddets läge, som lämnats i betänkandet, enligt min mening till fullo bestyrker, att växtskyddets resurser behöva förstärkas. Bortsett från frå-

gan om en utbyggnad av växtskyddsanstaltens filialsystem kan jag även i väsentliga delar ansluta mig till de förslag, som utredningen framlagt. Till de jämkningar, som enligt min mening böra göras i desamma, återkommer jag i det följande.

Sedan jag sålunda angivit min allmänna inställning till frågan om en utbyggnad av växtskyddsorganisationen, torde jag få övergå till att närmare behandla de särskilda avsnitten av utredningens förslag.

Vad då först gäller frågan, vilken forsknings- och försöksverksamhet som bör bedrivas vid anstalten, vill jag framhålla, att det enligt min mening icke är lämpligt att binda anstalten genom i detalj gående föreskrifter i detta hänseende. Den snabbhet, med vilken utvecklingen sker på växtskyddsområdet och med vilken nya problem kunna aktualiseras, gör att anstalten torde böra ha en viss handlingsfrihet för att kunna sätta in sina resurser på de områden, där åtgärder äro påkallade i särskilt hög grad eller där möjligheterna att nå resultat kunna bedömas vara särskilt goda. Detta torde dock ej böra hindra, att vissa allmänna riktlinjer uppdragas för verksamheten. Då det ej torde vara möjligt att ge anstalten sådana materiella och personella resurser, att den kan vara verksam på alla de områden, som i och för sig äro av intresse, synes det nämligen nödvändigt, att anstaltens verksamhet åtminstone i huvudsak koncentreras på vissa områden, som äro av särskild betydelse och där det erforderliga arbetet ej kan utföras på annat håll. Den gränsdragning, som med hänsyn härtill bör ske, bör enligt min mening göras något snävare än vad utredningen och vissa remissinstanser förordat. Såsom en allmän princip bör enligt min mening gälla, att växtskyddsanstaltens forskning skall vara inriktad på att lösa problem av direkt praktisk betydelse för jordbruket och sålunda ha karaktären av ren målforskning. Den erforderliga grundforskningen bör i stället utföras å lantbrukshögskolans institutioner, särskilt då givetvis institutionen för växtsjukdomslära. Vidare bör anstaltens forskningsverksamhet i främsta rummet avse sådana skador å växtodlingen, som härröra från växtriket eller djurvärlden.

Jag kan alltså icke ansluta mig till utredningens uppfattning, att anstaltens primära arbetsområde skall omfatta jämväl sjukdomar som ha direkta kemiska, fysikaliska eller mekaniska orsaker. Det bör dock vara anstalten obetaget att i andra hand och i den mån resurserna räcka till utsträcka sitt forskningsarbete till sistnämnda sjukdomar. Jämväl forskningen i fråga om skadeinsekter på vegetabilieprodukter torde endast sekundärt böra hänföras till anstaltens uppgifter. Däremot böra virussjukdomarna höra till anstaltens ordinarie arbetsfält. I övrigt vill jag rörande området för växtskyddsanstaltens forskningsverksamhet endast understryka vikten av att samarbete uppehålls mellan anstalten och de institutioner som arbeta på samma eller angränsande områden.

Därest behov skulle uppstå av särskilda bestämmelser angående gränsdragningen utöver vad nu anförts, torde det få ankomma på Kungl. Maj:tt att meddela dylika bestämmelser.

Med hänsyn till den alltmer framträdande betydelse, som kemien genom den senare tidens utveckling kommit att få för växtskyddet, har utredningen ansett att anstalten behöver ha tillgång till kemisk expertis dels för anstaltens forskningsuppgifter och dels speciellt för prövningen av bekämpningsmedel. Utredningen har därför föreslagit, att anstalten skall erhålla en kemisk avdelning och utrustas med ett kemiskt laboratorium. Förslaget har med allenast få undantag tillstyrkts i remissyttrandena.

Jämväl enligt min mening motiverar den viktiga roll, som kemien numera spelar vid bekämpandet av växtsjukdomar, att anstalten skall ha erforderlig sakkunskap på det kemiska området. Jag ansluter mig därför till förslaget, att en kemisk avdelning skall inrättas vid anstalten. Däremot ställer jag mig tveksam till utredningens förslag beträffande omfattningen av de resurser, som böra tillföras denna avdelning. I betänkandet har visserligen framhållits, att det icke gärna kan komma i fråga att enbart för den kemiska avdelningens räkning anskaffa den dyrbara apparatur och specialutbildade personal, som krävs för vissa mera ingående analyser av organiska preparat. Detta överensstämmer helt med min uppfattning. Utredningen har emellertid vidare uttalat, att avdelningen bör förses med sådana personella och materiella resurser, att den självständigt kan bemästra åtminstone flertalet av de kemiska uppgifter, som bli aktuella i samband med anstaltens forskning samt prövning av bekämpningsmedel. Enligt min mening bör det emellertid vara möjligt att förlägga den rutinmässiga kemiska prövningen av bekämpningsmedel till något redan befintligt kemiskt laboratorium. I första hand synas härvid statens lantbrukskemiska kontrollanstalt eller lantbrukshögskolans analyslaboratorium kunna komma i fråga. Jag vill i detta sammanhang även erinra om att den kemiska sakkunskapen i remissutlåtandena, representerad av lantbrukshögskolans båda kemiprofessorer samt lantbrukskemiska kontrollanstalten, förklarar att de lokaler, som enligt utredningens förslag skulle inredas i växtskyddsanstaltens souterrängvåning, icke skulle bli tillfredsställande för ett laboratorium av den storlek, som utredningen tänkt sig. Med hänsyn till det anförda är jag icke beredd att nu förorda, att ett fullständigt kemiskt laboratorium skall inrättas vid växtskyddsanstalten. Å andra sidan anser jag, såsom nyss nämnts, att växtskyddsanstalten bör tillföras erforderlig kemisk sakkunskap. Till anstalten synes därför böra knytas en kemist. Denne bör erhålla möjligheter till laboriearbeten i begränsad omfattning. Ett laboriebiträde hör därför ställas till hans förfogande. Det bör även undersökas huruvida icke innehavaren av nämnda kemistjänst, när han behöver tillgång till mera fullständig kemisk laborieutrustning, kan använda sig av de resurser som därutinnan finnas vid lantbrukskemiska kontrollanstalten eller lantbrukshögskolan.

Upplysnings- och rådgivningsverksamheten utgör otvivelaktigt en av växtskyddets i praktiskt hänseende allra viktigaste uppgifter. Utredningen har även föreslagit flera olika åtgärder för att denna verksamhet skall kunna gö-

ras effektivare. Sålunda har den bland annat förordat, att reseomöjligheterna för anstaltens tjänstemän skola förbättras, att personalen på upplysningsavdelningen skall ökas, att utbildning i växtskyddsfrågor skall meddelas för jordbrukskonsulenter m. fl. samt att anstaltens rapportörkår skall användas för upplysningsverksamhet. Vidare har utredningen förordat att press, radio, film och undervisningsbilder skola användas för upplysning om växtskydd i större utsträckning än tidigare. Den mest effektiva metoden för att förbättra upplysningsverksamheten är emellertid enligt utredningen att inrätta filialer till växtskyddsanstalten i de olika jordbruksbygderna. Utredningen har därför även förordat en successiv utbyggnad av filialsystemet.

Till flertalet av de förslag, som utredningen här framlagt, kan jag ansluta mig. Jag anser det sålunda angeläget, att anstaltens upplysningsavdelning skall erhålla en personalförstärkning. Vidare torde anslaget till reseersättningar böra höjas, så att personalen får möjlighet att företaga resor i den omfattning, som erfordras för att verksamheten skall kunna bedrivas effektivt. Även vad i betänkandet anförts om användande av press, radio, film och undervisningsbilder i upplysningsverksamheten synes så vitt möjligt böra beaktas. Däremot kan jag, såsom jag redan tidigare antytt, ej helt biträda utredningens ståndpunkt i fråga om en utbyggnad av filialsystemet.

Utredningen har här föreslagit, att filialsystemet skall successivt utbyggas dels med en filial vid Röbbäcksdalen av större typ, vilken utöver upplysningsverksamhet skall bedriva viss forskning, dels med tre filialer av mindre typ i respektive Kalmar, Örebro och på Gotland. De senare skulle, i likhet med de redan befintliga filialerna i Linköping och Skara, huvudsakligen ägna sig åt upplysningsverksamhet men i viss utsträckning även bedriva forskning. Av de tre nya filialerna av mindre typ skulle i första hand Kalmarfilialen inrättas. De båda övriga filialerna ha ansetts böra komma till stånd med ett par års intervaller. Därjämte har utredningen förordat en viss upprustning av de nuvarande filialerna.

Det står enligt min mening klart att de två av utredningen förutsatta filialerna av den större typen i Alnarp och Röbbäcksdalen ha en viktig uppgift att fylla. Vad angår Röbbäcksdalen torde jag få erinra om att jag vid anmälan av frågan om utbyggnad av en försöks- och forskningsinstitution på jordbrukets område därstädes (prop. nr 77/1952) anförde, bland annat, att jag i princip anslöte mig till Röbbäcksdalsutredningens uppfattning om det önskvärda i att växtskyddet, frökontrollväsendet samt maskin- och redskapsprovningarna bleve representerade vid nämnda institution. Jag uttalade även att det syntes särskilt angeläget, att en växtskyddsfilial skulle komma till stånd där. Samtidigt framhöll jag emellertid, att det vore nödvändigt att igångsätta forsknings- och försöksverksamheten vid Röbbäcksdalen etappvis. Redan de investeringar, som erfordrades för själva försöksgården, representerade ett mycket avsevärt belopp. Med hänsyn även till den begränsning, som måste iakttagas i fråga om byggnadsverksamheten, ansåg jag mig ej kunna förorda att därutöver betydande medel nu skulle anvisas till byggnadsarbeten. Lösningen av frågorna om inrättande av särskilda filialer i

Norrland till maskinprovningarna och statens centrala frökontrollanstalt borde därför under sådana förhållanden få uppskjutas. Beträffande spörsmålet om inrättande av en filial till växtskyddsanstalten erinrade jag om att Röbbäcksdalsutredningen ansett, att denna filial borde komma till stånd redan innan dess byggnadsfråga blivit definitivt löst och att den tills vidare torde kunna inrymmas i förhyrda lokaler. Jag uttalade att ställningstagandet till detta spörsmål borde ske i samband med behandlingen av växtskyddsutredningens förslag.

De speciella problem, som föreligga beträffande växtskyddsverksamheten i Norrland, ha hittills endast i ringa omfattning blivit beaktade. Lösningen av dessa problem torde avsevärt främjas, om en på desamma speciellt inriktad, lokalt bedriven verksamhet kommer till stånd. Med hänsyn härtill förordar jag att en växtskyddsfilial skall upprättas vid Röbbäcksdalen redan från och med nästa budgetår. Till dess byggnadsfrågan lösts torde lokaler böra hyras åt filialen.

Vad åter angår de mindre filialerna, vilka enligt utredningens förslag huvudsakligen skulle syssla med upplysningsverksamhet men i viss utsträckning även med forskning, vill jag till en början framhålla, att det uppenbarligen skulle draga avsevärda kostnader, om en var av dessa filialer skulle erhålla sådana personella och materiella resurser, att forskningsarbete av verklig betydelse skulle kunna bedrivas vid den. Det synes sannolikt, att en koncentration av detta arbete skulle kunna ge minst lika gott resultat till lägre kostnad. Begränsas filialernas uppgifter till att avse upplysningsverksamheten måste det vidare beaktas, att denna verksamhet i huvudsak bedrivs under en kortare tid av året och att personalen följaktligen svårigen skulle kunna utnyttjas effektivt under återstoden av året. Härtill kommer, att det enligt min mening är angeläget, att hushållningssällskapen skola utnyttjas i upplysnings- och rådgivningsarbetet i växtskyddsfrågor i högre grad än vad utredningens förslag synes förutsätta. Den ständiga kontakt med jordbruket, som hushållningssällskapens konsulenter och instruktörer ha, representerar enligt min mening en tillgång, som i största möjliga utsträckning bör utnyttjas även i växtskyddsarbetet. Upplysning i växtskyddsfrågor synes sålunda böra ingå som ett naturligt led i sällskapens allmänna rådgivning rörande växtodlingen. Även om den sakkunskap, som skulle finnas vid en filial av mindre typ, skulle komma att vara överlägsen den, som ett sällskaps befattningshavare kunna beräknas besitta, torde de senare dock ha större möjligheter än en eller eventuellt två tjänstemän vid filialen att stå i intim kontakt med jordbrukarna och lämna dessa erforderliga råd i en rad växtskyddsfrågor. Jag vill även framhålla att det inom de hushållningssällskapsområden, som enligt utredningens förslag ej skulle erhålla någon filial, under alla förhållanden torde bli nödvändigt att i betydande utsträckning bygga på sällskapens medverkan i växtskyddsverksamheten.

En utbyggnad av organisationen för upplysnings- och rådgivningsverksamheten i växtskyddsfrågor bör därför enligt min mening ske så, att denna verksamhet lokalt kommer att i huvudsak vila på sällskapen, varjämte dessa

böra ha möjlighet att i sin tur erhålla råd och anvisningar hos växtskyddsanstalten. Härjämte bör givetvis sagda anstalt liksom hittills bedriva både en mera allmänt lagd upplysningsverksamhet och även direkt upptaga inkommande förfrågningar.

Av de skäl, som nu anförts, är jag ej beredd att förorda, att någon ny filial av mindre typ skall inrättas. Ej heller kan jag tillstyrka någon utvidgning av filialerna i Linköping och Skara. Då verksamheten vid dessa filialer redan blivit i viss mån stabiliserad vill jag å andra sidan ej föreslå någon indragning av desamma. Härvid vill jag dock påpeka, att den befattningshavare vid växtskyddsanstalten, som svarar för Skarafilialen, endast är placerad där under en del av året. Vad slutligen angår den verksamhet, som hushållnings-sällskapet i Kalmar läns södra område igångsatt i syfte att densamma skulle utbyggas till en filial till växtskyddsanstalten, synes hinder ej böra möta att anstalten, därest den så finner påkallat, under vegetationsperioden placerar en befattningshavare i Kalmar med uppgift att biträda med upplysnings- och rådgivningsverksamheten i ifrågavarande delar av landet.

Om sällskapens befattningshavare skola kunna på ett tillfredsställande sätt fylla den uppgift, som jag nu angivit, torde det bli erforderligt att ett antal efterutbildningskurser anordnas för att ge dem möjlighet att förvärva nödiga insikter i växtskyddsfrågor. Dylika kurser torde för övrigt komma att behöva anordnas ej enbart som en engångsåtgärd utan såsom regelbundet återkommande kurser, där befattningshavarna få möjlighet att följa den senaste utvecklingen på växtskyddsområdet.

Sedan jag sålunda redogjort för min inställning till frågan om en utbyggnad av filialsystemet, torde jag få behandla spørsmålet om Alnarps- och Röbbäcksdalsfilialernas resurser. Vad då först gäller Röbbäcksdalsfilialen torde personaluppsättningen, i enlighet med Röbbäcksdalsutredningens och växtskyddsutredningens förslag, under nästa budgetår kunna begränsas till en föreståndare och ett kontorsbiträde. I likhet med vad som är fallet vid Linköpingsfilialen torde emellertid tills vidare en förste assistent i lönegrad Ce 24 kunna tjänstgöra som föreståndare. Mot utredningens beräkning av kostnaderna för filialens utrustning har jag icke något att erinra.

Beträffande Alnarpsfilialen kan jag för närvarande ej förorda någon annan ökning av de personella resurserna än att jag föreslår, att medel skola beräknas för avlönande av ytterligare ett kontorsbiträde. Jag biträder förslaget att föreståndartjänsten skall föras å ordinarie stat.

Vad angår Alnarpsfilialens lokalfråga har utredningen utgått från att filialen skall få disponera hela den byggnad, som den nu delar med statens centrala frökontrollanstalts filial. Jag torde rörande detta spørsmål få erinra om att jag vid anmälan av vissa av 1950 års frökontrollutredning framlagda förslag rörande organisationen av den statliga och statsunderstödda frökontrollverksamheten (prop. nr 50/1952) anförde att det syntes ändamålsenligt, att den nuvarande frökontrollfilialen i Alnarp skulle sammanföras med statens centrala frökontrollanstalts fältkontrollavdelning samt att lokalfrågan lämpligen borde lösas så att växtskyddsfilialen finge övertaga de lokaler,

som nu disponerades av frökontrollfilialen, och att en ny institutionsbyggnad skulle uppföras för sistnämnda filial och fältkontrollavdelningen. Jag uttalade emellertid samtidigt att denna lösning av lokalfrågan, med hänsyn till den begränsning som måste iakttagas i fråga om den offentliga byggnadsverksamheten, under inga omständigheter kunde genomföras redan under loppet av nästa budgetår.

Växtskyddsanstaltens styrelse har med hänsyn till att det vore ovisst huruvida och i så fall när Alnarpsfilialen skulle kunna få disponera hela den nuvarande byggnaden föreslagit att vissa arbeten, vilka kunna utföras oberoende av hur huset kommer att användas, skola utföras redan under nästa budgetår i syfte att snarast möjligt skapa nya arbetsplatser inom de nuvarande utrymmena. Jag biträder styrelsens förslag härutinnan och föreslår, att medel skola anvisas för nästa budgetår för detta ändamål.

I fråga om utrustningen m. m. vid Alnarpsfilialen förordar jag, i enlighet med utredningens förslag, att för komplettering av instrumentutrustningen m. m. skola beräknas 9 500 kronor. Likaså tillstyrker jag att 6 800 kronor skola anvisas för upprättande av ett nytt stängsel kring filialens fasta försöksfält. Däremot kan jag icke för närvarande förorda, att medel skola anslås för inköp av en lastbil och ett tröskverk.

Såsom jag förut berört torde efterutbildning för hushållningssällskapens tjänstemän i växtskyddsfrågor i form av fortbildningskurser böra ordnas i betydligt större omfattning än utredningen förutsatt. Utredningen har för detta ändamål beräknat 10 000 kronor för nästa budgetår. Jag anser att detta belopp bör höjas till förslagsvis 20 000 kronor. På längre sikt torde sällskapen jämväl behöva en viss personalförstärkning för att kunna ombesörja upplysningsverksamheten på växtskyddets område på ett fullt tillfredsställande sätt. Jag är dock icke beredd att i detta sammanhang taga ställning till sistnämnda fråga. Jag vill i stället här fästa uppmärksamheten på den möjlighet, som torde föreligga att i hushållningssällskapens upplysningsverksamhet rörande växtskyddsfrågor utnyttja lärare vid lantmannaskolor, vilka ha att fullgöra fyllnadstjänstgöring.

På tal om upplysningsverksamhetens organisation torde jag till slut få något beröra rapportörsystemet. I vissa av remissyttrandena har uttalats tveksamhet huruvida det vore möjligt att få fram en effektiv rapportörverksamhet efter de linjer, som utredningen förordat. Med hänsyn till att resultaten av det nuvarande rapportörsystemet varit föga uppmuntrande är jag närmast böjd för att ansluta mig till denna uppfattning. Det torde emellertid i första hand få ankomma på styrelsen för statens växtskyddsanstalt att närmare överväga denna fråga. Jag vill erinra om att den nuvarande rapportörorganisationen är uppbyggd helt på frivillighetens väg.

I fråga om kontrollverksamheten har utredningen icke föreslagit några förändringar av beskaffenhet att behöva beröras i detta sammanhang. Vad utredningen anfört angående önskvärdheten att växtinspektionens tekniska möjligheter skola förbättras föranleder icke någon erinran från min sida.

Ett i viss mån fristående problem utgör det i betänkandet behandlade spørsmålet om införande av offentlig kontroll i en eller annan form över försäljningen av växtskyddsmedel, däri inbegripet medel för bekämpning av ogräs. Ställningstagandet till detsamma är emellertid av betydelse för bedömningen av frågorna om växtskyddsanstaltens organisation och om de personella och materiella resurser, med vilka anstalten bör utrustas. Det torde därför vara lämpligt att jag här i korthet redogör för min ståndpunkt beträffande sagda spørsmål.

Ur förbrukarnas synpunkt är kvaliteten av de växtskyddsmedel, som saluföras, och tillförlitligheten av de uppgifter, som genom reklam för eller vid försäljning av dylika medel lämnas angående deras verkningar, av utomordentligt stor betydelse. Såsom utredningen framhållit gäller det här ej blott de i och för sig stora belopp, som landets jordbrukare och trädgårdsodlare årligen ge ut för inköp av dylika medel, utan i ännu högre grad de förluster, som kunna uppstå vid användningen av olämpliga medel. Vidare måste mycket stor vikt fästas vid de förgiftningsrisker för människor och djur, som föreligga vid användningen av många av de nya växtskyddsmedlen.

Den kontroll över försäljningen av växtskyddsmedel, som sedan några år tillbaka bedrivs på frivillighetens väg av en sammanslutning, bildad på initiativ av tillverkare och importörer av dylika medel, har otvivelaktigt varit av betydande värde. Det är därför enligt min mening önskvärt, att denna kontroll skall bibehållas och utbyggas. Såsom utredningen framhållit torde det emellertid, även om så blir fallet, vara erforderligt att densamma kompletteras med en viss offentlig kontroll. Utredningen har med hänsyn härtill även föreslagit att den, som tillverkar eller importerar växtskyddsmedel, skall vara skyldig att göra anmälan därom till växtskyddsanstalten och att därvid lämna deklaration angående medlets sammansättning. Vidare har föreslagits, att växtskyddsmedel skall få säljas till förbrukare endast i förpackning, som bland annat är försedd med vissa uppgifter angående medlets sammansättning. Utredningen har förutsatt att växtskyddsanstalten skall bedriva fortlöpande undersökningar av anmälda preparat samt bland annat genom sin publikationsverksamhet kunna lämna upplysningar om resultaten av dessa undersökningar. Däremot skulle anstalten enligt utredningens förslag ej äga befogenhet att förbjuda försäljningen av preparat, som anstalten funnit odugligt eller skadligt.

Uppfattningen att försäljningen av växtskyddsmedel bör underkastas en offentlig kontroll har genomgående biträtts av remissinstanserna. Även jag ansluter mig till densamma. Vad angår spørsmålen om kontrollens omfattning och om valet av kontrollmyndighet ha däremot delade meningar kommit till uttryck i yttrandena.

I vissa remissyttrandena har sålunda uttalats att kontrollen borde omfatta alla tekniska gifter oavsett om de avses för bekämpning av växtsjukdomar eller för annat ändamål. Dessa remissinstanser ha även ansett att de erforderliga kontrollbestämmelserna borde införas i giftstadgan. Anmälnings-skyldigheten borde vidare enligt dessa remissinstansers mening fullgöras

till kommerskollegium i stället för till växtskyddsanstalten. Med anledning härav vill jag framhålla, att spørgsmålet om kontroll över försäljningen av växtskyddsmedel givetvis ur vissa synpunkter endast utgör en del av det större problemet om kontroll över försäljningen av tekniska gifter över huvud taget. När sistnämnda problem är moget för en lösning torde det ej heller vara uteslutet att den väg, som de nu berörda remissinstanserna antytt, kan befinnas vara den lämpligaste även för växtskyddsmedlens del. I avbiddan härfpå bör man emellertid enligt min mening nu begränsa sig till att finna en ur jordbrukets och trädgårdsskötselns synpunkt tillfredsställande lösning av frågan om en kontroll över växtskyddsmedlen. Kontrollen synes sålunda i främsta rummet böra taga sikte på medlens värde ur växtskydds-synpunkt. Med hänsyn till de förgiftningsrisker, som i vissa fall kunna föreligga, bör man dock samtidigt söka tillse, att förbrukarna erhålla erforderliga upplysningar angående dessa risker.

Ur nu anförda synpunkter ansluter jag mig till utredningens förslag, att den offentliga kontrollen bör få formen av en skyldighet att göra anmälan till växtskyddsanstalten om tillverkning och import av växtskyddsmedel samt att lämna uppgifter om medlens sammansättning både till anstalten och vid försäljningen av medlen till förbrukare.

I några yttranden har vidare framförts den uppfattningen, att tillsynsmyndigheten borde äga meddela förbud mot försäljning av skadligt eller odugligt preparat. Såsom utredningen anført skulle emellertid en dylik befogenhet medföra vissa icke önskvärda konsekvenser. Bland annat skulle något utrymme icke längre finnas för den frivilliga kvalitetskontroll, som för närvarande bedrives av Stiftelsen Kontrollmärkningen av bekämpningsmedel. Såsom jag förut anført är det emellertid enligt min mening önskvårt att sistnämnda kvalitetskontroll skall fortfara såsom ett komplement till den offentliga prövningen. Det synes vidare sannolikt, att erforderligt skydd för förbrukarna skall kunna erhållas även utan en uttrycklig förbudsbestämmelse. Med hänsyn härtill ansluter jag mig till utredningens uppfattning i detta spørgsmål. Skulle det visa sig, att avsaknaden av en dylik förbudsbestämmelse medför allvarligare olägenheter, torde frågan dock böra upptagas till omprövning.

För prövning av växtskyddsmedel, som anstalten verkställer eller låter verkställa, torde tillverkaren eller importören böra vara skyldig att erlægga avgift enligt en av anstalten fastställd taxa. Denna bör avvågas så, att den i princip täcker självkostnaderna för prövningen. Skyldigheten bör gälla både prövning av nya preparat och efterkontroll av tidigare anmälda preparat.

Jag torde senare få för Kungl. Maj:t anmäla frågan om utfärdande av författningsbestämmelser angående kontroll över handeln med växtskyddsmedel, i överensstämmelse med de allmänna riktlinjer som jag nu angivit. Därvid torde jag även få upptaga de detaljspørsmål rörande utformningen av dylika bestämmelser, som behandlats i betänkandet och remissyttrandena men här ej berörts.

Utredningens förslag rörande organisationen vid växtskyddsanstaltens huvudinstitution ha icke föranlett erinran från annan remissmyndighet än statskontoret. Jag finner dessa förslag i stort sett ändamålsenliga och kan i huvudsak biträda dem. Jag förordar sålunda, att upplysnings- och kontrollavdelningen skall uppdelas på två avdelningar, nämligen en upplysningsavdelning, som skall direkt underställas anstaltschefen, samt en inspektionsavdelning med en särskild föreståndare. Vidare tillstyrker jag att bekämpningsmedelskontrollen skall inordnas i de botaniska och zoologiska avdelningarna. Såsom framgått av det föregående är jag icke beredd att föreslå, att något fullständigt kemiskt laboratorium skall inrättas vid avdelningen, men förordar däremot att en kemist skall knytas till anstalten. Enligt min mening äro de administrativa uppgifterna icke så omfattande att de motivera inrättande av en sekreterartjänst. Kansliet torde således liksom hittills böra vara direkt underställt anstaltschefen.

Med hänsyn till att tjänsteförteckningskommitténs arbete pågår är jag i fråga om de förslag till ändrad löneställning för åtskilliga av växtskyddsanstaltens tjänstemän, som utredningen framlagt, endast beredd att nu taga ställning till anstaltschefens lönefråga. I likhet med utredningen anser jag att dennes nuvarande avlöning är för låg. Jag vill erinra om att såväl föreståndaren för statens centrala frökontrollanstalt som föreståndaren för statens lantbrukskemiska kontrollanstalt för närvarande är placerad i lönegrad Ca 37. Enligt min mening bör chefen för växtskyddsanstalten i lönehänseende jämföras med föreståndarna för nyssnämnda båda anstalter. Jag förordar därför att han tills vidare skall placeras i lönegrad Ca 37.

I fråga om personaluppsättningen på de olika avdelningarna innebär utredningens förslag för de botaniska och zoologiska avdelningarnas del i huvudsak en förstärkning med två assistenter och två laboratoriebiträden. Ökningen avses dock icke skola genomföras förrän under budgetåren 1953/54 och 1954/55. Med hänsyn härtill anser jag att det kan anstå med avgörandet av frågan, om och i vad mån de botaniska och zoologiska avdelningarna böra erhålla personalförstärkning efter utgången av budgetåret 1952/53. Jag biträder däremot utredningens förslag att för nästa budgetår medel skola beräknas för avlönande under sommarmånaderna av ett extra laboratoriebiträde för prövningen av växtskyddsmedel samt för avlönande av ett extra laboratoriebiträde å zoologiska avdelningen.

Såsom jag förordat i det föregående torde anstalten böra erhålla en kemist. Denne torde — i likhet med vad som i årets statsverksproposition föreslagits för förste kemisterna vid lantbrukskemiska kontrollanstalten — böra placeras i 29 lönegraden. Han torde tills vidare böra uppföras å extra ordinarie stat. Till kemistens förfogande torde böra ställas ett laboratoriebiträde i lönegrad Ce 11. Sedan erfarenhet om arbetsuppgifternas omfattning vunnits synes det böra övervägas, huruvida jämväl en assistent bör anställas för den kemiska forskningen.

Beträffande upplysningsavdelningen tillstyrker jag förslaget att avdelningen skall tillföras en ny tjänst, avsedd för en växtpatolog, i 27 lönegra-

den. Tjänsten, vars innehavare bör benämnas överassistent, torde tills vidare vara extra ordinarie. Därjämte torde medel böra beräknas för avlönande av viss tillfällig arbetshjälp. Några remissinstanser ha ansett att denna förstärkning är otillräcklig. Sålunda har förordats att avdelningen skulle erhålla ytterligare en assistent samt att ett prepareringslaboratorium under ledning av en preparator skulle inrättas vid avdelningen. För närvarande anser jag mig icke kunna biträda dessa yrkanden. Det torde få ankomma på anstaltsstyrelsen att i anslagsäskandena för kommande budgetår ånyo framföra dessa förslag, därest den skulle finna en ytterligare förstärkning av avdelningens resurser erforderlig.

Vad gäller inspektionsavdelningen föreslår jag, att för ledningen av denna skall inrättas en tjänst som förste inspektör i lönegrad Ce 27. I samband därmed bör en överassistenttjänst i samma lönegrad indragas. I enlighet med utredningens förslag bör avdelningen tillföras en assistent och ett kontorsbiträde.

I fråga om kansliet har jag i det föregående anført, att arbetsuppgifterna enligt min mening icke motivera inrättande av en sekreterartjänst. Även om en viss ökning av kansliets arbetsuppgifter torde vara att emotse bland annat i samband med den utvidgning av personalen på de olika avdelningarna, som jag förordat i det föregående, inskränker jag mig för närvarande till att föreslå, att kanslipersonalen skall ökas med ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång. Jag har icke något att erinra mot att trädgårdsmästaren, kansliskrivaren och kansliträdet skola erhålla ordinarie anställning.

Jämväl förslaget att antalet ledamöter i växtskyddsanstaltens styrelse skall utökas till sju kan jag biträda. I likhet med styrelsen för lantbruks-högskolan och statens lantbruksförsök anser jag dock att samtliga ledamöter utom anstaltschefen, vilken bör vara självskriven, böra utses av Kungl. Maj:t.

Frågan om föreståndarnämndens sammansättning och uppgifter torde icke behöva behandlas i detta sammanhang.

Vad angår lokalfrågan bortfaller det svåraste problemet, nämligen spörs-målet om anskaffande av lokaler för ett kemiskt laboratorium, därest mitt förslag angående den kemiska avdelningen vinner bifall. Det begränsade laboratorietrymme, som enligt min mening erfordras för denna avdelning, kan nämligen utan svårighet erhållas inom anstaltsbyggnaden. Ett mindre laboratorium med avrykningsrum och vågrum finnes även redan inrett i anstaltsbyggnaden. Jämväl för övrig nytillkommande personal kan plats beredas inom anstaltens nuvarande utrymmen.

I likhet med utredningen anser jag att anstaltens utrustning med instrument och vetenskaplig litteratur samt jordbruksredskap behöver förbättras. Jag återkommer till denna fråga i samband med anslagsberäkningarna.

Mina i det föregående framlagda förslag innebära att följande personalförstärkningar och tjänsteförändringar skola genomföras vid växtskyddsanstalten från och med nästa budgetår. Anstaltens chef uppflyttas i lönegrad Ca 37. En tjänst såsom förste kemist i lönegrad Ce 29 inrättas. Denna tjänst synes dock böra tillsättas först från och med den 1 januari 1953. Å upplysningsavdelningen inrättas en överassistenttjänst i lönegrad Ce 27, medan en dylik tjänst utbytes mot en tjänst som förste inspektör i samma lönegrad å inspektionsavdelningen. Medel beräknas för avlönande av ytterligare en förste assistent (för Röbbäcksdalsfilialen), en assistent (för inspektionsavdelningen), ett laboratoriebiträde (för zoologiska avdelningen) och ett laboratoriebiträde under första halvåret 1953 (för kemiska avdelningen) samt fyra kontorsbiträden (för respektive inspektionsavdelningen, kansliet samt Röbbäcksdals- och Alnarpsfilialen).

För avlönande av tillfällig arbetskraft och vikariatsersättningar torde böra beräknas 8 800 kronor.

Slutligen böra från och med den 1 juli 1952 följande tjänster ordinarietsättas, nämligen tjänsten som föreståndare för Alnarpsfilialen, en trädgårds-mästartjänst samt en kansliskrivartjänst och en kanslibiträdets tjänst.

I likhet med vad som i statsverkspropositionen föreslagits för högskolorna och vissa andra institutioner på jordbrukets område torde från och med nästa budgetår böra utgå dels ett årligt arvode till ordföranden i växtskyddsanstaltens styrelse, dels ett dagarvode för sammanträdesdag till övriga icke självskrivna ledamöter i styrelsen. Årsarvodet torde böra bestå till 750 kronor och dagarvodet till 20 kronor.

Vid bifall till de tjänste- och personalförändringar m. m., som jag nu föreslagit, skulle avlöningsanslaget för nästa budgetår behöva höjas med 93 300 kronor. På grund av höjningen av det rörliga tillägget och beräknade löneklassförändringar torde anslaget därutöver behöva uppräknas med i runda tal 76 000 kronor respektive 3 000 kronor. Anslaget skulle alltså behöva höjas med sammanlagt (93 300 + 76 000 + 3 000 =) 172 300 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 95 000 (+ 36 200) kronor;

arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, 1 200 (+ 100) kronor;

avlöningar till icke-ordinarie personal 344 000 (+ 35 800) kronor;

rörligt tillägg 143 800 (+ 100 200) kronor.

Anslaget uppföres alltså med (95 000 + 1 200 + 344 000 + 143 800 =) 584 000 kronor.

Å personalförteckningen för statens växtskyddsanstalt böra en avdelningsföreståndartjänst i lönegrad Ca 31 utbytas mot en föreståndartjänst i lönegrad Ca 37 och en filialföreståndartjänst i lönegrad Ce 29 föras å ordinarie stat. Vidare böra å förteckningen uppföras en tjänst som förste kemist i lönegrad Ce 29, en tjänst som förste inspektör i lönegrad Ce 27, en trädgårds-

mästartjänst i lönegrad Ca 14 samt en kansliskrivartjänst i lönegrad Ca 15 och en kanslibiträdestjänst i lönegrad Ca 11.

Vad härefter angår anstaltens omkostnader torde ställning nu böra tagas allenast till anslagsbehovet för budgetåret 1952/53, medan medelsbehovet vid full utbyggnad av organisationen torde böra prövas först i samband med anslagsäskandena för därefter följande budgetår.

Posterna sjukvård m. m. samt bränsle, lyse och vatten torde, på grund av medelsåtgången under det sistförflutna budgetåret och inträdda prisstegringar, i enlighet med utredningens förslag böra höjas med 3 000 respektive 17 000 kronor till 3 500 respektive 35 000 kronor.

Jag har i det föregående förordat att resemöjligheterna för anstaltens tjänstemän skola förbättras väsentligt. Härför erfordras att posten till reseersättningar skall höjas betydligt. Posten bör enligt min mening höjas med 14 000 kronor till 35 000 kronor eller något mindre än vad utredningen föreslagit. Jämväl beträffande posterna övriga expenser och publikationstryck torde de av utredningen föreslagna uppräkningsarna kunna begränsas något. Jag förordar sålunda att dessa poster skola höjas med 10 100 respektive 3 800 kronor till 37 500 respektive 11 000 kronor. I fråga om posten övriga utgifter slutligen har utredningen föreslagit en uppräkning med 41 700 kronor. Därvid ha 10 000 kronor beräknats till kostnader för växtskyddskurser. I anslutning till vad jag i det föregående anfört rörande omfattningen av denna kursverksamhet förordar jag att för detta ändamål skola avses 20 000 kronor. Trots detta anser jag att höjningen av posten bör kunna begränsas till 38 100 kronor och att posten sålunda skall upptagas med 100 000 kronor.

I fråga om de särskilda uppbördsmedlen har jag icke något att erinra mot anstaltsstyrelsens beräkning av desamma. För nästa budgetår torde sålunda dessa medel böra upptagas med 43 000 kronor eller 6 000 kronor mer än som beräknats för innevarande budgetår.

Vid bifall till vad jag nu föreslagit skulle omkostnadsanslaget för nästa budgetår behöva uppföras med $(3\,500 + 35\,000 + 35\,000 + 37\,500 + 11\,000 + 100\,000 - 43\,000 =)$ 179 000 kronor. Detta belopp överstiger med 80 000 kronor vad som anslagits för innevarande budgetår och med cirka 51 000 kronor den verkliga medelsåtgången under budgetåret 1950/51.

Vad gäller anslag till engångsanskaffningar vid huvudanstalten har utredningen föreslagit, att i runt tal 53 000 kronor skola beräknas för anskaffande av vetenskaplig apparatur m. m. till de botaniska och zoologiska laboratorierna och för inköp av jordbruksmaskiner. För utrustning av det kemiska laboratoriet och för inköp av möbler och kontorsmaskiner m. m. samt för ordnande av anstaltens bibliotek har utredningen vidare upptagit respektive 50 000, 7 000 och 5 000 kronor. Jag anser att medelsanvisningen till dessa anskaffningar m. m. bör begränsas till sammanlagt 65 000 kronor.

För anskaffning av apparatur, redskap och möbler vid Alnarpsfilialen samt uppförande av ett stängsel kring försöksområdet ävensom för utrust-

ning av Röbbäcksdalsfilialen böra enligt min mening anvisas tillhopa 35 000 kronor.

Sammanlagt böra sålunda enligt min mening för engångsanskaffningar vid huvudanstalten och filialerna upptagas (65 000 + 35 000 =) 100 000 kronor. Summan torde böra anvisas med halva beloppet för nästa budgetår och halva beloppet för budgetåret 1953/54. Medelsanvisningen synes böra ske i form av reservationsanslag under benämningen Statens växtskyddsanstalt: Utrustning.

Slutligen anser jag det angeläget att Alnarpsfilialens lokalförhållanden skola förbättras snarast möjligt. Jag tillstyrker därför anstaltsstyrelsens hemställan att redan för nästa budgetår medel skola anvisas till de byggnadsarbeten, som kunna utföras oberoende av när frökontrollfilialen kan komma att flytta från den för nämnda filialer nu gemensamma byggnaden. Sålunda böra enligt min mening de av utredningen föreslagna ändringsarbetena i ladan, uppförandet av en garagebyggnad samt iordningställandet av vindsvåningen ske redan under budgetåret 1952/53. Beräkningen av kostnaderna härför, sammanlagt i runt tal 46 000 kronor, har icke föranlett någon erinran från min sida. Jag föreslår därför, att nämnda belopp skall anvisas för budgetåret 1952/53 såsom ett investeringsanslag under statens allmänna fastighetsfond, benämnt Byggnadsarbeten vid statens växtskyddsanstalts filial i Alnarp.

Under åberopande av vad jag i det föregående anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens växtskyddsanstalt, vilka angivits i det föregående;

2) godkänna följande avlöningsstat för statens växtskyddsanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1952/53:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	95 000
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	1 200
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	344 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	143 800
	Summa kronor 584 000;

3) å riksstaten för budgetåret 1952/53 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till *Statens växtskyddsanstalt: Avlöningar* ett förslagsanslag av 584 000 kronor,

b) till *Statens växtskyddsanstalt: Omkostnader* ett förslagsanslag av 179 000 kronor,

c) till *Statens växtskyddsanstalt: Utrustning* ett reservationsanslag av 50 000 kronor;

4) å kapitalbudgeten för budgetåret 1952/53 under Statens allmänna fastighetsfond till *Byggnadsarbeten vid statens växtskyddsanstalts filial i Alnarp* anvisa ett investeringsanslag av 46 000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall och förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Malte Olsson.